

Верховний
Суд

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

ЗБІРНИК ПРАВОВИХ ПОЗИЦІЙ ВЕРХОВНОГО СУДУ щодо захисту соціальних прав

ЗБІРНИК
правових позицій Верховного Суду
щодо захисту соціальних прав

Харків
«Право»
2020

УДК 347.99:342.734:342.951(477)(094.9)
3-41

Упорядники:
М. І. Смокович, д-р юрид. наук;
А. І. Рибачук;
В. М. Кравчук, д-р юрид. наук

Відповідальні за випуск:
Н. Л. Богданюк, В. Л. Котвицький, О. І. Ткаченко,
канд. юрид. наук А. А. Барікова, канд. юрид. наук І. В. Пивовар

Збірник правових позицій Верховного Суду щодо захисту соціаль-
3-41 них прав / упоряд.: М. І. Смокович, А. І. Рибачук, В. М. Кравчук ; відп. за вип.:
Н. Л. Богданюк, В. Л. Котвицький, О. І. Ткаченко та ін. ; Верховний Суд. – Харків :
Право, 2020. – 206 с.

ISBN 978-966-998-062-5

Видання цієї публікації здійснено за підтримки Ради Європи в межах Проєкту «Внутрішнє переміщення в Україні: розробка тривалих рішень» на запит Верховного Суду. Погляди, викладені в цьому збірнику, належать авторам цієї роботи і не можуть за жодних обставин вважатися такими, що виражають офіційну позицію Ради Європи.

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

УДК 347.99:342.734:342.951(477)(094.9)

ISBN 978-966-998-062-5

© Верховний Суд, 2020
© Рада Європи. Проєкт «Внутрішнє переміщення в Україні: розробка тривалих рішень», 2020

ЗМІСТ

Показчик термінів	6
Правові позиції Верховного Суду.....	8
I. Правові позиції Великої Палати	8
1. Зразкові справи	8
2. Справи з виключною правовою проблемою.....	12
3. Справи зі спорів щодо порушення норм матеріального права.....	12
II. Правові позиції Касаційного адміністративного суду.....	19
1. Зразкові справи.....	19
2. Правові позиції колегії суддів об'єднаної палати	21
3. Правові позиції судової палати з розгляду справ щодо захисту соціальних прав.....	21
4. Правові позиції колегій	30
4.1. Справи зі спорів з приводу реалізації державної політики у сфері економіки та публічної фінансової політики, зокрема зі спорів щодо організації господарської діяльності, державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців	30
4.1.1. Щодо дозвільної системи у сфері господарської діяльності; ліцензування окремих видів підприємницької діяльності; нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності; реалізації державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності; розроблення та застосування національних стандартів, технічних регламентів та процедур оцінки відповідності.....	32
4.1.2. Щодо здійснення публічних закупівель, закупівель товарів, робіт і послуг для гарантованого забезпечення потреб оборони.....	49
4.1.3. Щодо державного регулювання цін і тарифів.....	50
4.1.4. Щодо державного регулювання ринків фінансових послуг, операцій із цінними паперами	51
4.1.5. Щодо гарантування вкладів фізичних осіб	54

4.2. Справи зі спорів з приводу забезпечення сталого розвитку населених пунктів та землекористування, зокрема, у сфері землеустрою, державної експертизи землепорядної документації, регулювання земельних відносин.....	59
4.2.1. Щодо управління об'єктами державної (комунальної) власності, зокрема про передачу об'єктів права державної та комунальної власності.....	60
4.2.2. Щодо реалізації спеціальних владних управлінських функцій в окремих галузях економіки, зокрема у сфері електроенергетики (крім ядерної енергетики); енергозбереження, альтернативних джерел енергії, комбінованого виробництва електричної та теплової енергії; житлово-комунального господарства; теплопостачання; питного водопостачання.....	61
4.2.3. Щодо регулювання містобудівної діяльності та землекористування, зокрема, у сферах містобудування, архітектурної діяльності.....	62
4.2.4. Щодо землеустрою, державної експертизи землепорядної документації, регулювання земельних відносин	74
4.2.5. Здійснення публічно-владних управлінських функцій із розпорядження земельними ділянками	86
4.2.6. Щодо примусового відчуження земельної ділянки, інших об'єктів нерухомого майна, що на ній розміщені, з мотивів суспільної необхідності	100
4.2.7. Щодо державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їхніх обтяжень (зокрема прав на земельні ділянки)	101
4.3. Справи з приводу охорони навколишнього природного середовища, забезпечення екологічної безпеки, зокрема, при використанні природних ресурсів; екологічної безпеки поводження з відходами.....	102
4.4. Справи зі спорів з приводу реалізації публічної політики у сферах праці, зайнятості населення та соціального захисту громадян та спорів у сфері публічної житлової політики, зокрема, щодо управління, нагляду та інших владних управлінських функцій (призначення, перерахунку та здійснення страхових виплат) у сфері відповідних видів загальнообов'язкового державного соціального страхування	104
4.4.1. Щодо загальнообов'язкового державного соціального страхування	107
4.4.1.1. Щодо загальнообов'язкового державного страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань, які спричинили втрату працездатності.....	108

4.4.1.2. Щодо загальнообов'язкового державного страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням.....	109
4.4.1.3. Щодо загальнообов'язкового державного страхування на випадок безробіття	110
4.4.1.4. Щодо загальнообов'язкового державного пенсійного страхування.....	111
4.4.1.4.a. Щодо осіб, звільнених із публічної служби.....	142
4.4.1.4.b. Щодо громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи	145
4.4.2. Щодо соціального захисту (крім соціального страхування).....	147
4.4.2.1. Щодо осіб, звільнених із публічної служби	161
4.4.2.2. Щодо дітей війни.....	163
4.4.2.3. Щодо громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи	164
4.4.2.4. Щодо сімей із дітьми	167
4.4.2.5. Щодо осіб з інвалідністю	169
4.4.2.6. Щодо внутрішньо переміщених осіб.....	172
4.4.3. Щодо праці, зайнятості населення, реалізації публічної житлової політики	176
4.4.3.1. Щодо соціального захисту та зайнятості осіб з інвалідністю.....	185
4. 5. Реалізація права на освіту	190
Категорії справ.....	193

Показчик термінів

- автомобільна заправна станція (АЗС), с. 28
антитерористична операція,
с. 12, 80, 109, 117, 125, 158, 160, 161, 169, 174,
176, 177, 188, 189
атестація, с. 13, 121
аукціон, с. 35, 36
безробіття, с. 109, 111, 201
вагітність, с. 109, 176
вакансія, с. 21, 22, 170, 171, 180
вахтовий метод, с. 115
вислуга, с. 10, 13, 20, 26, 27, 114, 122, 123, 125,
126, 135, 143, 145, 162, 163
відпустка, с. 114, 145, 179
військова служба, с. 8–11, 14, 19, 23, 11, 116,
123–125, 134, 144, 149, 155, 162, 177, 189, 195
військовослужбовець, стор.
вкладник, с. 10–11, 20, 23–27, 108, 124, 133,
137, 144–149, 151, 153, 160, 189
власник, с. 13, 17, 29, 37, 62,
66–69, 76, 80, 83, 90, 93, 96, 101–103
внутрішньо переміщена особа, с. 9, 12, 109,
112, 155–157, 169, 173–175, 206
втрата працездатності, с. 24–27, 107–110,
113, 128, 148, 151, 155, 167–168, 194, 201
гарантування вкладів, с. 12, 16, 30, 54–58,
197
годувальник, с. 105–110, 113, 119, 124, 132
громадські слухання, с. 63, 89
грошова винагорода військово-службов-
ця, с. 14
грошове забезпечення, с. 8–11, 14, 19–20,
26–27, 116, 132–137, 145, 151
група інвалідності, с. 148–150, 154, 163
демонтаж, с. 43–44, 66–68
державна реєстрація, с. 30–31, 99, 102
державний архітектурно-будівельний
контроль, с. 28, 64–65, 70–73
Державний земельний кадастр, с. 83, 87,
101
державний службовець, с. 129, 159
дискреційні повноваження,
с. 17, 100, 148
дитина, с. 15, 114, 157–158, 164, 168–170, 177,
192
довічне грошове утримання,
с. 20, 105, 118–119, 129, 138–139
документ дозвольного характеру, с. 33–34
єдиний внесок, с. 14–15, 129
житлово-комунальні послуги,
с. 21, 155–159, 170, 177
заборгованість, с. 121, 138
законне очікування, с. 43
заробітна плата, с. 8, 10, 14–15, 27, 112, 115,
117, 128–134, 136, 138, 143, 145, 165, 167, 170,
179–184
захисна смуга, с. 69
звільнення зі служби, с. 23–24, 163, 189
земельна ділянка, с. 17–18, 28–29, 59–64,
69, 74–81, 86–102
землепорядна документація, с. 17, 59, 69,
74, 95, 199
землекористувач, с. 17, 76, 95
землеустрій, с. 18, 27–28, 59–61, 69, 74–81,
84–89, 94, 98–103, 194, 199
зовнішньоекономічна діяльність, с. 45–46,
50
зона посиленого радіологічного конт-
ролю, с. 22
інвалідність, с. 15, 123, 144, 149, 152, 166,
170–173, 186–187, 190–191, 206
індексація, с. 26–29, 134–137, 145, 167–168,
182
корисні копалини, с. 35, 101
культурна спадщина, с. 65, 66, 69
ліцензія, с. 13, 36–37, 40–41, 54, 56, 166
мала архітектурна форма, с. 68
матеріальне забезпечення,
с. 108, 110

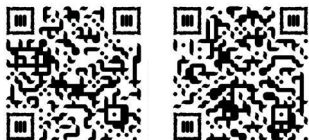
- міліція, с. 19, 131, 144–145, 149, 151, 153, 164
 містобудівна діяльність (містобудування),
 с. 65, 71–73, 88, 197
 містобудівна документація,
 с. 62–64, 74, 76, 77, 84, 88, 89, 98
 місце торгівлі, с. 39
 мовлення, с. 36, 40, 41
 нерухоме майно, с. 28–29, 81, 87, 94, 99,
 100–102, 200–201
 нікчемний правочин, с. 12, 16, 51
 нормативна грошова оцінка,
 с. 29, 82–83
 одноразова грошова допомога, с. 23, 143,
 146, 148–154, 163–164, 188–190
 освіта, с. 76, 124, 177, 191–193
 паспорт прив'язки, с. 65, 88
 пенсійне страхування, с. 14–15, 22, 26–27,
 106, 119, 123, 127–131, 142, 147, 158, 195, 202
 пенсійний вік, с. 106, 128, 158
 пенсія, с. 8–11, 13–16, 19–22, 26–27, 104–109,
 112–147, 155, 158–164, 175–176
 первинний документ, с. 112, 114, 129, 176
 перевірка, с. 16, 29–30, 38, 44, 48, 60, 65,
 70, 72, 120, 176, 186
 північна надбавка, с. 22, 23, 116
 плата за землю, с. 82–83
 поліцейський, с. 19, 24, 143–145, 149, 152–
 154, 160
 працівник прокуратури, с. 25, 105, 132, 135–
 136, 160
 реклама, с. 41–44
 солідарно-накопичувальна система, с. 26,
 129
 соціальна послуга, с. 107, 195
 соціальне страхування, с. 104, 108, 111, 113,
 130, 137, 148, 194, 201, 204
 спеціальний дозвіл, с. 32–36, 38, 41
 стаж, с. 9, 13, 15, 22, 27, 112–116, 119–123, 125,
 127, 133, 147, 176
 страхове відшкодування, с. 106
 страховий внесок, с. 14, 107, 128, 138
 страховий стаж, с. 9, 15, 22, 124, 127, 128, 131,
 138
 строкова служба, с. 23–24, 150, 172,
 189–190
 субвенція, с. 21
 суддя, с. 20–21, 117–119, 138
 тариф, с. 21, 50, 68, 137
 тендерна документація, с. 49
 тимчасова втрата працездатності, с. 107, 110,
 113, 195, 201
 триваюче правопорушення, с. 45, 47,
 60–61
 умови праці, с. 113, 122
 цільове призначення, с. 76, 79, 80, 87, 88, 90,
 91
 Чорнобильська катастрофа, с. 11, 22, 27, 122,
 146–147, 165–168, 172, 204–205
 шахтарська праця, с. 133
 штраф, с. 40, 45, 47, 53, 181–187

ПРАВОВІ ПОЗИЦІЇ ВЕРХОВНОГО СУДУ

I. ПРАВОВІ ПОЗИЦІЇ ВЕЛИКОЇ ПАЛАТИ

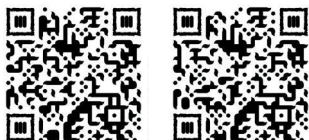
1. ЗРАЗКОВІ СПРАВИ

ГРОШОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

*Постанова від 11.12.2019, рішення від 21.01.2019
у справі № 240/4946/18*

За загальним правилом дії норм права в часі, у зв'язку з набранням чинності Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» № 1774-VIII, який установлює розрахункову величину для визначення посадових окладів, заробітної плати працівників та інших виплат і забороняє застосовувати мінімальну заробітну плату після набрання чинності цим Законом, положення статті 37 Закону України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» щодо обчислення щомісячної грошової допомоги в процентному співвідношенні до мінімальної заробітної плати застосуванню не підлягають.

*Постанова від 24.06.2020, рішення від 17.12.2019
у справі № 160/8324/19*

Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання соціального захисту окремих категорій громадян» від 14 серпня 2019 року № 804, якою визначений відповідний порядок виплати перерахованих сум підвищених пенсій, не впливає на обов'язок територіального центру комплектування та соціальної підтримки Міністерства оборони України щодо складання довідки про розмір грошового забезпечення для перерахунку пенсій, призначених відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб», і не встановлює інших умов і порядку для такого перерахунку.

ПЕНСІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

*Постанова від 04.09.2018, рішення від 03.05.2018
у справі № 805/402/18*

Непідтвердження фактичного місця проживання не є передбаченою законом підставою для припинення виплати пенсії, а постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання здійснення соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам» від 08 червня 2016 року № 365 є підзаконним нормативно-правовим актом, який обмежує встановлене законодавством право на отримання пенсії внутрішньо переміщеною особою.

*Постанова від 12.12.2018, рішення від 12.03.2018
у справі № 802/2196/17-a*

Відповідно до норми абзацу сьомого пункту 5 Порядку проведення перерахунку пенсій, призначених відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 13 лютого 2008 року № 45, якщо надбавка за виконання особливо важливих завдань на момент виникнення в особи права на перерахунок пенсії не виплачувалася, то ця надбавка не може зазначатися в довідці про розмір грошового забезпечення.

Розмір премії для перерахунку пенсій ураховується в середньому розмірі, що фактично виплачений за місяць, у якому виникло право на перерахунок пенсії за відповідною посадою. Такий висновок ґрунтується на положеннях абзацу п'ятого пункту 5 цього Порядку.

*Постанова від 13.02.2019, рішення від 04.04.2018
у справі № 822/524/18*

Обов'язковою умовою для збереження в особи права на призначення пенсії є дотримання сукупності вимог, а саме: щодо віку, страхового стажу, стажу державної служби. Водночас право на призначення пенсії відповідно до статті 37 Закону України «Про державну службу» № 3723-XII пов'язане лише зі стажем

роботи особи на посаді державного службовця, визначеним пунктами 10, 12 Прикінцевих та перехідних положень Закону України «Про державну службу» № 889-VIII. Жодних додаткових умов для призначення такої пенсії не встановлено. Таким чином, відповідно до закону нарахування пенсії по інвалідності не пов'язане з такою умовою, як досягнення відповідного віку. Неприпустимим є встановлення такого правового регулювання, за яким розмір пенсій, інших соціальних виплат та допомоги буде нижчим від рівня, визначеного в частині третій статті 46 Конституції України, і не дозволить забезпечувати належні умови життя особи в суспільстві та зберігати її людську гідність, що суперечитиме статті 22 Основного Закону України.

*Постанова від 16.10.2019, рішення від 04.02.2019
у справі № 240/5401/18*

При перерахунку пенсії військовослужбовцям із 01 січня 2018 року відповідно до статті 63 Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» на підставі постанови Кабінету Міністрів України «Про перерахунок пенсій особам, які звільнені з військової служби, та деяким іншим категоріям осіб» від 21 лютого 2018 року № 103 відсутні підстави для застосування механізму нового обчислення пенсії із застосуванням норм частини другої статті 13 указанного Закону, яка застосовується саме при призначенні пенсії. Тому під час перерахунку пенсії змінною величиною є лише розмір грошового забезпечення, натомість відсоткове значення розміру основної пенсії, яке обчислювалося при її призначенні відповідно до наявної в позивача вислуги років, є незмінним.

*Постанова від 23.10.2019, рішення від 16.04.2018
у справі № 825/506/18*

Якщо на час звернення закон не встановлює права на перерахунок пенсії за вислугу років і не передбачає обов'язку надання довідки про заробітну плату, орган прокуратури не може видавати довідки довільної форми чи за аналогією з іншими нормативними актами, оскільки відсутність законної мети, для якої видається довідка, унеможливорює використання будь-якого із засобів для її досягнення.

*Постанова від 19.02.2020, рішення від 13.03.2019
у справі № 240/6263/18*

На підставі пункту 9 Порядку проведення перерахунку пенсій, призначених відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 13 лютого 2008 року № 45, Пенсійний фонд України та його головні управління мають право перевіряти правильність складення довідок про розмір грошового забезпечення для перерахунку пенсії. Водночас права самостійно визначати розміри складових грошового забезпечення, що впливають на обчислення розміру пенсії при її перерахунку, Пенсійний фонд України та його головні управління не мають.

*Постанова від 11.03.2020, рішення від 06.08.2019
у справі № 160/3586/19*

У зв'язку зі скасуванням пункту 2 Постанови Кабінету Міністрів України «Про перерахунок пенсій особам, які звільнені з військової служби, та деяким іншим категоріям осіб» від 21 лютого 2018 року № 103 рішенням Окружного адміністративного суду м. Києва від 12 грудня 2018 року у справі № 2826/3858/18, яке залишено без змін постановою Шостого апеляційного адміністративного суду від 05 березня 2019 року, встановлене зазначеною нормою обмеження щодо часткової виплати суми підвищення до пенсії військовослужбовцям скасоване.

*Постанова від 18.03.2020, рішення від 21.01.2019
у справі № 240/4937/18*

Відповідно до Рішення Конституційного Суду України від 17 липня 2018 року № 6-р/2018 та статті 39 Закону України «Про внесення зміни до Закону України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» від 04 лютого 2016 року № 987-VIII із 17 липня 2018 року непрацюючі пенсіонери, які проживають на території радіоактивного забруднення, мають право на щомісячне отримання підвищення до пенсії в розмірі двох мінімальних заробітних плат.

2. СПРАВИ З ВИКЛЮЧНОЮ ПРАВОВОЮ ПРОБЛЕМОЮ

*Постанова від 04.07.2018, ухвала від 31.01.2018
у справі № 826/1476/15*

Вичерпним є перелік передбачених частиною третьою статті 38 Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» підстав, за яких правочини (зокрема договори) неплатоспроможного банку є нікчемними. Положення статті 228 Цивільного кодексу України не можуть бути застосовані уповноваженою особою Фонду при вирішенні питання щодо віднесення правочинів до нікчемних для розширення переліку підстав нікчемності.

Поняття «подрібнення вкладів», «розбивка вкладів», вжиті в судових рішеннях, не є правовими. Фактично під «подрібненням» чи «розбивкою» розуміється перерахування коштів із рахунку однієї фізичної особи на рахунок іншої.

Якщо внаслідок проведених операцій Фонду, а не банку завдані збитки (штучно збільшена сума гарантованих державою виплат), то стаття 38 Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» не може застосовуватися, а Фонд має звертатися до суду з вимогою про застосування наслідків недійсності нікчемного правочину на підставі статті 228 Цивільного кодексу України. Лише за наявності рішення суду можна застосовувати до позивача будь-які наслідки недійсності нікчемного правочину за цією статтею.

Згідно з положеннями статей 37, 38 Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» Фонд або його уповноважена особа наділені повноваженнями щодо виявлення факту нікчемності правочинів, тобто мають право здійснити перевірку таких правочинів стосовно їх нікчемності, прийняти відповідне рішення про виявлення факту нікчемності правочину та повідомити про це сторони правочину, а також вчиняти дії щодо застосування наслідків нікчемності правочинів.

3. СПРАВИ ЗІ СПОРІВ ЩОДО ПОРУШЕННЯ НОРМ МАТЕРІАЛЬНОГО ПРАВА

ВИПЛАТИ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНІЙ ОСОБИ

Постанова від 20.09.2018 у справі № 243/3505/16-ц

Відсутність довідки про взяття на облік позивача як особи, яка переміщується з тимчасово окупованої території України або району антитерористичної операції,

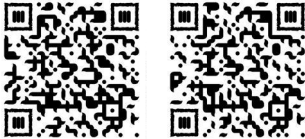
не може бути підставою для невивплати коштів, які належать особі згідно із законом.

ЗАРАХУВАННЯ СТАЖУ

Постанова від 29.08.2018 у справі № 492/446/15-а

Особи, які працювали на провізорських посадах в аптечних закладах, на посадах фармацевтів у аптечних кіосках, належних ФОП, за умови здійснення такої діяльності на основі ліцензій на провадження роздрібної торгівлі лікарськими засобами, незалежно від отримання цим аптечним закладом акредитаційних сертифікатів, мають право на зарахування стажу роботи на таких посадах до спеціального стажу, необхідного для призначення пенсії за вислугу років згідно з пунктом «е» статті 55 Закону України «Про пенсійне забезпечення».

Постанова від 19.02.2020, ухвала від 25.10.2019 у справі № 520/15025/16-а

Непроведення або несвоєчасне проведення атестації робочих місць власником підприємства не може бути підставою для відмови в призначенні пенсії за віком на пільгових умовах. Відповідальність за непроведення або несвоєчасне проведення атестації робочих місць покладається на власника підприємства, а не працівника. Контролюючу функцію у відносинах щодо проведення атестації робочих місць на підприємстві виконує держава в особі відповідних контролюючих органів, а не працівник.

Якщо чергова атестація була проведена з порушенням строків її проведення, передбачених пунктом 4 Порядку проведення атестації робочих місць за умовами праці, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 01 серпня 1992 року № 442, а працівник до її проведення виконував роботу, яка дає право на пенсію за віком на пільгових умовах, цей період його роботи має бути зарахований до пільгового стажу за результатами попередньої атестації.

ПРИЗНАЧЕННЯ ТА ВИПЛАТА ПЕНСІЙ

Постанова від 31.10.2018 у справі № 577/2576/17

Показник середньої заробітної плати при переведенні на інший вид пенсії має бути незмінним, тобто таким, яким він був на час призначення пенсії, передбаченої Законом України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування». Водночас у випадку із заявою позивача відбулося призначення іншої пенсії за іншим законом, а тому має враховуватися показник середньої заробітної плати за три календарні роки, що передують року призначення нового виду пенсії (пенсії за віком).

Постанова від 06.02.2019 у справі № 522/2738/17

Щомісячна додаткова грошова винагорода військовослужбовця, яку він отримував під час проходження служби, з якої нараховані та сплачені страхові внески, має бути включена до складу грошового забезпечення, з якого здійснюється обчислення пенсії.

При обчисленні пенсії не враховується такий складовий елемент грошового забезпечення, як одноразові додаткові види грошового забезпечення, зокрема щорічні, щоквартальні, разові додаткові види грошового забезпечення, крім щомісячних або тих, що виплачуються раз на місяць.

Факт сплати єдиного внеску не є безумовною підставою для включення виплати, з якої цей внесок утриманий, до грошового забезпечення, з розміру якого обчислюється пенсія, та має значення лише для включення до цього грошового забезпечення його видів із переліку, визначеного статтею 43 Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб», який є вичерпним.

Постанова від 15.05.2019 у справі № 330/2181/16-а

Право на дострокову пенсію за віком мають матері, які виховали осіб з інвалідністю з дитинства до шестирічного віку (після досягнення матір'ю 50 років та за на-

явності не менше 15 років страхового стажу). Однією з обов'язкових умов для призначення дострокової пенсії за віком є виховання до шестирічного віку саме особи з інвалідністю з дитинства.

Таким чином, установлення органами Медико-соціальної експертної комісії інвалідності після досягнення такою дитиною шестирічного віку ставить під сумнів факт виховання матір'ю до шестирічного віку саме особи з інвалідністю з дитинства, а не дитини без такого роду медичних показань.

Отже, для призначення пенсії на підставі Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» має значення не факт установлення інвалідності, а термін (момент) настання інвалідності в дитини, що має настати протягом періоду життя дитини з моменту народження й до інвалідності в дитини, – до досягнення шестирічного віку, оскільки виховання дитини з інвалідністю у віці до шести років створює для жінки більше перешкод для участі в суспільно корисній діяльності, наслідком якої є отримання заробітної плати та страхового стажу, що зумовлюється сплатою страхувальником єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

Обґрунтованою є позиція, що мати дитини з інвалідністю має право на призначення дострокової пенсії за віком, але не раніше ніж за 5 років до досягнення пенсійного віку, якщо дитина, яку вона виховує, визнана дитиною з інвалідністю до досягнення шестирічного віку. Якщо дитина визнана особою з інвалідністю після досягнення нею шестирічного віку або інвалідом з дитинства після досягнення вісімнадцятирічного віку, мати цієї дитини має право на отримання зазначеної пенсії лише в разі наявності висновку лікарсько-консультативної комісії про те, що дитина мала медичні показання для визнання її дитиною з інвалідністю до досягнення шестирічного віку.

*Постанова від 20.05.2020, ухвала від 08.11.2019
у справі № 815/1226/18*

В Україні не існувало та не існує на сьогодні жодного строкового обмеження стосовно виплати пенсії у визначеному законодавством розмірі за минулий час, яку особа не отримувала з вини держави в особі її компетентних органів.

Обмеження права пенсіонера на отримання належної йому пенсії строками є неприпустимим.

Статті 99, 100 Кодексу адміністративного судочинства України (у редакції, чинній до 15 грудня 2017 року) не підлягають застосуванню до спорів, які виникли у зв'язку

з поновленням виплати раніше призначених (нарахованих) пенсій громадянам України, які проживають за її межами, на підставі Рішення Конституційного Суду України від 07 жовтня 2009 року № 25-рп/2009.

Зважаючи на те, що непроведення виплати пенсії таким особам відбулося з вини держави в особі її компетентних органів, поновлення виплати пенсії має проводитися без обмеження будь-яким строком.

НІКЧЕМНІСТЬ ПРАВОЧИНІВ

Постанова від 11.04.2018 у справі № 910/12294/16

Нікчемність правочинів не може встановлювати обов'язки для третіх осіб, зокрема, контрагентів банку. Тому сам факт видання наказу про нікчемність правочину не може вважатися порушенням прав іншої сторони правочину. Помилковим є отождолення наказу Фонду з одностороннім правочином.

Постанова від 31.10.2018 у справі № 802/351/16-a

При виявленні нікчемних правочинів Фонд, його уповноважена особа чи банк не наділені повноваженнями визнавати правочини нікчемними. Правочин є нікчемним відповідно до закону, а не наказу банку, підписаного уповноваженою особою Фонду. Такий правочин є нікчемним із моменту укладення на підставі закону (частини другої статті 215 Цивільного кодексу України та частини третьої статті 38 Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб») незалежно від того, чи була проведена передбачена частиною другою статті 38 цього ж Закону перевірка правочинів банку та чи виданий наказ. Наслідки нікчемності правочину також настають для сторін відповідно до вимог закону. Наказ банку не є підставою для застосування таких наслідків. Такий наказ є внутрішнім розпорядчим документом банку, який підписала уповноважена особа Фонду як особа, що здійснює повноваження органу управління банку.

ПОГОДЖЕННЯ МЕЖ ЗЕМЕЛЬНОЇ ДІЛЯНКИ ПРИ ВИГОТОВЛЕННІ ЗЕМЛЕВПОРЯДНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ

Постанова від 20.03.2019 у справі № 350/67/15-ц

Стадія погодження меж земельної ділянки при виготовленні землепорядної документації є допоміжною. Стаття 198 Земельного кодексу України лише вказує, що складовою кадастрових зйомок є погодження меж земельної ділянки із суміжними власниками та землекористувачами. З цього не слідуює, що в разі відмови суміжного землевласника або землекористувача від підписання відповідного документа – акта погодження меж – слід вважати, що його права порушені. Погодження меж полягає в тому, щоб суміжнику було запропоновано підписати відповідний акт. Якщо він відмовляється це робити, орган, уповноважений вирішувати питання про приватизацію ділянки по суті, має виходити не з факту відмови від підписання акта, а з мотивів відмови. Якщо такими мотивами є винятково неприємні стосунки, правового значення вони не мають. Підписання акта погодження меж самостійного значення не має, воно не призводить до виникнення, зміни або припинення прав на земельну ділянку, як і будь-яких інших прав у процедурі приватизації. Непогодження меж земельної ділянки із суміжними власниками та землекористувачами не може слугувати підставою для відмови відповідної місцевої ради в затвердженні технічної документації за умови правомірних дій кожного із землекористувачів.

КОМПЕТЕНЦІЯ СУБ'ЄКТІВ ВЛАДНИХ ПОВНОВАЖЕНЬ

Постанова від 19.04.2018 у справі № П/9901/137/18 (800/426/17)

Для визнання бездіяльності протиправною недостатньо одного лише факту несвоєчасного виконання обов'язкових дій (за умови наділення законодавством відповідного суб'єкта дискреційними повноваженнями). Важливими є також конкретні причини, умови та обставини, через які дії, що підлягали обов'язковому виконанню відповідно до закону, фактично не були виконані чи були виконані в строки, що самостійно визначені таким суб'єктом у межах наявних повноважень. Значення мають юридичний зміст, вагомість, тривалість та межі бездіяльності, фактичні підстави її

припинення, а також наявність негативних наслідків такої бездіяльності для прав та інтересів особи.

*Постанови від 29.08.2018 у справі № 640/9870/16-а,
від 26.06.2019 у справі № 638/8079/16-а*

Прийняття рішення про затвердження проєкту землеустрою щодо відведення земельної ділянки та надання її у власність належить до виняткової компетенції органу місцевого самоврядування, у контексті спірних правовідносин – міськради, яка реалізується прийняттям відповідного рішення на пленарному засіданні міської ради.

*Постанови від 13.11.2019 у справі № 826/3115/17,
від 04.12.2019 у справі № 826/6233/17*

Згідно зі статтею 21 Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» право судового оскарження рішень органів державного нагляду (контролю) надане лише суб'єкту господарювання.

Право Міністерства екології та природних ресурсів України на звернення до адміністративного суду з позовними вимогами про скасування розпорядження Державної регуляторної служби України не закріплене в жодному нормативно-правовому акті.

Постанова від 04.09.2018 у справі № 5023/4388/12

У своїй діяльності комунальні некомерційні підприємства та установи не наділені повною самостійною відповідальністю у відносинах з третіми особами. Така відповідальність субсидіарно покладається на органи місцевого самоврядування, у віданні яких перебувають відповідні підприємства або установи.

II. ПРАВОВІ ПОЗИЦІЇ КАСАЦІЙНОГО АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДУ

1. ЗРАЗКОВІ СПРАВИ

ПЕРЕРАХУНОК ПЕНСІЙ ПЕНСІОНЕРАМ МІНІСТЕРСТВА ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ З УРАХУВАННЯМ ГРОШОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

Рішення Верховного Суду від 15.02.2018 у справі № 820/6514/17

Відповідно до Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення гарантій соціального захисту колишніх працівників органів внутрішніх справ України та членів їх сімей» від 23 грудня 2015 року № 900-VIII, статті 63 Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» зміна грошового забезпечення поліцейських, яке за своїми складовими є ідентичним до складових грошового забезпечення колишніх працівників міліції, але за розміром більшим, є безумовною підставою для перерахунку пенсії позивача як колишнього працівника міліції на підставі постанови Кабінету Міністрів України «Про грошове забезпечення поліцейських Національної поліції» від 11 листопада 2015 року № 988, яка набрала чинності 02 грудня 2015 року.

РОЗМІР ДОПЛАТ ДЛЯ УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ

Рішення Верховного Суду від 09.12.2019 у справі № 300/1695/19

Згідно з нормами чинного станом на час виникнення спірних правовідносин законодавства при здійсненні перерахунку пенсії на підставі частини четвертої статті 63 Закону «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» у зв'язку з прийняттям постанов Кабінету Міністрів України «Про перерахунок пенсій особам, які звільнені з військової служби, та деяким іншим категоріям осіб» від 21 лютого 2018 року № 103 та «Про грошове забезпечення військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу та деяких інших осіб» від 30 серпня 2017 року № 704 ураховуються такі види грошового забезпечення, як

посадовий оклад, оклад за військовим (спеціальним) званням та відсоткова надбавка за вислугу років на момент виникнення права на перерахунок пенсії за відповідною або аналогічною посадою та військовим (спеціальним) званням.

Інші складові та додаткові види грошового забезпечення не використовуються пенсійним органом при проведенні перерахунку пенсії згідно зі згаданими законодавчими приписами.

Відмінним є правовий зміст підвищених пенсій, які: а) установлені законодавством; б) визначені законом. Перша група – установлені законодавством – відповідно до змісту пункту 2 зазначеної Постанови № 103, урахувалася при поетапному підвищенні пенсій (з 1 січня 2018 року – 50 %; з 1 січня 2019 року по 31 грудня 2019 року – 75 %; з 1 січня 2020 року – 100 % суми підвищення пенсії, визначеного станом на 1 березня 2018 року). Натомість на другу групу – визначені законом – не розповсюджувався регулятивний вплив пункту 2 цієї Постанови. Отже, їхній розмір (підвищень, додаткової пенсії, цільової грошової допомоги, пенсії за особливі заслуги перед Україною, що визначені законом) не зазнавав змін.

Правова регламентація, згідно з якою позивачу проведений перерахунок пенсії та здійснюється її виплата, не поширюється на доплату та підвищення до пенсії, передбачені законами України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» та «Про поліпшення матеріального становища учасників бойових дій та інвалідів війни» (25 % прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, та цільову грошову допомогу в розмірі 40 гривень), які виплачуються у складі пенсії відповідним пенсійним органом, у цьому випадку – відповідачем, оскільки такі є додатковою соціальною гарантією, зокрема, для військовослужбовців і нерозривно пов'язані з їхнім спеціальним правовим статусом, впливають з особливих умов проходження ними служби, а тому, як наслідок, не можуть бути зменшені урядом і мають виплачуватися незалежно та самостійно в повному обсязі відповідно до встановлених цими актами законодавства розмірах, не мають братися до уваги при перерахунку пенсійної виплати.

ПЕРЕРАХУНОК ЩОМІСЯЧНОГО ДОВІЧНОГО ГРОШОВОГО УТРИМАННЯ СУДДІ У ВІДСТАВЦІ У ЗВ'ЯЗКУ З ПРИЙНЯТТЯМ РІШЕННЯ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ ВІД 18 ЛЮТОГО 2020 РОКУ № 2-Р/2020

Рішення Верховного Суду від 16.06.2020 у справі № 620/1116/20

Щомісячне довічне грошове утримання судді у відставці, який вийшов у відставку з посади судді до завершення проходження кваліфікаційного оцінювання судді щодо

нього, має бути співмірним із суддівською винагородою, яку отримує повноважний суддя.

2. ПРАВОВІ ПОЗИЦІЇ КОЛЕГІЇ СУДДІВ ОБ'ЄДНАНОЇ ПАЛАТИ

Постанова від 09.12.2019 у справі № 1740/1838/18

Субвенція на відшкодування різниці між встановленими тарифами та фактичними витратами на надання житлово-комунальних послуг у розумінні Бюджетного кодексу України, Закону про Державний бюджет України є державною гарантією на відшкодування в повному обсязі різниці в тарифах, яка виникла у зв'язку з невідповідністю фактичної вартості зазначених послуг, механізм реалізації якої визначений Кабінетом Міністрів України та не може бути припинений у зв'язку із закінченням бюджетного періоду в разі незавершення процедури виділення коштів субвенції до 31 грудня цього періоду.

Мінфін визначений відповідальним органом державної влади, який зобов'язаний завершити процедури проведення розрахунків через виділення коштів, передбачених Законом про Державний бюджет. У цьому разі Мінфін має прийняти рішення для ініціювання початку вчинення Держказначейством дій щодо перерахування субвенції згідно з розподілом.

3. ПРАВОВІ ПОЗИЦІЇ СУДОВОЇ ПАЛАТИ З РОЗГЛЯДУ СПРАВ ЩОДО ЗАХИСТУ СОЦІАЛЬНИХ ПРАВ

ІНФОРМУВАННЯ ПРО ВАКАНСІЮ

Постанова від 26.06.2018 у справі № 806/1368/17

Законодавство не встановлює періодичності подачі звітності за формою № 3-ПН, а передбачає, що така звітність подається не пізніше 3 робочих днів із дати відкриття вакансії, тобто передбачене одноразове інформування про кожну вакансію. Тому якщо роботодавець одноразово подав звітність форми № 3-ПН «Інформація про попит на робочу силу (вакансії)» у строк не пізніше 3 робочих днів з дати відкриття

вакансії, він виконав обов'язок своєчасно та в повному обсязі в установленому порядку подати інформацію про попит на робочу силу (вакансії).

ПРАВОВИЙ СТАТУС ЧОРНОБИЛЬЦІВ

Постанова від 20.03.2019 у справі № 697/121/17

Виключення з 01 січня 2015 року зони посиленого радіоекологічного контролю з переліку радіоактивно забруднених територій не позбавляє статусу потерпілого осіб, яким раніше, до 31 грудня 2014 року, був установлений статус і видане посвідчення постраждалого внаслідок Чорнобильської катастрофи. Особа, якій видане безтермінове посвідчення громадянина, що постійно проживав на території зони посиленого радіологічного контролю (категорії 4), вважається потерпілим від Чорнобильської катастрофи.

Постанова від 31.07.2019 у справі № 348/2357/16-a

Учасник ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, який має право на зниження пенсійного віку, але не має передбаченого статтею 26 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» необхідного для призначення пенсії за віком страхового стажу, не набуває права на її призначення.

ПІВНІЧНА НАДБАВКА

Постанова від 09.10.2019 у справі № 489/5283/16-a

Північна надбавка за своєю правовою природою не може бути віднесена до компенсаційних витрат, оскільки вона не є відшкодуванням працівникові понесених ним матеріальних витрат, того, що витрачене (має бути витрачене) у процесі виконання трудових обов'язків. Оскільки північна надбавка виплачувалася регулярно, тобто їй була притаманна періодичність, а також у фіксованому розмірі незалежно

від здійснення працівником матеріальних витрат, то її виплата не пов'язана з юридичним фактом понесення працівником матеріальних витрат. Таким чином, північна надбавка не наділена ознаками, характерними для компенсаційних витрат, а тому не може бути віднесена до цієї категорії.

ОТРИМАННЯ ОДНОРАЗОВОЇ ГРОШОВОЇ ДОПОМОГИ

Постанова від 26.06.2018 у справі № 750/5074/17

Право на отримання одноразової грошової допомоги безпосередньо пов'язане з датою встановлення інвалідності та, відповідно, визначається положенням законодавства, яке було чинним саме на той момент, та встановлювало, зокрема, порядок отримання та розмір такої допомоги. Подальша зміна законодавства не впливає на порядок отримання, розмір допомоги тощо.

З 01 січня 2017 року для військовослужбовців строкової військової служби встановлений окремий порядок та умови виплати одноразової грошової допомоги, відповідно до яких обмежено проміжок часу, протягом якого в разі настання інвалідності виникає право військовослужбовців строкової військової служби на отримання одноразової грошової допомоги. Такий проміжок часу визначений періодом проходження військової служби або встановлюється не пізніше ніж через три місяці після звільнення зі служби, але внаслідок захворювання або нещасного випадку, що відбулися в період проходження служби. У разі встановлення інвалідності в період дії зазначеної редакції статті 16 Закону України «Про соціальний та правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» після спливу трьох місяців від дня звільнення зі служби права на отримання вказаної одноразової грошової допомоги у військовослужбовця строкової військової служби не виникає.

До моменту набрання чинності Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» від 06 грудня 2016 року № 1774-VIII право на одноразову грошову допомогу мали всі військовослужбовці.

Проте з 01 січня 2017 року, після набрання чинності цим Законом, для військовослужбовців строкової військової служби встановлено окремий порядок та умови виплати одноразової грошової допомоги, відповідно до яких обмежено проміжок часу, протягом якого в разі настання інвалідності виникає право військовослужбовців строкової військової служби на отримання одноразової грошової допомоги. Такий проміжок часу визначений періодом проходження військової служби або встановлюється не пізніше ніж через три місяці після звільнення зі служби, але внаслідок захво-

рування чи нещасного випадку, що відбулися в період проходження служби. У разі встановлення інвалідності в період дії відповідної редакції статті 16 Закону України «Про соціальний та правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» після спливу трьох місяців від дня звільнення зі служби права на отримання вказаної одноразової грошової допомоги у військовослужбовця строкової військової служби не виникає.

Таким чином, стаття 16 Закону України «Про соціальний та правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», яка діяла на час настання інвалідності позивача, не передбачала можливості отримання одноразової допомоги військовослужбовцю строкової військової служби в разі настання інвалідності після спливу трьох місяців від дати звільнення зі служби.

Постанова від 14.02.2019 у справі № 822/764/18

Особа, яка проходить службу в поліції, у разі встановлення в неї інвалідності або ступеня втрати працездатності без установлення інвалідності внаслідок захворювання, пов'язаного з проходженням служби в органах внутрішніх справ, має право на отримання одноразової грошової допомоги. Виплату здійснює відповідний підрозділ Національної поліції за останнім місцем служби поліцейського. Міністерство внутрішніх справ України не має повноважень розглядати та приймати рішення про призначення позивачу одноразової грошової допомоги.

Постанова від 10.04.2019 у справі № 822/220/18

Відсутність висновків службового розслідування та акта розслідування не може бути підставою для відмови в призначенні та виплаті одноразової грошової допомоги за умови, що причини та обставини поранення (контузії, травми або каліцтва) підтверджені іншими документами, які містять достовірні відомості про зазначені обставини.

Водночас подання до Міністерства оборони України відповідного рішення військово-лікарської комісії щодо встановлення причинового зв'язку захворювань, поранень, контузій, травм, каліцтв, яким встановлено, що отримані особою поранення, травма, контузія, захворювання пов'язані з виконанням обов'язків військової служби при перебуванні в країнах, де велися бойові дії, не виключає необхідності подання інших документів, що свідчать про причини та обставини поранення, травми, контузії чи захворювання.

За зверненням особи щодо призначення одноразової грошової допомоги уповноважений орган (обласний військовий комісар за місцем проживання цієї особи) оформляє та подає в Департамент фінансів Міністерства оборони України перелік документів для призначення такої допомоги на підставі пункту 11 Порядку призначення і виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті), інвалідності або часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності військовослужбовців, військовозобов'язаних та резервістів, які призвані на навчальні (або перевіркові) та спеціальні збори чи для проходження служби у військовому резерві, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25 грудня 2013 року № 975. Розпорядник бюджетних коштів в особі Комісії Міністерства оборони України з розгляду питань, пов'язаних із призначенням і виплатою одноразової грошової допомоги та компенсаційних сум на підставі зазначених документів приймає рішення про призначення або відмову в призначенні одноразової грошової допомоги.

З огляду на заявницький характер відносин між особою, яка звертається за призначенням одноразової грошової допомоги, та Міністерством оборони України обов'язок довести відповідні обставини поданням до комісії Міністерства оборони України достовірних документів про причини та обставини одержання військовослужбовцем поранення (контузії, травми, каліцтва) покладений на заявника. Такий документ не обов'язково повинен мати форму акта про нещасний випадок, складеного за матеріалами розслідування військової частини, або довідки командира військової частини, оскільки до уваги можуть бути взяті інші достовірні документи.

ЗДІЙСНЕННЯ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Постанова від 26.06.2018 у справі № 686/17309/17

Питання пенсійного забезпечення працівників прокуратури України врегульовує стаття 86 Закону України «Про прокуратуру», який набув чинності 15 липня 2015 року.

Постанова від 31.10.2018 у справі № 148/625/17

На органи Пенсійного фонду покладена функція здійснення пенсійних виплат коштами Пенсійного фонду з накопичувального пенсійного фонду та щомісячної державної адресної допомоги, джерелом якої є кошти Державного бюджету України.

Перекладення обов'язку держави щодо забезпечення усім особам, які досягли пенсійного віку, рівня життя не нижче від прожиткового мінімуму, встановленого законом, на солідарно-накопичувальну систему суперечить принципам загальнообов'язкового державного пенсійного страхування та основам соціального захисту.

Постанова від 03.04.2019 у справі № 638/9697/17

Індексація грошового забезпечення є однією з основних державних гарантій, спрямованих на підтримання купівельної спроможності населення України внаслідок підвищення грошових доходів населення, що дає можливість частково або повністю відшкодовувати подорожчання споживчих товарів і послуг. Проведення індексації у зв'язку зі зростанням споживчих цін (інфляцією) є обов'язковим для всіх юридичних осіб-роботодавців, незалежно від форми власності та виду юридичної особи.

Ураховуючи те, що індексації підлягають усі грошові доходи населення, які не мають разового характеру, а не тільки грошове забезпечення військовослужбовців, а також те, що здійснення індексації врегульоване окремим законом, до якого стаття 9 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» містить відсылку, норма, забезпечення призначення пенсії за вислугу років не регулюється положеннями законів України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» або «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб».

Попри наявність спеціального законодавства, зокрема Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» та відповідних підзаконних нормативних актів, які врегульовують відносини щодо обчислення (призначення, перерахунку) пенсій військовослужбовцям, а також наявність спеціального законодавства, зокрема Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», який імперативно визначає види (складові) грошового забезпечення військовослужбовців, ці акти не врегульовують віднесення індексації грошового забезпечення до видів грошового забезпечення, з якого обчислюється пенсія. При вирішенні цього питання потрібно субсидіарно застосовувати спеціальні положення щодо механізму проведення індексації, її мети та правової природи (суті), зокрема, законів України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії», «Про індексацію грошових доходів населення»; Порядку проведення індексації грошових доходів населення, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 липня 2003 року № 1078.

Субсидіарне застосування зазначених норм права дає підстави для правового висновку, що індексація грошового забезпечення має систематичний (щомісячний) характер, а правова природа індексації полягає в підтриманні купівельної спроможності рівня заробітної плати (грошового забезпечення) унаслідок її знецінення через подорожчання споживчих товарів і послуг. Тому вона має враховуватися у складі грошового забезпечення військовослужбовців для розрахунку пенсії за вислугу років, що забезпечує дотримання пенсійних прав осіб, звільнених із військової служби, як складової конституційного права на соціальний захист. В іншому разі неврахування індексації при обрахунку пенсії за вислугу років призвело б до застосування для визначення розміру пенсії знеціненого грошового забезпечення.

Постанова від 25.02.2020 у справі № 344/9747/17

Відповідно до статті 56 Закону України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» громадянам, віднесеним до категорій 1, 2, 3, 4 за умови стажу роботи не менш як: 20 років для чоловіків, 15 років для жінок, – надане державою право саме на пенсію в повному розмірі – не меншому ніж мінімальний розмір пенсії за віком, установлений статтею 28 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», – розмір прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, визначений законом.

ЗЕМЛЕУСТРІЙ ТА МІСТОБУДУВАННЯ

Постанова від 17.12.2018 у справі № 509/4156/15-а

Строк розгляду клопотання є строком виконання органом місцевого самоврядування своїх повноважень (компетенції). Цей строк разом з іншими елементами (складовими) утворюють структуру компетенції суб'єкта владних повноважень. Недотримання строку виконання обов'язку є свідченням формального порушення реалізації повноважень, проте має оцінюватися в межах причин і умов, які призвели до цього. Недотримання строку виконання обов'язку не означає припинення повноважень органу місцевого самоврядування та втрату ним повноважень на ухвалення будь-яких рішень, зокрема тих, які є предметом спору в цій справі. Тому пропуск цього строку не свідчить про протиправність ухваленого рішення.

Частина сьома статті 118 Земельного кодексу України закріплює винятково право, а не обов'язок громадянина замовити розроблення проєкту землеустрою щодо відведення земельної ділянки без надання такого дозволу. Це жодним чином не позбавляє особу права на отримання від уповноваженого органу після спливу місячного строку дозволу на розроблення проєкту землеустрою щодо відведення земельної ділянки або вмотивованої відмови в його наданні, а також права на судовий захист у разі неможливості реалізації права на отримання відповідного дозволу (бездіяльності суб'єкта владних повноважень) або відмови в його наданні після спливу місячного строку.

Використання особою права замовити проєкт землеустрою щодо відведення земельної ділянки без згоди уповноваженого органу не позбавляє обов'язку відповідача розглянути заяву згідно з чинним законодавством та прийняти відповідне рішення.

Постанова від 21.08.2019 у справі № 823/1850/16

У разі здійснення реконструкції раніше введеної в експлуатацію автомобільної заправної станції необхідно отримати дозвіл на виконання будівельних робіт від органу державного архітектурно-будівельного контролю. Розміщення (установлення) додаткового обладнання для технологічних операцій із приймання, зберігання та заправлення зрідженим газом (пропан-бутаном) транспортних засобів на автомобільній заправній станції призведе до зміни її основних техніко-економічних показників, а саме: збільшення потужності (місткості резервуарів та кількості автозаправок), обсягу послуг, загальної кількості працівників тощо.

Таким чином, розміщення виконаного цілісним заводським виробом стаціонарного заправника газом на раніше введених в експлуатацію автомобільній заправній станції є її реконструкцією, здійснення якої відповідно до закону належить до будівельних робіт і потребує отримання дозволу органу державного архітектурно-будівельного контролю.

Постанова від 29.01.2020 у справі № 822/2149/18

Правовий порядок знесення будинку, будівлі, споруди, іншого нерухомого майна залежить від підстав, за якими їх віднесено до об'єкта самочинного будівництва.

У разі самочинного будівництва, зокрема, 1) якщо нерухоме майно збудоване або будується на земельній ділянці, що не була відведена для цієї мети, або 2) без відповідного документа, який дає право виконувати будівельні роботи, чи 3) належно затвердженого проєкту, стаття 376 Цивільного кодексу України не ставить можливості знесення об'єкта самочинного будівництва в залежність від можливостей його перебудови.

КОМПЕТЕНЦІЯ СУБ'ЄКТІВ ВЛАДНИХ ПОВНОВАЖЕНЬ

Постанова від 20.05.2019 у справі № 826/9046/16

Позбавлення заінтересованої особи, яка є власником майна, можливості взяти участь у розгляді скарги, яка стосується її безпосередньо, є істотним порушенням процедури розгляду скарги, яке ставить під сумнів безсторонність (неупередженість), повноту перевірки та обґрунтованість рішення.

Постанова від 18.12.2019 у справі № 804/937/16

Вимоги пункту 271.2 статті 271 Податкового кодексу України, які стосуються рішення рад щодо нормативної грошової оцінки, не поширюються на питання застосування щорічних коефіцієнтів індексації. Правила застосування щорічних коефіцієнтів індексації встановлює пункт 289.2 статті 289 Податкового кодексу України.

Законодавство не містить положень, які встановлюють обов'язок застосовувати коефіцієнт індексації перспективно. Сама базова величина нормативної грошової оцінки земель застосовується після введення її в дію.

Кумулятивне (тобто накопичувальне) застосування щорічних коефіцієнтів індексації пов'язане саме з датою проведення нормативної грошової оцінки, але не з датою прийняття рішення ради про її затвердження чи введення в дію нормативної грошової оцінки. Від дати проведення нормативної грошової оцінки земель необхідно починати кумулятивне застосування коефіцієнту індексації нормативної грошової оцінки, що, зрештою, впливає на розмір плати за землю.

Постанова від 21.12.2019 у справі № 823/1674/18

Установлена правова природа наказу Фонду гарантування вкладів фізичних осіб про визнання правочинів нікчемними унеможлиблює здійснення судового розгляду щодо визнання його недійсним, а тому позовні вимоги про визнання протиправним та скасування наказу в частині визнання правочину нікчемним за договором банківського вкладу (депозиту), укладеного між банком та позивачем, не можуть бути розглянуті в судовому порядку.

4. ПРАВОВІ ПОЗИЦІЇ КОЛЕГІЙ

4.1. СПРАВИ ЗІ СПОРІВ З ПРИВОДУ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ЕКОНОМІКИ ТА ПУБЛІЧНОЇ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ, ЗОКРЕМА ЗІ СПОРІВ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ РЕЄСТРАЦІЇ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ ТА ФІЗИЧНИХ ОСІБ-ПІДПРИЄМЦІВ

Постанова від 05.02.2019 у справі № П/811/279/16

Державний реєстратор під час проведення державної реєстрації на підставі перевірки вичерпного переліку документів лише засвідчує факт, тобто виконує функцію легалізації події. Виконання цієї функції не передбачає та не наділяє його повноваженнями перевірки (контролю) документів за іншими критеріями, ніж визначені Законом України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань».

Визнання рішенням господарського суду, яке набуло законної сили, недійсним протоколу, на підставі якого внесений запис до Єдиного реєстру юридичних та фізичних осіб-підприємців про зміну керівника та зміну складу підписантів юридичної особи, недійсним із моменту прийняття є підставою для скасування такої державної реєстрації відповідно до частини першої статті 25 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань».

Постанова від 16.05.2019 у справі № 804/8647/17

Щодо долучення позивачем до скарги не засвідчених відповідно до вимог Національного стандарту України ДСТУ 4163-2003 «Уніфікована система організаційно-розпорядчої документації», затвердженого наказом Держспоживстандарту України 7 квітня 2003 року № 55, документів, вимога про долучення до скарги копій документів, які підтверджують факт порушення прав скажника, не має обов'язкового характеру, оскільки такі засвідчені копії додаються до скарги лише за їх наявності.

Перед початком розгляду скарги по суті постійно діюча комісія з питань розгляду скарг у сфері державної реєстрації з'ясовує, чи оформлена безпосередньо сама скарга відповідно до вимог частини п'ятої Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань», і в разі встановлення відповідних порушень суб'єкт розгляду скарги на підставі висновку комісії приймає мотивоване рішення про відмову в розгляді скарги без розгляду її по суті у формі наказу. В інших випадках за наслідками розгляду скарги по суті суб'єктом розгляду видається наказ про відмову в задоволенні скарги.

Процес розгляду скарги Мін'юстом є стадійним, і питання щодо відповідності скарги та доданих до неї документів вимогам Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» має з'ясовуватися саме на етапі підготовки скарги до розгляду.

Постанова від 20.11.2019 у справі № 820/3552/18

Стаття 17 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» визначає перелік документів, які подаються юридичною особою для державної реєстрації створення, припинення юридичної особи, внесення змін до відомостей про юридичну особу, зокрема змін до установчих документів юридичної особи, виділу юридичної особи, припинення юридичної особи в результаті її реорганізації або ліквідації. Такої дії, як скасування державної реєстрації, Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» не передбачає.

4.1.1. ЩОДО ДОЗВІЛЬНОЇ СИСТЕМИ У СФЕРІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ;
ЛІЦЕНЗУВАННЯ ОКРЕМИХ ВИДІВ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ;
НАГЛЯДУ (КОНТРОЛЮ) У СФЕРІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ; РЕАЛІЗАЦІЇ
ДЕРЖАВНОЇ РЕГУЛЯТОРНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ;
РОЗРОБЛЕННЯ ТА ЗАСТОСУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ СТАНДАРТІВ, ТЕХНІЧНИХ
РЕГЛАМЕНТІВ ТА ПРОЦЕДУР ОЦІНКИ ВІДПОВІДНОСТІ

НАДАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ДОЗВОЛІВ

Постанова від 21.03.2019 у справі № 817/498/17

Порушення кримінального провадження не може бути підставою для невидачі дозвільного документа попри прийняте рішення щодо його видачі, а також всупереч правовим та організаційним засадам функціонування дозвільної системи у сфері господарської діяльності, визначеним Порядком надання спеціальних дозволів на користування надрами, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 30 травня 2011 року № 615 та Законом України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності».

Постанова від 09.04.2019 у справі № 815/5254/16

Видобувати підземні води без отримання спеціального дозволу на користування надрами – при використанні підземних вод за умови неперевиконання продуктивності забору води обсягом 300 кубічних метрів на добу – мають право суб'єкти господарювання тільки для власних господарсько-побутових потреб. Видобуток підземних вод для здійснення господарської діяльності вимагає отримання спеціального дозволу уповноваженого державою органу.

Постанова від 19.09.2019 у справі № 826/12293/15

Відповідно до Порядку надання спеціальних дозволів на користування надрами можуть існувати додаткові підстави для припинення користування надрами, оскільки

це передбачає частина третя статті 26 Кодексу України про надра. Не може бути змінено правило, відповідно до якого в разі незгоди користувачів із припиненням права на користування надрами воно може припинитися лише в судовому порядку.

У разі незгоди користувачів з анулюванням спеціального дозволу на користування надрами припинення такого права здійснюється в судовому порядку.

Постанова від 05.11.2019 у справі № 817/864/18

Лист, яким суб'єкт владних повноважень відмовив у продовженні строку дії спеціального дозволу, у розумінні Порядку надання спеціальних дозволів на користування надрами не є належним рішенням, оскільки такі рішення мають прийматися колегіальним органом (комісією з питань надрокористування) та оформлятися належним чином. За наслідками розгляду відповідних заяв приймаються накази, які згідно з імперативними положеннями статей 19, 23 Закону України «Про центральні органи виконавчої влади» підписуються керівником такого органу. Накази центрального органу виконавчої влади може скасовувати Кабінет Міністрів України повністю чи в окремій частині. Накази центрального органу виконавчої влади підлягають обов'язковому оприлюдненню відповідно до Закону України «Про доступ до публічної інформації».

Обов'язковим є прийняття як органом, який здійснює погодження, так і органом, який надає дозвіл на користування, відповідного розпорядчого рішення (позитивного чи негативного).

Постанова від 12.12.2019 у справі № 826/2501/16

Відповідно до частини сьомої статті 4¹ Закону України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» у разі анулювання документа дозвільного характеру з підстав, не передбачених законом, документ дозвільного характеру підлягає поновленню за рішенням дозвільного органу або адміністративного суду. Поновлення документа дозвільного характеру відбувається способом здійснення відповідного запису в реєстрі документів дозвільного характеру та повернення суб'єкту господарювання безпідставно анульованого документа дозвільного характеру.

Якщо безпідставно анульований документ дозвільного характеру знаходиться в суб'єкта господарювання, поновлення його дії відбувається лише за здійсненням відповідного запису в реєстрі документів дозвільного характеру та направленням дозвільним органом письмового повідомлення про поновлення безпідставно анульованого документа дозвільного характеру.

Днем поновлення безпідставно анульованого документа дозвільного характеру є день внесення відповідного запису до реєстру документів дозвільного характеру.

Згідно з пунктом 25 Порядку надання спеціальних дозволів на користування надрами, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 травня 2011 року № 615, про надання, продовження строку дії, зупинення, поновлення, переоформлення, видачу дубліката, анулювання дозволу та внесення змін до нього Державна служба геології та надр України видає наказ.

Отже, законодавство регламентує порядок поновлення спеціального дозволу на користування надрами в разі скасування наказу про його анулювання, а саме: 1) видання Державною службою геології та надр України відповідного наказу; 2) внесення запису до належного електронного реєстру; 3) письмове повідомлення суб'єкта господарювання – надрокористувача про поновлення анульованого дозволу.

Постанова від 30.01.2020 у справі № 823/2023/18

Державна служба геології та надр України, отримавши від позивача матеріали на продовження строку дії спеціального дозволу, щодо якого заявлений позов, була зобов'язана в строки та з підстав, наведених у Порядку надання спеціальних дозволів на користування надрами, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 травня 2011 року № 615, прийняти одне з двох рішень у формі наказу, а саме: щодо продовження або відмови в продовженні строку дії спеціального дозволу. Всупереч викладеному відповідач наказ не видав, тому його дії не відповідають законодавству, яке на час виникнення спірних правовідносин передбачало конкретний спосіб дій Держгеонадр України в разі подання заявником заяви про продовження строку дії спеціального дозволу.

Обов'язковим є прийняття як органом, який здійснює погодження, так і органом, який надає дозвіл на користування, відповідного розпорядчого рішення (позитивного чи негативного). В усіх інших випадках листування з позивачем у цей період не може бути взяте до уваги, оскільки Закон передбачає прийняття рішення з боку відповідача за результатами розгляду заяви позивача, а не наявність листування.

Постанова від 16.04.2020 у справі № 826/7696/18

Підпункт 1 пункту 8 Порядку надання спеціальних дозволів на користування надрами, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 травня 2011 року № 615, передбачає дві самостійні підстави надання дозволу без проведення аукціону при дотриманні чітко визначених складових умов кожної з підстав.

Перша підстава передбачає, що без проведення аукціону дозвіл надається в разі видобування корисних копалин, якщо: а) заявник за власні кошти здійснив геологічне вивчення ділянки надр і підрахунок запасів корисних копалин, затверджений ДКЗ; б) заявник подав документи на отримання спеціального дозволу не пізніше ніж протягом трьох років після затвердження підрахунку запасів.

Друга підстава передбачає, що без проведення аукціону дозвіл надається в разі видобування корисних копалин (для нафтогазоносних надр на геологічне вивчення, зокрема дослідно-промислову розробку родовищ із подальшим видобуванням нафти, газу (промислова розробка родовищ)), якщо: а) заявник за власні кошти здійснив апробацію в ДКЗ; б) за умови затвердження підрахунку запасів корисних копалин у ДКЗ протягом трьох років, а в межах континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони України – десяти років із моменту надання дозволу.

Відповідно до Переліку корисних копалин загальнодержавного значення, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 грудня 1994 року № 827, літієві руди належать до рідкіснометалевих та рідкісноземельних металевих руд, а не до горючих корисних копалин, до яких відносять нафту та газ.

Тому помилковим є застосування до спірних правовідносин другої підстави, передбаченої підпунктом 1 пункту 8 Порядку № 615, що стосується надання спеціального дозволу без проведення аукціону для нафтогазоносних надр на геологічне вивчення, зокрема дослідно-промислову розробку родовищ із подальшим видобуванням нафти, газу, на підставі апробації та без затвердження підрахунку запасів корисних копалин у ДКЗ до моменту отримання спеціального дозволу.

Отримання спеціального дозволу на користування надрами без проведення аукціону можливе лише у виняткових випадках та за наявності умов, які прямо передбачені чинним законодавством України.

Для отримання спеціального дозволу на користування надрами з метою видобування руд літію без проведення аукціону заявник має пройти кілька етапів державної експертизи, серед яких апробація є лише початковим етапом, а затвердження підрахунку (оцінки) запасів корисних копалин у ДКЗ – останнім.

Видача спеціальних дозволів на використання надр через аукціон передбачає проведення процедур, які гарантують отримання від учасників такого аукціону найкращих умов, зокрема щодо ціни дозволу, що максимально відповідатиме суспільним інтересам у розумінні статті 13 Конституції України.

ЛІЦЕНЗУВАННЯ

Постанова від 06.12.2019 у справі № 826/10344/15

Положення статті 16 Закону України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» передбачають, що підставами для переоформлення ліцензії є, зокрема, зміна місцезнаходження юридичної особи або місця проживання фізичної особи-підприємця. У разі виникнення підстав для переоформлення ліцензії ліцензіат зобов'язаний протягом десяти робочих днів подати органу ліцензування заяву про переоформлення ліцензії разом із ліцензією, що підлягає переоформленню, та відповідними документами або їх нотаріально засвідченими копіями, які підтверджують зазначені зміни.

Орган ліцензування протягом трьох робочих днів із дати надходження заяви про переоформлення ліцензії та документів, що додаються до неї, зобов'язаний видати переоформлену на новому бланку ліцензію з урахуванням змін, зазначених у заяві про переоформлення ліцензії.

Не переоформлена в установлений строк ліцензія є недійсною.

Видача дублікату ліцензії у зв'язку з її втратою та переоформлення ліцензії у зв'язку зі зміною місцезнаходження юридичної особи здійснюється за різними процедурами. У разі втрати чи пошкодження ліцензії суб'єкт господарської діяльності може звернутися до уповноваженого органу із заявою про отримання дублікату ліцензії. У такому разі орган ліцензування зобов'язаний видати протягом трьох днів дублікат втраченої або пошкодженої ліцензії. Можливість отримання дублікату ліцензії, яка є недійсною, Закон України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» не передбачає.

Постанова від 23.12.2019 у справі № 826/16345/17

Правопорушення у виді встановлення «факту неподання заяви встановленого зразка про переоформлення ліцензії на мовлення у зв'язку зі зміною кінцевого бе-

нефіцiарного власника» та «факту несвоєчасного подання заяви про переоформлення ліцензії у зв'язку з організаційними змінами статусу та умов діяльності ліцензіата» не є тотожними та передбачають застосування різних видів санкцій за їх вчинення. Підставою для звернення до суду з позовом про анулювання ліцензії може бути, зокрема, встановлення факту несвоєчасного подання заяви про переоформлення ліцензії у зв'язку з організаційними змінами статусу та умов діяльності ліцензіата.

РЕГУЛЯТОРНІ АКТИ

Постанова від 07.08.2019 у справі № 296/1566/17

Відповідно до положень статті 30 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» до відання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад належать делеговані повноваження, зокрема, на встановлення за погодженням із власниками зручного для населення режиму роботи розташованих на відповідній території підприємств, установ та організацій сфери обслуговування незалежно від форм власності.

Відповідно до положень частин третьої, сьомої статті 9 Закону України «Про державні лотереї в Україні» з розповсюджувачами державної лотереї – юридичними чи фізичними особами оператор державних лотерей укладає письмові договори. Оператор державних лотерей не несе відповідальності за порушення розповсюджувачами законодавства про розповсюдження державних лотерей, якщо інше не встановлене угодою, укладеною між розповсюджувачем та оператором державних лотерей.

Постанова від 25.10.2019 у справі № 591/1519/15-а

Оскільки оскаржувані накази Комунального підприємства «Міськводоканал» є регуляторними актами в розумінні статті 1 Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності», то відповідно до частини другої статті 265 Кодексу адміністративного судочинства України такі рішення втрачають чинність із моменту набрання законної сили відповідним судовим рішенням.

Постанова від 31.10.2019 у справі № 826/15668/18

До моменту прийняття регуляторного акта в установленому законом порядку дії щодо підготовки проєкту мають проміжний характер, а отже, не порушують і не можуть порушувати права та законні інтереси.

Судовий контроль за проміжними рішеннями суб'єктів владних повноважень не узгоджується із завданням адміністративного судочинства, яким є захист саме від порушень, а не загрози порушень (ймовірних порушень у майбутньому). До прийняття у встановленому порядку вказаного регуляторного акта немає підстав вважати, що права особи порушені.

ЗДІЙСНЕННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Постанова від 09.04.2019 у справі № 815/6372/16

Під час перевірки Державною екологічною інспекцією не було встановлено, якому суб'єкту господарювання належить (ким експлуатується) вказане в акті перевірки майно, що є визначальним для вирішення питання щодо обмеження (зупинення) господарської діяльності до отримання відповідного дозволу.

Положення статті 12 Закону України «Про охорону атмосферного повітря» передбачають, що господарська чи інші види діяльності, пов'язані з порушенням умов і вимог до викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря та рівнів впливу фізичних та біологічних факторів на його стан, передбачених дозволами, може бути обмежена, тимчасово заборонена (зупинена) або припинена відповідно до законодавства.

Тимчасово заборонена (зупинена) може бути господарська діяльність, пов'язана з порушенням умов і вимог до викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря.

Позовні вимоги про застосування до виробничого кооперативу заходів реагування щодо тимчасового призупинення господарської діяльності до отримання спеціального дозволу на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами є безпідставними.

Постанова від 15.11.2019 у справі № 815/6556/15

Стаття 1 Закону України «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв та тютюнових виробів» визначає, що місце торгівлі – це місце реалізації товарів, зокрема, на розлив, в одному торговому приміщенні (будівлі) за місцем його фактичного розташування, для тютюнових виробів та пива – без обмеження площі, для алкогольних напоїв, крім пива, – торговельною площею не менше 20 квадратних метрів, обладнане реєстраторами розрахункових операцій (незалежно від їх кількості) або де є книги обліку розрахункових операцій (незалежно від їх кількості), у яких фіксується виручка від продажу алкогольних напоїв та тютюнових виробів незалежно від того, чи оформляється через них продаж інших товарів.

Місцем торгівлі може вважатися місце реалізації товарів, по-перше, в одному торговому приміщенні (будівлі) за місцем його фактичного розташування, по-друге, обладнане реєстраторами розрахункових операцій або де є книги обліку розрахункових операцій, у яких фіксується виручка від продажу алкогольних напоїв.

Відкритий майданчик не може вважатися місцем торгівлі алкогольними напоями в розумінні вказаної статті.

Постанова від 16.12.2019 у справі № 826/25848/15

Відповідно до частини третьої статті 15 Закону України «Про захист прав споживачів» продавець (виконавець), який реалізує продукцію, має обов'язково зазначати ціну кожної одиниці такої продукції або однієї категорії продукції та ціну однієї стандартної одиниці цієї продукції. Написи щодо ціни реалізації продукції мають бути чіткими та простими для розуміння. У разі коли за одну ціну пропонується кілька товарів, робіт або послуг чи їх поєднання або якщо продавець (виконавець) надає споживачеві при реалізації однієї продукції право одержати іншу продукцію за зниженою ціною, до споживача доводиться інформація щодо: 1) змісту та вартості пропозиції та в разі пропонування товарів, робіт або послуг за одну ціну – ціни таких товарів, робіт або послуг, взятих окремо; 2) умови прийняття пропозиції, зокрема, строку її дії та будь-яких обмежень, включаючи обмеження щодо кількості. Дія положень цієї частини поширюється також на продукцію, що є харчовим продуктом.

Постанова від 14.05.2020 у справі № 815/5928/16

Послуги з водовідведення надаються безперервно, за винятком часу перерв, остаточний перелік яких визначається законом. У разі перерв у водовідведенні виконавець зобов'язаний здійснити перерахунок плати за надання таких послуг у встановленому законодавством порядку. Перерва водовідведення більше як на одну добу за місяць з підстав, що не передбачені законом, а також нездійснення в такому разі перерахунку плати споживачу є порушенням прав останнього.

ТЕЛЕБАЧЕННЯ ТА РАДІОМОВЛЕННЯ

Постанова від 25.01.2019 у справі № 826/6401/15

Подана позивачами до Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення концепція програми мовлення відрізняється від програмної концепції, яка була затверджена за результатами конкурсу, зокрема вилучено дитячі передачі, передбачені конкурсними умовами, змінено формат мовлення з розважально-інформаційного з фільмопоказом на інформаційно-просвітницький, що не узгоджується з Планом розвитку щодо змістовного наповнення форматів мовлення.

Отже, рішення щодо переоформлення ліцензії на мовлення прийняті Національною радою України з питань телебачення і радіомовлення у межах повноважень та на підставі Закону України «Про телебачення і радіомовлення».

Постанова від 04.07.2019 у справі № 826/25903/15

Зверненню Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення до суду з позовом про анулювання ліцензії на мовлення мають передувати як факти систематичного порушення телерадіоорганізацією законодавства про телебачення і радіомовлення, так і застосування до неї послідовно таких санкцій, як попередження та стягнення штрафу.

Постанова від 30.07.2019 у справі № 826/15057/17

Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення вправі надати оцінку дотриманню під час трансляції передач основних принципів державної політики у сфері телебачення й радіомовлення, а також Закону України «Про інформацію», який згідно зі статтею 3 Закону України «Про телебачення і радіомовлення» належить до законодавства, нагляд за дотриманням якого вона здійснює.

Постанова від 21.12.2019 у справі № 826/27039/15

Твердження позивачів про можливість відмови в переоформленні ліцензії щодо зміни програмної концепції за умови, коли програмна концепція не відповідає Плану розвитку національного телерадіоінформаційного простору та це обумовлено переходом від аналогового до цифрового мовлення, є помилковими, оскільки частина дев'ята статті 35 Закону України «Про телебачення і радіомовлення» передбачає, що зміни до програмної концепції мовлення вносяться відповідно до Плану розвитку.

РЕКЛАМА

Постанова від 04.09.2019 у справі № 1340/4421/18

У разі, якщо на вивісці міститься інформація, яка не містить закликів до придбання конкретного товару чи отримання послуг позивача, вона не є інформацією, призначеною сформулювати або підтримати обізнаність споживачів реклами та їх інтересу щодо юридичної особи чи конкретного товару (послуг), що поставляється / надається підприємством, а тому не є рекламою та не потребує спеціального дозволу на розміщення зовнішньої реклами.

Постанова від 11.11.2019 у справі № 323/1360/17(2-a/323/37/17)

Положення частини шостої статті 9 Закону України «Про рекламу» встановлюють, що вивіска чи табличка з інформацією про зареєстроване найменування особи, знаки для товарів і послуг, що належать цій особі, вид її діяльності (якщо це не впливає із зареєстрованого найменування особи), час роботи, що розміщена на внутрішній поверхні власного чи наданого в користування особі приміщення, на зовнішній поверхні будинку чи споруди не вище першого поверху або на поверсі, де знаходиться власне чи надане в користування особі приміщення, біля входу в таке приміщення, не вважається рекламою.

*Постанова від 05.12.2019
у справі № 183/3656/15(2-a/183/130/15)*

Відповідно до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» та Типових правил розміщення зовнішньої реклами, затверджених на виконання Закону України «Про рекламу», до відання виконавчих органів, зокрема міських рад, віднесено власні (самоврядні) повноваження лише щодо надання дозволу на розміщення реклами в порядку, встановленому законодавством. Для скасування такого дозволу законодавець встановив вичерпний перелік підстав, який є остаточним і розширеному тлумаченню не підлягає. Порядок розміщення реклами, встановлений виконавчими органами сільських, селищних, міських рад, має відповідати Типовим правилам розміщення зовнішньої реклами та з ними узгоджуватися, зокрема, щодо переліку підстав для скасування дозволів до закінчення строку їх дії, який є вичерпним.

Постанова від 12.12.2019 у справі № 461/11678/15-a

Законодавство України встановлює вичерпний перелік обмежень до рекламного засобу, які встановлені з метою, зокрема, забезпечення дотримання правил безпеки дорожнього руху, інших вимог щодо безпеки експлуатації рекламного засобу.

Недотримання таких вимог може бути підставою для дострокового скасування дії дозволу.

Постанова від 12.12.2019 у справі № 813/2802/16

Згідно з положеннями Типових правил розміщення зовнішньої реклами, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2013 року № 2067, дозвіл на розміщення зовнішньої реклами видається на підставі розпорядження виконавчого органу міської ради. Отже, дозвільним органом є виконавчий комітет міської ради, а робочим органом з регулювання діяльності з розміщення зовнішньої реклами є Департамент економічного розвитку міської ради (як правонаступник Департаменту економічної політики міської ради).

Постанова від 15.01.2020 у справі № 826/14327/16

Право позивача на безумовне продовження дії дозволів на розміщення рекламних засобів не може вважатися «законним очікуванням», оскільки національний закон чітко встановлює право органу місцевого самоврядування визначати (зокрема змінювати) правила розміщення зовнішньої реклами та приймати рішення про відмову в продовженні дії дозволу за наявності визначених законодавством підстав.

*Постанова від 22.01.2019
у справі № 201/13905/15-a(2-a/201/1/2016)*

На час прийняття відділом з питань реклами міської ради рішення про відмову позивачу в продовженні строку дії дозволів реклами, як і на час прийняття виконавчим комітетом міської ради рішення про демонтаж рекламних засобів, розташованих із порушенням Порядку розміщення зовнішньої реклами, була чинною вимога Управління Державтоінспекції Головного Управління Міністерства внутрішніх справ України в області щодо демонтажу рекламних конструкцій, уста-

новлених із порушенням вимог чинного законодавства та впливають на безпеку дорожнього руху.

Оскільки на час прийняття рішення щодо продовження строку дії дозволів чи відмови в їх продовженні існувала чинна вимога Управління Державтоінспекції Головного Управління Міністерства внутрішніх справ України в області, відділ з питань реклами міської ради при відмові в продовженні терміну дії дозволів діяв відповідно до вимог законодавства.

НАГЛЯД (КОНТРОЛЬ) І ЗАСТОСУВАННЯ ЗАХОДІВ РЕАГУВАННЯ

Постанова від 28.05.2019 у справі № 819/1850/17

Під час прийняття судового рішення мають враховуватися не лише обставини та підстави, які спонукали позивача як суб'єкта владних повноважень звернутися до суду з позовом про застосування заходів реагування, але й ті, що існують на час ухвалення судового рішення. У протилежному випадку застосування заходів реагування як виняткового заходу в судовому порядку поширюватиметься на всіх суб'єктів господарювання, щодо яких проведена перевірка та встановлені порушення, які за оцінкою спеціально уповноваженого органу створюють реальну загрозу життю та/або здоров'ю людей. За своїм змістом і суттю застосування такого заходу він застосовується до усунення виявлених порушень та існування реальної загрози життю та/або здоров'ю людей (частина п'ята статті 4 Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності»), у зв'язку з чим його застосування після усунення виявлених порушень втрачає той сенс, який законодавство визначає як основу та правову підставу для його застосування.

Постанова від 04.06.2019 у справі № 826/5252/17

Принцип мовчазної згоди може застосовуватися за умови, якщо суб'єкт господарювання дотримав усі вимоги законодавства, а в суб'єкта владних повноважень відсутня альтернатива в прийнятті або неприйнятті позитивного рішення за зверненням такого суб'єкта господарювання.

Закріплені в законодавстві гарантії прав суб'єктів приватного права (зокрема, процесуальні строки, можливість застосування принципу мовчазної згоди тощо), не можуть використовуватися для легалізації триваючого правопорушення або здійснення незаконної діяльності.

Постанова від 12.09.2019 у справі № 815/801/16

Накладений Державною інспекцією з енергетичного нагляду за режимами споживання електричної та теплової енергії на державний навчальний заклад штраф відповідно до статті 238 Господарського кодексу України є адміністративно-господарською санкцією за порушення законодавства у сфері теплопостачання, а не адміністративним стягненням, оскільки накладення такої санкції передбачене Законом України «Про теплопостачання». Тому застосування до цих правовідносин положень Кодексу України про адміністративні правопорушення є помилковим.

Постанова від 17.09.2019 у справі № 826/7786/18

Оскільки Міністерство екології і природних ресурсів України не повідомило ліцензіата про проведення позапланової перевірки та не довело, що така перевірка фактично здійснювалася стосовно позивача, нежиття контролюючим органом передбачених законом заходів щодо повідомлення ліцензіата про проведення перевірки не може розцінюватися як недопуск суб'єктом господарювання до проведення перевірки. Законодавець чітко передбачив, що відмова в проведенні перевірки передбачає або активні дії службових осіб ліцензіата з недопущення органа ліцензування до перевірки, невиконання їх законних вимог, або ж усвідомлену умисну бездіяльність ліцензіата з метою переховування від членів комісії.

Постанова від 02.10.2019 у справі № 820/1214/17

Міністерство економічного розвитку і торгівлі України має право застосовувати до суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності України спеціальні санкції у вигляді

індивідуального режиму ліцензування зовнішньоекономічної діяльності в разі порушення такими суб'єктами Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» та/або пов'язаних із ним законів України, що встановлюють заборони, обмеження або порядок здійснення зовнішньоекономічних операцій на підставі відповідного подання уповноважених органів, яке містить визначені законом реквізити.

Переведення суб'єкта на індивідуальний режим ліцензування після спливу тримісячного строку застосування тимчасового зупинення зовнішньоекономічної діяльності є правомірним за умови відсутності підстав для зміни або скасування спеціальних санкцій, передбачених статтею 37 Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність».

Постанова від 24.10.2019 у справі № 815/1729/16

Відповідно до частини п'ятнадцятої статті 33 Закону України «Про державний ринковий нагляд і контроль нехарчової продукції» у разі необхідності термінового вжиття обмежувальних (корегувальних) заходів з метою запобігання або уникнення ризиків суспільним інтересам орган ринкового нагляду може прийняти рішення про вжиття відповідних обмежувальних (корегувальних) заходів без надання (надіслання) суб'єкту господарювання проєкту такого рішення. У такому разі суб'єкт господарювання, якого стосується рішення, має право надати (надіслати) свої пояснення, заперечення та/або інформацію до такого рішення в будь-який час після його прийняття, але до закінчення визначеного строку виконання такого рішення. Орган ринкового нагляду має негайно розглянути одержані пояснення, заперечення та інформацію суб'єкта господарювання та за результатами такого розгляду оцінити адекватність і пропорційність прийнятого ним рішення.

Оскаржувані рішення Головного управління Держпродспоживслужби щодо виведення з обігу виробів, які є небезпечними для дітей, та застосування до суб'єкта господарювання за введення в обіг небезпечної нехарчової продукції штрафних санкцій спрямовані на досягнення справедливого балансу між загальними інтересами суспільства, які полягають у створенні безпечних умов для фізичного розвитку дітей, захисту їх здоров'я від негативного впливу небезпечної нехарчової продукції, та вимогами захисту економічних інтересів окремої особи, зокрема, гарантованого частиною першою статті 42 Конституції України права на підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом.

Постанова від 08.11.2019 у справі № 826/11539/13-а

Стаття 250 Господарського кодексу України встановлює, що адміністративно-господарські санкції можуть застосовуватися до суб'єкта господарювання протягом шести місяців із дня виявлення порушення, але не пізніше ніж через один рік із дня порушення цим суб'єктом встановлених законодавчими актами правил здійснення господарської діяльності, крім випадків, передбачених законом. Дія цієї статті не поширюється на штрафні санкції, розмір і порядок стягнення яких визначені Податковим кодексом України та іншими законами, контроль за дотриманням яких покладений на органи державної податкової служби та митні органи.

При прийнятті Інспекцією з питань захисту прав споживачів (відповідачем) спірного рішення ним не були враховані терміни застосування адміністративно-господарських санкцій, передбачені статтею 250 Господарського кодексу України, а саме: санкції застосовані поза межами граничного річного строку їх застосування від моменту вчинення порушення.

Застосування до суб'єкта господарювання адміністративно-господарської санкції у вигляді штрафу після спливу одного року з дня його вчинення є неправомірним.

Постанова від 29.01.2020 у справі № 826/15691/18

Застосовуючи заходи забезпечення позову з підстав, які законом не передбачені, суд втрутився в компетенцію Державної служби геології та надр України, зупинив дію припису та наказу й фактично надав можливість позивачу як надрокористувачеві не виконувати вимог припису, не зважаючи на встановлені відповідачем під час заходу державного нагляду (контролю) порушення вимог законодавства. Суд фактично погодився зі збереженням стану триваючого порушення вимог законодавства у сфері надрокористування, які виявлені відповідачем.

Постанова від 27.02.2020 у справі № 815/3916/16

Обов'язок проведення періодичної повірки та відповідальність за своєчасність її проведення покладається винятково на суб'єктів господарювання, що надають послуги з електро-, тепло-, газо- й водопостачання.

Постанова від 28.02.2020 у справі № 821/717/16

Норми Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» встановлюють додаткові, понад встановлені Законом України «Про державний контроль за використанням та охороною земель», умови реалізації повноважень відповідача у сфері здійснення державного контролю за використанням та охороною земель щодо порядку й підстав проведення позапланових перевірок. Вони визначають межі дії прав та здійснення обов'язків посадовими особами відповідача під час здійснення заходів позапланового контролю. Тобто забезпечують більш повне та однозначне врегулювання правовідносин у сфері здійснення державного контролю за використанням і охороною земель.

Норми Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» є спеціальними стосовно норм Закону України «Про державний контроль за використанням та охороною земель». Вони мають застосовуватися під час здійснення функцій державного контролю (нагляду) Державною інспекцією сільського господарства.

Позапланова перевірка під час здійснення державного контролю за використанням та охороною земель відповідачем з огляду на приписи частини першої статті 6 Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» не могла бути проведена на підставі звернення позивача чи його виконавчого органу.

4.1.2. ЩОДО ЗДІЙСНЕННЯ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ,
ЗАКУПІВЕЛЬ ТОВАРІВ, РОБІТ І ПОСЛУГ ДЛЯ ГАРАНТОВАНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОТРЕБ ОБОРОНИ

Постанова від 10.07.2019 у справі № 826/8854/17

Позивач був обмежений вимогами постанови Кабінету Міністрів України № 937 у виборі постачальників послуг з охорони особливо важливих об'єктів державної власності та визначенні вимог до такого постачальника.

Таким чином, зважаючи на встановлені законодавством обмеження в здійсненні окремих видів підприємницької діяльності з метою забезпечення національної безпеки та оборони, зазначення в тендерній документації вимог до учасників з урахуванням приписів чинного законодавства, зокрема постанови Кабінету Міністрів України № 937, не є підставою вважати такі вимоги дискримінаційними та такими, що порушують антимонопольне законодавство.

Постанова від 17.10.2019 у справі № 826/5859/16

Невідповідність пропозиції учасника закупівлі умовам тендерної документації є підставою для відхилення такої пропозиції. Факт того, що в процедурі закупівлі залишався один учасник, а виправлення допущених порушень є неможливим, є підставою для прийняття замовником рішення про відміну процедури закупівлі.

Невідповідність пропозицій конкурсній документації створює наслідки допущення до процедури оцінки пропозиції менше ніж двох учасників, що, враховуючи неможливість виправити допущені порушення при проведенні спірної процедури закупівлі, є підставою для її відміни.

4.1.3. ЩОДО ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЦІН І ТАРИФІВ

Постанова від 20.09.2018 у справі № 2а-12088/09/1570

Оформлення прибуття суден у порт і виходу з порту – це законодавчо визначена функція капітана морського порту, який є посадовою особою, уповноваженою на здійснення державного нагляду за мореплавством у морському торговельному порту України.

Оформлення приходу суден у порт та виходу з нього не є послугою, при наданні якої застосовуються вільні ціни, як це передбачено в пункті 62 Зборів і плат.

За кожний вхід суден у порт та вихід із порту нараховується корабельний збір у визначеному Положенням про портові збори розмірі.

Встановлення портом будь-якої іншої плати за оформлення прибуття суден у порт та вихід із нього законодавство не передбачає.

Постанова від 08.08.2019 у справі № 500/2333/18

Обов'язковим є оприлюднення відповідачем проєкту регуляторного акта й відповідного аналізу регуляторного впливу з метою публічного обговорення проєкту, отримання зауважень і пропозицій від фізичних та юридичних осіб, їх об'єднань до регуляторного акта. За таких обставин проєкт регуляторного акта та його аналіз мають бути оприлюднені щонайменше за один місяць до прийняття такого проєкту.

Постанова від 23.12.2019 у справі № 640/10503/19

З датою набрання чинності рішенням пов'язується лише початок застосування остаточних антидемпінгових заходів, але не факт їх запровадження.

Вказане означає, що остаточні антидемпінгові заходи запроваджені в момент прийняття відповідного рішення. Саме з цієї дати згідно з частиною третьою статті 31 Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» обчислюється місячний строк звернення до суду з позовом щодо оскарження рішення.

4.1.4. ЩОДО ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РИНКІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ, ОПЕРАЦІЙ ІЗ ЦІННИМИ ПАПЕРАМИ

НІКЧЕМНІСТЬ ПРАВОЧИНІВ

Постанова від 19.12.2018 у справі № 826/10945/15

Виданий на виконання приписів спірний наказ уповноваженої особи Фонду як органу управління банком щодо віднесення деяких правочинів банку за вкладними операціями до нікчемних може бути оцінений як результат внутрішньої перевірки правочинів і внутрішній документ банку, обов'язковий для виконання працівниками, який не породжує обов'язків у контрагентів Банку.

Щоб застосувати наслідки нікчемного правочину, банк як сторона такого правочину має звернутися з відповідним позовом до суду. Вказане свідчить про відсутність у Фонду та його уповноваженої особи повноважень щодо контрагентів банку в правочинах, віднесених до нікчемних, у наказі, підписаному уповноваженою особою Фонду.

Постанова від 20.12.2018 у справі № 815/933/16

Оскільки рішення про нікчемність правочинів є внутрішнім документом банку, який приймає особа, що здійснює повноваження органу управління банку, воно не створює жодних обов'язків для третіх осіб (зокрема боржників банку), тому не може порушувати будь-які права таких осіб унаслідок прийняття цього наказу.

Сфера застосування внутрішнього документа банку обмежується внутрішніми відносинами відповідного банку як юридичної особи. Отже, встановлена правова природа згаданого рішення унеможливорює здійснення судового розгляду вимог про визнання протиправними дій уповноваженої особи Фонду щодо визнання нікчемним правочину за договором про розірвання договору іпотеки, тобто не може бути розглянута в судовому порядку (зокрема в адміністративних, цивільних, господарських судах).

ВІДНОСИНИ ФАКТОРИНГУ

Постанова від 07.11.2019 у справі № 826/16652/15

Відносини факторингу відсутні, якщо відсутній факт стягнення фактором додаткової плати за свої послуги.

СТРАХУВАННЯ ТА ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ

Постанова від 04.03.2020 у справі № 813/3214/17

Повноваження, якими наділена Нацкомфінпослуг, мають на меті захист прав споживачів, контроль за якістю фінансових послуг і узгоджуються з обов'язками держави, передбаченими в частині третій статті 42 Конституції України.

Практична цінність обов'язкового страхування цивільноправової відповідальності, зважаючи на вразливий стан потерпілого, полягає у швидкому, повному та гарантованому відшкодуванні шкоди. На досягнення цієї мети спрямоване нормативне врегулювання умов, розмірів, порядку страхових виплат. Визначаючи мінімальний або максимальний розмір страхового відшкодування, держава регулює діяльність страховиків на ринку фінансових послуг.

Порушення умов, розмірів, порядку страхових виплат, які прямо визначені законом, зокрема, виплата страхової суми в розмірі, що не відповідає закону, свідчить про порушення законодавства, що регулює діяльність із надання фінансових послуг.

Розмір відшкодування шкоди визначає страхова компанія. Коли розмір відшкодування та умови виплати визначені законом, а страхова компанія зменшує його довільно з посиланням на обставини, які законом не передбачені, вона порушує права споживачів та правові норми, що регулюють діяльність на ринку фінансових послуг.

Особа, яка отримала страхове відшкодування в меншому, ніж належить, розмірі, може звернутися з позовом до суду. Водночас це не означає, що потерпілий не може звернутися зі скаргою до Комісії. Обов'язок держави (державних органів) забезпечувати та захищати права людини прямо передбачений у статті 3 Конституції України та в час-

тині третій статті 17 Цивільного кодексу України. До того ж захист прав особи адміністративними органами є безкоштовним, більш оперативним і часто ефективним.

Унаслідок установлення, що розмір відшкодування визначений із порушенням Закону та виплачений невчасно, Комісія мала повноваження вжити заходи, спрямовані на його усунення.

ЗАСТОСУВАННЯ ЗАХОДІВ ВПЛИВУ

Постанова від 07.08.2019 у справі № 826/2212/17

Органам державної влади, зокрема Національній комісії з цінних паперів та фондового ринку, не надане право ревізувати рішення органів (посадових осіб), які є обов'язковими для виконання, ухвалених на підставі Кримінального процесуального кодексу України, окрім «суду встановленого законом» у розумінні статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, що відповідає принципу правової визначеності, оскільки для безперешкодної реалізації прав людини кожен має бути впевнений у тому, що гарантовані права є непорушними та підлягають належному захисту.

Таким чином, постанова слідчого в кримінальному провадженні, яка стала підставою для ухвалення заперечуваного рішення Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку, підлягає обов'язковому виконанню, оскільки остання зобов'язана відповідно до статті 19 Конституції України діяти лише на підставі, у межах повноважень та способом, що передбачені Конституцією та законами України, тобто також і на підставі Кримінального процесуального кодексу України. Невиконання такої постанови лежало б поза межами правового поля.

Постанова від 06.12.2019 у справі № 826/578/16

Нацкомфінпослуг наділений правом повторного застосування заходу впливу способом зобов'язання порушника вжити заходів для усунення порушення, що оформлюється розпорядженням, лише в разі оплати порушником штрафу та неусунення правопорушення, за яке застосовано штрафну санкцію (штраф).

Постанова від 22.01.2020 у справі № 818/163/16

Обов'язковою передумовою застосування заходів впливу Нацкомфінпослуг, таких як зобов'язання усунути порушення, є провадження у справі про правопорушення, яке здійснюється з повідомленням особи, щодо якої здійснюється розгляд такої справи.

Недотримання цих процесуальних вимог нівелює право особи, яка притягається до відповідальності, на захист її прав та інтересів в адміністративному досудовому порядку та зумовлює незаконність рішення контролюючого органу, прийнятого за результатами розгляду справи про адміністративне правопорушення.

4.1.5. ЩОДО ГАРАНТУВАННЯ ВКЛАДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

СТАТУС ВКЛАДНИКА БАНКУ

Постанова від 21.06.2018 у справі № 821/3613/15-a

Правовою підставою для включення особи до повного переліку вкладників, які мають право на відшкодування коштів за вкладами коштом Фонду, є наявність у неї права на відповідний вклад, що має підтверджуватися відповідними документами, зокрема квитанцією про внесення коштів на її рахунок.

Виконання зобов'язань Фонду перед вкладниками здійснюється Фондом із дотриманням вимог щодо найменших витрат Фонду та збитків для вкладників способом, визначений цим Законом, зокрема передачею активів і зобов'язань банку приймаючому банку, продажем банку, створенням перехідного банку протягом дії тимчасової адміністрації або виплатою відшкодування вкладникам після ухвалення рішення про відкликання банківської ліцензії та ліквідацією банку.

Постанова від 31.10.2018 у справі № 822/1083/17

Для отримання відшкодування фізичною особою коштом Фонду має бути дотримана обов'язкова умова: особа має бути вкладником і мати вклад – кошти в го-

тівкової або безготівкової формі у валюті України або в іноземній валюті, які залучені банком від вкладника (або які надійшли для вкладника) на умовах договору банківського вкладу (депозиту), банківського рахунку або внаслідок видачі іменного депозитного сертифіката, включаючи нараховані відсотки на такі кошти.

Постанова від 29.01.2020 у справі № 826/7903/17

Правочин щодо надання позивачем позики ТОВ «Інвестиційно-розрахунковий центр» та операції з перерахування коштів позичальнику й повернення коштів із рахунку вказаного товариства на рахунок позивача були вчинені після віднесення банку до категорії проблемних. Отже, кошти позивача відповідають критеріям, визначеним змінами, внесеними до Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» Законом України «Про внесення змін до деяких законів України щодо відшкодування фізичним особам через систему гарантування вкладів фізичних осіб шкоди, завданої зловживаннями у сфері банківських та інших фінансових послуг», а тому вони прирівнюються до вкладу, а позивач – до вкладника.

Постанова від 27.02.2020 у справі № 820/11849/15

Підставою для поширення на особу гарантій щодо відшкодування вкладу є наявність у такої особи залишку коштів на банківському рахунку, що відкритий на її ім'я, тобто наявність вкладу та статусу вкладника в особи. Положення чинного законодавства не пов'язують визначення статусу вкладника банку та виникнення в нього права на отримання гарантованої суми відшкодування вкладу з походженням на відповідному вкладному (депозитному, поточному) рахунку коштів.

Отже, під дію гарантій відшкодування коштів за вкладом на підставі статті 26 Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» підпадають особи, які є вкладниками в розумінні приписів статті 2 цього Закону, вклади яких розміщені на рахунку у відповідному банку до запровадження в ньому тимчасової адміністрації.

ВІДШКОДУВАННЯ СУМИ КОШТІВ ЗА БАНКІВСЬКИМ ВКЛАДОМ

Постанова від 23.10.2018 у справі № 804/6992/15

Держава гарантує фізичним особам, які на момент прийняття рішення Національним банком України про віднесення банку до категорії неплатоспроможних, мали в такому банку вклад (від 10 грн), відшкодування суми коштів, розміщених на цьому вкладі, включаючи нараховані відсотки, коштом Фонду в межах суми, установленої адміністративною радою Фонду, яка не може бути менш як 200 000 грн. Фактична виплата гарантованої суми відшкодування здійснюється Фондом відповідно до затверджених виконавчою дирекцією Фонду реєстрів вкладників, сформованих на підставі переліку вкладників із визначенням суми відшкодування для кожного з них, що складає уповноважена особа Фонду.

Закон пов'язує виникнення права на відшкодування суми коштів за вкладом разом із нарахованими на дату віднесення банку до категорії неплатоспроможних відсотками з настанням таких обставин: 1) прийняття Національним банком України рішення про віднесення відповідного банку до категорії неплатоспроможних; 2) наявність на дату віднесення банку до категорії неплатоспроможних у фізичної особи банківського вкладу за договором, укладеним до вказаної дати; 3) наявність на зазначеному банківському вкладі фізичної особи коштів разом із нарахованими відсотками на суму не менше 10 грн; 4) включення уповноваженою особою Фонду фізичної особи до переліку вкладників банку, які мають право на відшкодування суми коштів за вкладами, з визначенням конкретної суми відшкодування; 5) затвердження виконавчою дирекцією Фонду реєстрів вкладників, які мають право на відшкодування сум коштів за банківськими вкладами, відповідно до складеного уповноваженою особою Фонду переліку вкладників; 6) опублікування Фондом оголошення про відшкодування коштів вкладникам у газетах «Урядовий кур'єр», «Голос України» та на своїй офіційній сторінці в мережі Інтернет, що здійснюється не пізніше ніж через сім днів із дня прийняття рішення про відкликання банківської ліцензії та ліквідацію банку.

У разі визнання банку неплатоспроможним гарантією забезпечення прав вкладників є поетапне відшкодування в порядку, передбаченому законом, суми за вкладом. Фонд гарантує кожному вкладнику банку відшкодування коштів за його вкладом у розмірі вкладу, включаючи відсотки, станом на день початку процедури виведення Фондом банку з ринку, але не більше суми граничного розміру відшкодування коштів

за вкладками, установленого на цей день, незалежно від кількості вкладів в одному банку; у частині, що перевищує суму, виплачену Фондом, у порядку загальних правил відшкодування за процедурами ліквідації.

Постанова від 20.12.2018 у справі № 804/5698/15

Компетенція уповноваженої особи Фонду не передбачає можливості внесення жодних змін до будь-яких договорів вкладу або договорів банківського рахунку вкладників, зокрема переведення вкладу на іншу особу.

За умовами укладеного договору банківського вкладу (депозиту) обов'язок банку полягає у виплаті обумовлених договором сум саме особі, з якою банківська установа уклала договір банківського вкладу (депозиту).

Якщо особа не набула статусу сторони договору строкового банківського вкладу, то не має права вимоги на повернення грошових коштів, які розміщені на вказаному рахунку, зокрема, коштом Фонду гарантування.

Постанова від 12.02.2019 у справі № 818/1986/17

Під час тимчасової адміністрації Фонд має повне та виняткове право управляти банком відповідно до закону, нормативно-правових актів Фонду та вживати дії, передбачені планом врегулювання.

Закон визначає порядок складання уповноваженою особою Фонду переліку вкладників, які мають право на відшкодування сум коштів за банківськими вкладками, а також підстави та умови, за наявності яких відшкодування суми коштів за банківським вкладом фізичним особам коштом Фонду не здійснюється.

Пункт 7 частини третьої статті 38 Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» не може застосовуватися до договорів, укладених між позивачем та ПАТ «Банк Михайлівський», між позивачем та ТОВ до транзакцій щодо переведення коштів від ТОВ на рахунок позивача, оскільки на підставі цих правочинів у позивача не виникли переваги (пільги) стосовно інших кредиторів банку, а також умови цих правочинів не передбачають обов'язків банку перерахувати кошти або передати майно позивачу.

Постанова від 15.01.2020 у справі № 826/19570/15

Віднесенню нового кредитора за договором про відступлення права вимоги на банківський вклад до вкладників банку має передувати процедура укладення договору банківського вкладу між банком та новим кредитором із подальшим переведенням на відкритий рахунок грошових коштів згідно з таким договором.

За своєю правовою природою договір про відступлення права вимоги є лише підставою для заміни кредитора в зобов'язанні іншою особою. Водночас укладення такого договору не може замінити собою основного правочину, з якого виникли відносини сторін, зокрема, договору банківського вкладу (рахунку), а тому позивач не набуває статусу вкладника банку на тих же умовах, що й первісний кредитор.

Відповідно до положень Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» однією з умов виникнення у фізичної особи права на отримання відшкодування коштів Фондом гарантування вкладів фізичних осіб є наявність (на дату прийняття Національним банком України рішення про віднесення банку до категорії неплатоспроможних) відкритого банківського рахунку (вкладу) відповідно до договору, укладеного між банком та фізичною особою.

Право власності позивача на кошти, розміщені на банківському рахунку, набуто за договором відступлення права вимоги, за умови відсутності укладеного між банком та новим кредитором договору, може бути реалізоване визнанням такої особи кредитором банку, що є підставою для задоволення його вимог у порядку та черговості, які визначені статтею 52 Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб», коштами, одержаними в результаті реалізації та продажу майна банку.

НІКЧЕМНІСТЬ УГОД

Постанова від 26.05.2020 у справі № 826/17586/16

Дії Фонду гарантування вкладів фізичних осіб із виявлення правочинів, зокрема договорів, що є нікчемними, мають бути вчинені винятково під час запровадження тимчасової адміністрації банку, тобто до початку процедури його ліквідації.

4.2. СПРАВИ ЗІ СПОРІВ З ПРИВОДУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТИВ ТА ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ, ЗОКРЕМА, У СФЕРІ ЗЕМЛЕУСТРОЮ, ДЕРЖАВНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ЗЕМЛЕВПОРЯДНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ, РЕГУЛЮВАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН

Постанова від 14.01.2019 у справі № 826/8870/16

Суб'єктом подання проєктів рішень для винесення на сесію Київради з питань надання дозволу (відмови в наданні) на розробку проєктів землеустрою є Департамент земельних ресурсів виконавчого органу Київради (Київської міської державної адміністрації).

Департамент земельних ресурсів уповноважений готувати та подавати в установленому порядку проєкти Київської міської ради з питань передачі земельних ділянок у власність громадян та юридичних осіб, які виносяться на пленарне засідання ради.

Директор Департаменту здійснює керівництво Департаментом та несе персональну відповідальність за виконання покладених на Департамент завдань.

Мотиви позовних вимог про те, що Київський міський голова несе персональну відповідальність у спірних правовідносинах щодо нерозгляду в місячний термін Київською міською радою клопотання позивача, є необґрунтованими та не підлягають задоволенню.

Постанова від 28.02.2019 у справі № 817/1337/17

Відповідно до пункту 5 Розділу VIII «Прикінцеві положення» Лісового кодексу України до одержання в установленому порядку державними лісогосподарськими підприємствами державних актів на право постійного користування земельними лісовими ділянками, документами, що підтверджують це право на раніше надані землі, є планово-картографічні матеріали лісовпорядкування.

Планово-картографічні матеріали лісовпорядкування складаються на підставі натурних лісовпорядних робіт та камерного дешифрування аерознімків, містять

детальну характеристику лісу. Перелік планово-картографічних лісовпорядкувальних матеріалів, методи їх створення, масштаби, вимоги до змісту й оформлення, якості виготовлення тощо регламентують галузеві нормативні документи.

Отже, системний аналіз наведених норм законодавства дозволяє дійти висновку про те, що при розв'язанні питання щодо перебування земельної лісової ділянки в користуванні державного лісгосподарського підприємства необхідно враховувати положення пункту 5 розділу VIII «Прикінцеві положення» Лісового кодексу України.

Постанова від 06.03.2019 у справі № 1640/2592/18

Підставою для відмови в затвердженні проєкту землеустрою може бути те, що проєкт землеустрою не погоджений у встановленому статтею 186¹ Земельного кодексу України порядку, а також відсутня обов'язкова державна експертиза у визначених законом випадках та відомості щодо державної реєстрації сформованої земельної ділянки в Державному земельному кадастрі.

Жодних інших правових підстав для відмови в затвердженні проєкту землеустрою після його погодження норми статті 118 цього Кодексу не містять. Перевірка на відповідність проєкту землеустрою вимогам законів та прийнятих відповідно до них нормативно-правових актів має здійснюватися саме на етапі погодження такого проєкту.

4.2.1. ЩОДО УПРАВЛІННЯ ОБ'ЄКТАМИ ДЕРЖАВНОЇ (КОМУНАЛЬНОЇ) ВЛАСНОСТІ, ЗОКРЕМА ПРО ПЕРЕДАЧУ ОБ'ЄКТІВ ПРАВА ДЕРЖАВНОЇ ТА КОМУНАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Постанова від 24.12.2019 у справі № 1570/9/2012

Триваюче правопорушення – це проступок, пов'язаний із тривалим, неперервним невиконанням обов'язків, передбачених законом. Тобто триваючі правопорушення характеризуються тим, що особа, яка вчинила якісь дії чи бездіяльність, перебуває надалі в стані безперервного продовження цих дій (бездіяльності). Ці дії безперервно

порушують закон протягом якогось часу. Іноді такий стан продовжується протягом значного періоду, і увесь час винний безперервно вчиняє правопорушення у вигляді невиконання покладених на нього обов'язків. Триваюче правопорушення припиняється лише в разі усунення стану, за якого об'єктивно існує цей обов'язок, виконанням обов'язку відповідним суб'єктом або припиненням дії відповідної норми закону.

У разі надання особою пакету документів, необхідних для отримання дозволу на розроблення проєкту землеустрою щодо відведення земельної ділянки, з недоліками щодо комплектності, форми чи змісту відповідний орган має право звернутися до заявника з пропозицією усунути виявлені недоліки. Така дія є правомірним способом поведінки органу та має на меті створення громадянам умов для реалізації їх прав на землю. Зазначена пропозиція щодо усунення недоліків не може вважатися «відмовою в наданні дозволу» в розумінні частини сьомої статті 118 Земельного кодексу України. Звернення з такою пропозицією не звільняє відповідний орган від обов'язку прийняти рішення щодо надання дозволу (або відмови) у межах встановленого законом місячного строку.

Відсутність рішення про надання дозволу або відмову в наданні дозволу в межах встановленого законом місячного строку свідчить про протиправну бездіяльність відповідного органу.

4.2.2. ЩОДО РЕАЛІЗАЦІЇ СПЕЦІАЛЬНИХ ВЛАДНИХ УПРАВЛІНСЬКИХ ФУНКЦІЙ В ОКРЕМИХ ГАЛУЗЯХ ЕКОНОМІКИ, ЗОКРЕМА У СФЕРІ ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИКИ (КРІМ ЯДЕРНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ); ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ, АЛЬТЕРНАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ ЕНЕРГІЇ, КОМБІНОВАНОГО ВИРОБНИЦТВА ЕЛЕКТРИЧНОЇ ТА ТЕПЛОВОЇ ЕНЕРГІЇ; ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА; ТЕПЛОПОСТАЧАННЯ; ПИТНОГО ВОДОПОСТАЧАННЯ

Постанова від 15.08.2019 у справі № 210/2496/15-а(2-а/210/14/16)

Дозвіл на відключення від мереж централізованого опалення та теплопостачання може бути виданий лише за умови відключення цілого житлового будинку, на підтвердження чого додається копія протоколу загальних зборів мешканців будинку щодо створення ініціативної групи з вирішення питання відключення від мереж централізованого опалення й гарячого водопостачання та прийняття рішення про влаштування в будинку системи індивідуального або автономного опалення. Можливість відключення окремої квартири (приміщення) не передбачена. Заяву, що

надходить від власника або наймача (орендаря) окремого приміщення житлового будинку, комісія має право не розглядати.

Постанова від 12.12.2019 у справі № 640/19895/18

Постанова НКРЕКП не має сили виконавчого документа (крім випадків, визначених частиною п'ятою статті 13 Закону України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг»). Примусове виконання рішень комісії можливе лише за рішенням суду за зверненням НКРЕКП з відповідним позовом.

Постанова від 06.02.2020 у справі № 157/1270/17

Законодавство регламентує повноваження НКРЗІ розглядати справи про адміністративні правопорушення та застосовувати адміністративні стягнення до користувачів радіочастотного ресурсу за порушення ними вимог законодавства в цій галузі в порядку, визначеному Кодексом України про адміністративні правопорушення.

4.2.3. ЩОДО РЕГУЛЮВАННЯ МІСТОБУДІВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ, ЗОКРЕМА, У СФЕРАХ МІСТОБУДУВАННЯ, АРХІТЕКТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

МІСТОБУДІВНА ДОКУМЕНТАЦІЯ

*Постанова від 24.01.2019 у справі
№ 200/1438/16-а(2а/200/157/16)*

Червоні лінії є складовою даних містобудівної документації на місцевому рівні, а невідповідність вказаним вимогам містобудівної документації на місцевому рівні межах червоних ліній, намірів щодо забудови земельної ділянки, є підставою для відмови в наданні містобудівних умов та обмежень у розумінні частини п'ятої статті 29 Закону № 3038-VI.

Невідповідність намірів щодо забудови земельної ділянки вимогам містобудівної документації на місцевому рівні, а саме невідповідність межах червоних ліній, є достатньою підставою для відмови в наданні містобудівних умов та обмежень.

Постанова від 19.02.2019 у справі № 461/4009/15-а

Громадські слухання містобудівної документації на місцевому рівні відбуваються оприлюдненням проєктів містобудівної документації на місцевому рівні, наданням особам, які мають право на подання пропозицій до проєктів містобудівної документації на місцевому рівні, строку для подання таких пропозицій; безпосереднім поданням пропозицій громадськості до відповідного органу місцевого самоврядування; утворенням погоджувальної комісії в разі необхідності та, відповідно, оприлюдненням результатів розгляду пропозицій громадськості до проєктів містобудівної документації.

Тобто врахування громадських інтересів при розробленні проєктів містобудівної документації є результатом двостороннього процесу. За відсутності факту реалізації громадськістю свого права на подання пропозицій до містобудівної документації в передбаченому законом порядку, в органу місцевого самоврядування відсутній обов'язок їх розгляду та, відповідно, врахування.

Обов'язок органу місцевого самоврядування щодо узгодження спірних питань між громадськістю й замовниками містобудівної документації на місцевому рівні через погоджувальну комісію прямо визначений законодавством.

У разі неспроможності погоджувальної комісії врегулювати спірні питання між сторонами остаточне рішення приймає відповідний орган місцевого самоврядування. Урегульовані погоджувальною комісією спірні питання між сторонами або прийняті відповідним органом місцевого самоврядування рішення є підставою для внесення змін до проєкту відповідної документації.

Постанова від 20.03.2019 у справі № 810/726/18

Містобудівні умови та обмеження видаються на підставі містобудівної документації (у цьому разі місцевого рівня) при зверненні зацікавленої особи до уповно-

важеного органу з поданням визначеної документації. Підставою відмови в наданні містобудівних умов та обмежень є, зокрема, невідповідність намірів забудови земельної ділянки положенням відповідної містобудівної документації на місцевому рівні, тобто така невідповідність встановлюється на стадії надання містобудівних умов та обмежень. Невідповідність намірів забудови означає, що запланований для будівництва об'єкт не відповідає вимогам містобудівної документації на місцевому рівні, тобто затвердженим текстовим та графічним матеріалам з питань регулювання планування, забудови та іншого використання території конкретного населеного пункту.

Внесення змін до містобудівних умов та обмежень може здійснювати орган, що їх надав, за заявою замовника на виконання приписів головних інспекторів будівельного нагляду центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань державного архітектурно-будівельного контролю та нагляду, або за рішенням суду.

Внесення змін до містобудівних умов та обмежень за наявності для цього правових підстав, включаючи невідповідність окремих положень містобудівних умов та обмежень вимогам містобудівної документації, законодавству України, може здійснюватися, зокрема, за рішенням суду.

Постанова від 28.03.2019 у справі № 757/1747/13-а

У разі, якщо об'єкт будівництва, для якого у встановленому порядку відведена земельна ділянка й отримані вихідні дані, зокрема містобудівні умови й обмеження, технічні умови, складається з кількох окремих будинків, будівель, споруд, лінійних об'єктів інженерно-транспортної інфраструктури, його категорію складності визначають за найвищими показниками кожної складової об'єкта будівництва (будинку, будівлі, споруди, лінійного об'єкта інженерно-транспортної інфраструктури), але розрахованими для об'єкта будівництва в цілому. Незалежно від поділу об'єкта будівництва на черги та розроблення проєктної документації не на об'єкт будівництва в цілому, а на окремі черги, категорія складності має розраховуватися за відповідними характеристиками на об'єкт будівництва в цілому. Категорія складності кожної з черг не може бути меншою, ніж об'єкта будівництва в цілому.

ПАСПОРТ ПРИВ'ЯЗКИ ТИМЧАСОВОЇ СПОРУДИ

Постанова від 16.01.2020 у справі № 712/5885/17

Процедура продовження дії раніше виданого паспорту прив'язки полягає у визначенні нової дати в раніше виданому паспорті та засвідчення її підписом і печаткою органу з питань містобудування та архітектури.

Продовження дії паспорту не передбачає перевірку відповідності намірів щодо місця розташування ТС комплексній схемі розміщення ТС, оскільки така перевірка здійснюється на стадії надання паспорта, а не продовження його дії.

Відмова відповідача в продовженні строку дії раніше виданого паспорта прив'язки наявної тимчасової споруди з мотивів невідповідності намірів щодо місця її розташування комплексній схемі розміщення ТС не відповідає вимогам Порядку № 244.

Постанова від 24.01.2020 у справі № 821/235/18

Оформлення паспорта прив'язки тимчасової споруди здійснюється, зокрема, органом із питань містобудування та архітектури виконавчого комітету міськради та підписується керівником цього органу.

Паспорт прив'язки тимчасової споруди є комплектом документів, а не рішенням органу містобудування та архітектури, тож такий не міг бути скасованим головним інспектором будівельного нагляду в порядку державного архітектурно-будівельного нагляду, визначеному статтею 41¹ Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» та пунктом 32 Порядку № 698.

ОХОРОНА КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ ТА БЛАГОУСТРІЙ

Постанова від 27.02.2019 у справі № 826/5755/17

Норма статті 35 Закону України «Про охорону культурної спадщини» вимагає отримання дозволу на проведення археологічних розвідок, розкопок, інших земляних

робіт на території пам'ятки, охоронюваній археологічній території, у зонах охорони, в історичних ареалах населених місць для фізичних осіб – виконавців відповідних робіт. Вона не покладає обов'язок отримання такого дозволу на юридичних осіб – замовників будівництва або підрядників.

Відповідно до частини першої статті 19 Конституції України правовий порядок в Україні ґрунтується на засадах, відповідно до яких ніхто не може бути примушений робити те, що не передбачене законодавством. Отже, позивача не може бути зобов'язано отримувати згаданий дозвіл.

У частині першій статті 35 згаданого Закону, а також у Порядку видачі дозволів на проведення археологічних розвідок, розкопок, інших земляних робіт на території пам'ятки, охоронюваній археологічній території, у зонах охорони, в історичних ареалах населених місць, а також досліджень решток життєдіяльності людини, що містяться під землею поверхнею, під водою на території України, затвердженому постановою Кабінету Міністрів від 13 березня 2002 року № 316, не визначене поняття інших земляних робіт.

З урахуванням назви статті, а також предмета регулювання, загального її контексту це свідчить про необхідність отримання дозволу не на будь-які земляні роботи на території пам'ятки, охоронюваній археологічній території, у зонах охорони, в історичних ареалах населених місць, а на ті, які безпосередньо пов'язані з охороною культурної спадщини.

Постанова від 28.02.2019 у справі № 826/11229/17

Департамент міського благоустрою та збереження природного середовища виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) наділений повноваженнями приймати рішення щодо демонтажу та здійснювати відповідний демонтаж винятково щодо об'єктів, які належать до тимчасових споруд у розумінні Правил благоустрою.

Винесення припису є результатом проведеної перевірки, у якому власнику пропонується надати в установленний строк проєктно-дозвільну документацію на розміщення тимчасової споруди або усунути порушення способом демонтажу тимчасової споруди власними силами в разі відсутності відповідних дозвільних документів.

Здійснювати демонтаж можна лише щодо об'єктів, які належать до тимчасових споруд у розумінні Правил благоустрою.

Постанова від 10.04.2019 у справі № 808/2837/17

Особа, відповідальна за здійснення авторського нагляду на об'єкті будівництва, є інженером підприємства, яке припинене на момент подання повідомлення про початок виконання будівельних робіт.

Авторський нагляд на об'єкті будівництва може здійснюватися як архітектором – автором проєкту об'єкта архітектури, так й іншими розробниками затвердженого проєкту або уповноваженими особами. Авторський нагляд здійснюється протягом усього періоду будівництва.

Чинне законодавство не ставить визначення особи, відповідальної за авторський нагляд на об'єкті будівництва, в залежність від перебування такої особи в трудових відносинах із підприємством – автором проєкту. Тому в разі припинення діяльності юридичної особи – автора проєкту фізична особа – головний інженер проєкту продовжує відповідати за авторський нагляд на об'єкті будівництва.

Постанова від 19.12.2019 у справі № 826/15164/17

Єдиною підставою для проведення робіт зі встановлення малих архітектурних форм та тимчасових споруд є дозвіл (ордер) на право тимчасового порушення благоустрою та його відновлення у зв'язку з виконанням відповідних робіт Головного управління контролю за благоустроєм, який видається за наявності дозволу на розміщення тимчасових споруд, виданого Головним управлінням містобудування, архітектури та дизайну міського середовища виконавчого органу міської ради (міської державної адміністрації), чинного договору про сплату пайової участі у створенні соціальної та інженерно-транспортної інфраструктури, виданого Головним управлінням економіки та інвестицій виконавчого органу міської ради (міської державної адміністрації) та квитанції про сплату збору за видачу дозволу на розміщення об'єктів торгівлі та сфери послуг.

Винесення припису є результатом проведеної перевірки, у якому власнику пропонується надати у визначений строк проєктно-дозвільну документацію на розміщення тимчасової споруди або усунути порушення способом демонтажу тимчасової споруди власними силами в разі відсутності відповідних дозвільних документів.

Право на встановлення (розміщення) тимчасових споруд (малих архітектурних форм) особа набуває після укладання договору пайової участі з Департаментом містобудування та архітектури виконавчого органу міської ради (місцевої державної адміністрації).

До повноважень Департаменту благоустрою, зокрема, належить здійснення демонтажу самовільно розміщених тимчасових споруд та надання відповідних до- ручень підпорядкованим комунальним підприємствам зі здійсненням контролю за їх виконанням.

Демонтаж самовільно розміщених тимчасових споруд є крайнім заходом, якому має передувати вжиття уповноваженим суб'єктом інших заходів реагування, націлених на достеменно встановлення порушення в галузі благоустрою населених пунктів, його припинення та ліквідацію наслідків, якщо такі є.

Демонтажу підлягають лише самочинно зведені тимчасові споруди в тому разі, якщо власник такої споруди самостійно не демонтував споруду в установлений у приписі строк або якщо власник невідомий. Самочинно зведеною тимчасова споруда вважається в тому разі, якщо відсутні дозвільні документи, визначені законом.

Відповідно до підпункту 13.3.5 пункту 13.3 розділу XII Правил благоустрою де- монтовані малі архітектурні форми та тимчасові споруди видаються власнику або його представнику після оплати ним робіт із демонтажу, перевезення, розвантаження та зберігання малих архітектурних форм і тимчасових споруд, відновлення благоу- строю на місці самовільного встановлення малих архітектурних форм та тимчасових споруд згідно із затвердженими тарифами. Відшкодування витрат, пов'язаних із демонтажем, при поверненні демонтованого та вилученого майна є обов'язковим лише в разі законного демонтажу.

ВСТАНОВЛЕННЯ ТА ЗМІНА МЕЖ РАЙОНІВ І МІСТ

Постанова від 03.03.2020 у справі № 367/6388/16-а

Рішення про встановлення та зміну меж районів і міст приймає Верховна Рада України за поданням Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласних, Київської чи Севастопольської міської рад (частина перша статті 174 Земельного кодексу України). Відсутність реалізації компетентними органами своїх повноважень щодо встановлення меж міста не свідчить про фактичну відсутність таких меж.

ПРАВОВИЙ РЕЖИМ ЗАХИСНОЇ СМУГИ

Постанова від 27.01.2020 у справі № 463/3507/16-а

При наданні земельної ділянки за відсутності проєкту землеустрою зі встановлення прибережної захисної смуги необхідно виходити з нормативних розмірів прибережних захисних смуг, встановлених статтею 88 Водного кодексу України та орієнтовних розмірів і меж водоохоронних зон, що визначаються відповідно до постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку визначення розмірів і меж водоохоронних зон та режиму ведення господарської діяльності в них».

Відсутність землевпорядної документації не змінює правовий режим захисної смуги.

Відсутність проєкту землеустрою щодо встановлення прибережної захисної смуги не може свідчити про відсутність прибережної захисної смуги, оскільки її розмір і межі встановлено законом, а тому такі земельні ділянки, що належали до земель водного фонду, не можуть бути передані у приватну власність (стаття 83 Земельного кодексу України) (постанова Верховного Суду України від 02 вересня 2014 року у справі № 3-52rc14).

Надання у приватну власність земельних ділянок, які знаходяться в прибережній захисній смузі без урахування обмежень, зазначених у статті 59 Земельного кодексу України, суперечить нормам статей 83, 84 цього Кодексу. Відповідно, надання у власність земельних ділянок, якщо такі є ділянками водоохоронної зони (прибережної захисної смуги), мало відбуватися з дотриманням цих законодавчих вимог.

Постанова від 16.03.2020 у справі № 826/6522/15

Власник або уповноважений ним орган, користувач, який уклав охоронний договір щодо збереження об'єктів культурної спадщини, несе відповідальність за його невиконання, а органи охорони культурної спадщини зобов'язані заборонити будь-яку діяльність таких осіб, що створює загрозу пам'ятці або порушує законодавство, державні стандарти, норми та правила у сфері охорони культурної спадщини.

КОНТРОЛЬ (НАГЛЯД)

Постанова від 24.01.2019 у справі № 814/762/17

Позаплановою перевіркою вважається перевірка, яка не передбачена планом роботи органу державного архітектурно-будівельного контролю. Підставами для проведення позапланової перевірки є, зокрема: 1) необхідність проведення перевірки достовірності даних, наведених у повідомленні та декларації про початок виконання підготовчих робіт, повідомленні та декларації про початок виконання будівельних робіт, декларації про готовність об'єкта до експлуатації, протягом трьох місяців з дня подання зазначених документів; 2) звернення фізичних чи юридичних осіб про порушення суб'єктом містобудування вимог містобудівного законодавства.

Зазначені підстави для проведення позапланової перевірки є самостійними, а тому за наявності звернення фізичних чи юридичних осіб про порушення суб'єктом містобудування вимог містобудівного законодавства, орган державного архітектурно-будівельного контролю зобов'язаний провести позапланову перевірку незалежно від спливу тримісячного строку для перевірки достовірності даних, наведених у декларації про початок виконання будівельних робіт.

Постанова від 12.02.2019 у справі № 813/578/17

Передавання відповідачу відповідних повноважень щодо здійснення державного архітектурно-будівельного контролю не свідчить про набуття останнім статусу центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань державного архітектурно-будівельного контролю.

Відповідальність за недопущення до перевірки настає в разі недопущення суб'єктом містобудування посадових осіб архітектурно-будівельної інспекції на об'єкт будівництва для здійснення ними заходів контролю, зокрема, способом проведення перевірки, за умови наявності в останніх законних підстав здійснювати ці заходи та дотримання ними процедури їх здійснення.

Посадові особи органів державного архітектурно-будівельного контролю, здійснюють зокрема позапланові перевірки суб'єктів містобудування на предмет дотримання ними під час здійснення будівництва вимог законодавства у сфері міс-

тобудівної діяльності й інших нормативних актів, що регулюють відповідний вид діяльності, та під час здійснення такого контролю мають право на, зокрема, безперешкодний доступ на місце будівництва об'єкта та до об'єктів, що підлягають обов'язковому обстеженню.

Вказаному праву контролюючого органу кореспондує право суб'єкта містобудування бути присутнім під час здійснення перевірки або забезпечити присутність своїх представників у разі дотримання посадовими особами порядку здійснення державного архітектурно-будівельного контролю. У такому разі допуск до проведення перевірки є обов'язком такого суб'єкта містобудування.

Водночас ні приписи Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності», ні Порядку № 533 не визначають обов'язку органу державного архітектурно-будівельного контролю попередньо попередити суб'єкта містобудування про намір проведення позапланового заходу. Від суб'єкта владних повноважень відповідно до вимог законодавства, чинного на час проведення позапланової перевірки, вимагалось лише пред'явлення службового посвідчення та направлення на перевірку безпосередньо перед проведенням такої перевірки. Вказане також узгоджується і з обставинами, визначеними пунктом 7 Порядку № 533, що слугують підставами для проведення позапланової перевірки, як відповідного способу виявлення або підтвердження факту порушення суб'єктом містобудування норм чинного законодавства.

Постанова від 10.04.2019 у справі № 808/2837/17

Особа, відповідальна за здійснення авторського нагляду на об'єкті будівництва, є інженером підприємства, яке припинене на момент подання повідомлення про початок виконання будівельних робіт.

Авторський нагляд на об'єкті будівництва може здійснюватися як архітектором – автором проєкту об'єкта архітектури, так й іншими розробниками затвердженого проєкту або уповноваженими особами. Авторський нагляд здійснюється протягом усього періоду будівництва.

Чинне законодавство не ставить визначення особи, відповідальної за авторський нагляд на об'єкті будівництва, у залежність від перебування такої особи в трудових відносинах із підприємством – автором проєкту. Тому в разі припинення діяльності юридичної особи – автора проєкту фізична особа – головний інженер проєкту – продовжує відповідати за авторський нагляд на об'єкті будівництва.

Постанова від 15.01.2020 у справі № 818/1617/16

Законодавство, чинне на момент виникнення спірних правовідносин, не передбачає чіткого порядку попереднього повідомлення суб'єкта містобудування про проведення позапланової перевірки як обов'язкової передумови її проведення. Водночас для забезпечення присутності уповноваженого представника під час проведення такої відповідач у межах підготовки до проведення позапланової перевірки має вчинити дії щодо повідомлення суб'єкта містобудування про її проведення.

Наявність формальних порушень у протоколі про правопорушення у сфері містобудівної діяльності, як от незазначення посади особи, щодо якої його складено, не спростовує факту вчинення правопорушення та не може бути самостійною підставою для скасування результатів перевірки в цілому.

*Постанова від 06.02.2020 у справі
№ 205/7145/16-а(2а/205/27/17)*

Державний архітектурно-будівельний контроль здійснюється у формі планових і позапланових перевірок, за його результатами посадовою особою органу державного архітектурно-будівельного контролю складається акт перевірки, а в разі виявлення порушень вимог законодавства у сфері містобудівної діяльності, крім акта перевірки, складається протокол разом із приписом про усунення порушення вимог законодавств у сфері містобудівної діяльності. Перевірка проводиться в присутності суб'єкта містобудівної діяльності або його представника.

*Постанова від 06.02.2020 у справі
№ 208/537/17(2-а/208/120/17)*

Посадові особи органу державного архітектурно-будівельного контролю для здійснення державного архітектурно-будівельного контролю мають право проводити перевірки на об'єкті контролю винятково після пред'явлення суб'єкту містобудування службових посвідчень та направлень на перевірку.

Законодавство, що врегульовує спірні правовідносини, у загальному визначає критерії та умови, за наявності яких можна констатувати факт недопуску посадових осіб органу державного архітектурно-будівельного контролю до перевірки.

Недопуск посадових осіб уповноваженого органу до проведення перевірки може виражатись, як у вчиненні будь-яких активних дій з боку суб'єкта містобудівної діяльності або його представників, що фактично перешкоджають здійсненню такого заходу державного архітектурно-будівельного контролю, так і в пасивній поведінці цього ж суб'єкта, який як завчасно обізнаний про день, час і місце її проведення свідомо, за відсутності на те поважних причин, не створив належних умов для цього, зокрема не забезпечив доступ до об'єкта перевірки.

Отже, визначальним для правильного вирішення цієї справи та прийняття в ній законного й обґрунтованого судового рішення є встановлення судами факту обізнаності уповноваженого представника ТОВ із наміром провести перевірку, а також факту вчинення/не вчинення таким представником дій або бездіяльності, які перешкождали її проведенню.

Постанова від 06.02.2020 у справі № 826/5974/16

Важливість проведення перевірки в присутності саме уповноваженого представника суб'єкта містобудівної діяльності обумовлена тим, що тільки за такої умови відповідним суб'єктом містобудування, щодо якого здійснюється державний архітектурно-будівельний контроль, можуть бути реалізовані права, гарантовані Законом України «Про регулювання містобудівної діяльності» та Порядком № 533, зокрема: бути присутнім під час здійснення державного архітектурно-будівельного контролю; за результатами перевірки отримувати та ознайомлюватись з актом перевірки, складеним органом державного архітектурно-будівельного контролю; подавати в письмовій формі, зокрема через електронний кабінет, свої пояснення, зауваження або заперечення до акта перевірки, складеного органом державного архітектурно-будівельного контролю за результатами перевірки.

4.2.4. ЩОДО ЗЕМЛЕУСТРОЮ, ДЕРЖАВНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ЗЕМЛЕВПОРЯДНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ, РЕГУЛЮВАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН

МІСТОБУДІВНІ УМОВИ ТА ОБМЕЖЕННЯ

Постанова від 14.05.2019 у справі № 405/1090/17

Містобудівні умови та обмеження видаються на підставі містобудівної документації (зокрема, місцевого рівня) при зверненні зацікавленої особи до уповноваженого органу з поданням визначеної документації. Підставою відмови в наданні містобудівних умов та обмежень є, зокрема, невідповідність намірів забудови земельної ділянки положенням відповідної містобудівної документації на місцевому рівні. Така невідповідність встановлюється на стадії надання містобудівних умов та обмежень або надалі під час здійснення державно-будівельного або судового контролю. Невідповідність намірів забудови означає, що запланований для будівництва об'єкт не відповідає вимогам містобудівної документації на місцевому рівні, тобто затвердженим текстовим та графічним матеріалом із питань регулювання планування, забудови та іншого використання території конкретного населеного пункту.

Постанова від 13.04.2020 у справі № 803/1254/17

Територіальні громади мають власні типи соціальної поведінки, стосовно яких територія є умовою, що забезпечує стійку взаємодію соціальних суб'єктів, які формують територіальні соціальні мережі. Територія соціально-економічної активності одночасно є фактором зв'язку та умовою діяльності. Це стає можливим тоді, коли для господарюючого суб'єкта, яким є територіальна громада, мотивом економічної діяльності стає не лише максимальний прибуток, а й територіальний інтерес у будь-якій його формі.

Територія з її природними особливостями та природними ресурсами, якими вона володіє, а також соціально-економічною інфраструктурою, що функціонує на ній, є матеріальною основою життя територіальної громади.

Отже, територіальний інтерес є системою очікувань соціальних суб'єктів, що ґрунтується на рефлексії території, а також пов'язаних із нею проблем, їхнього життєвого простору, які є безпосередньою причиною відповідного типу територіальної поведінки або соціальної дії.

Соціальні інтереси територіальної громади детермінують: розвиток соціальної інфраструктури відповідної території; поліпшення соціально-психологічного клімату та оптимізацію соціальних взаємодій і відносин на відповідній території; інтерес у забезпеченні правопорядку та громадської безпеки.

За носіями інтереси поділяються на індивідуальні, територіальні, групові, громадські, загальнолюдські, відомчі, соціально-класові, територіальні інтереси політичних еліт тощо.

Позивачка як жителька села та користувачка відповідної земельної ділянки, що розташована на території, яка суміжна з територією, стосовно якої прийняті оскаржені рішення, звернулися за судовим захистом, аргументуючи це тим, що орган місцевого самоврядування не провів громадських слухань.

Підсумовуючи викладене, відповідач порушив визначений законом порядок планування та забудови територій, оскільки прийняв рішення «Про затвердження детального плану території» без проведення громадських слухань.

Такі дії органу місцевого самоврядування безумовно свідчать про порушення відповідачем прав позивачки як користувачки прилеглої земельної ділянки, яка розташована на території, суміжній із територією, де розміщена земельна ділянка, про яку йде мова в спірних рішеннях.

РОЗРОБЛЕННЯ ЗЕМЕЛЬНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ

Постанова від 21.02.2019 у справі № 815/628/18

Самостійне замовлення розроблення земельної документації в разі неприйняття уповноваженим органом рішення є правом позивача, закріпленим статтею 118 Земельного кодексу України, а не його обов'язком. Наявність у нього такого права жодним чином не позбавляє його конституційної гарантії судового захисту та права на розгляд уповноваженим органом поданого ним клопотання у строки, визначені законодавством.

Постанова від 16.05.2019 у справі № 826/765/17

Дозвіл на розробку проєкту землеустрою щодо відведення земельної ділянки із земель державної чи комунальної власності на підставі статті 118 Земельного кодексу України може бути наданий лише на вільну земельну ділянку.

Відмова в наданні дозволу на розробку проєкту землеустрою в разі, якщо земельна ділянка перебуває у власності чи користуванні інших осіб, є правомірною.

Постанова від 10.07.2019 у справі № 815/5947/15

Враховуючи положення частини шостої статті 118 Земельного кодексу України, яка містить імперативні вимоги щодо обов'язковості додавання до клопотання зацікавленої особи графічних матеріалів, на яких зазначене бажане місце розташування земельної ділянки, погодження землекористувача (у разі вилучення земельної ділянки, що перебуває в користуванні інших осіб) та документів, що підтверджують досвід роботи в сільському господарстві або наявність освіти, здобутої в аграрному навчальному закладі (у разі надання земельної ділянки для ведення фермерського господарства), недодержання вимог щодо змісту клопотання, ненадання погодження землекористувача, якщо бажана земельна ділянка не є вільною, та документів, що підтверджують досвід роботи в сільському господарстві або наявність освіти, здобутої в аграрному навчальному закладі, може бути самостійною підставою для відмови в наданні дозволу на розроблення проєкту землеустрою.

Постанова від 29.11.2019 у справі № 263/13201/15-а

Земельне законодавство встановлює, що за проєктами землеустрою та з дотриманням відповідної процедури здійснюється лише зміна цільового призначення земельних ділянок, а віднесення земель до тієї чи іншої категорії здійснюється на підставі рішень суб'єкта владних повноважень.

Зміну виду використання земельної ділянки в межах однієї категорії земель (за виключенням земель сільськогосподарського призначення та земель оборони) здійснює її власник самостійно з урахуванням містобудівної документації та документації із землеустрою.

Постанова від 12.12.2019 у справі № 826/291/16

Відмова в погодженні та затвердженні проєкту землеустрою можлива винятково з підстав його невідповідності вимогам законів та прийнятих відповідно до них нормативно-правових актів, документації із землеустрою або містобудівній документації та у зв'язку з неусуненням недоліків, на яких було наголошено в попередньому висновку.

Постанова від 24.12.2019 у справі № 823/1695/16

Стаття 123 Земельного кодексу України визначає порядок надання земельних ділянок державної або комунальної власності в користування та поширюється на випадки, коли земельна ділянка підлягає передачі як на підставі проєктів землеустрою, так і на підставі технічної документації із землеустрою щодо встановлення меж земельної ділянки в натурі (на місцевості).

*Постанова від 22.01.2020 у справі
№ 208/5023/17(2-a/208/285/17)*

Органи місцевого самоврядування не можуть скасовувати свої попередні рішення, вносити до них зміни, якщо відповідно до приписів цих рішень виникли правовідносини, пов'язані з реалізацією суб'єктивних прав та охоронюваних законом інтересів, і суб'єкти цих правовідносин заперечують проти їх зміни чи припинення. Це є «гарантією стабільності суспільних відносин» між органами місцевого самоврядування та громадянами, що породжує в громадян упевненість у тому, що їхнє становище не буде погіршене прийняттям більш пізнього рішення.

У справі, що розглядається, предметом оскарження є рішення органу місцевого самоврядування, яке визнало таким, що втратило чинність, раніше прийняте рішення про надання позивачу дозволу на розроблення проєкту землеустрою щодо відведення земельної ділянки.

За своєю природою рішення про надання дозволу на розроблення проєкту землеустрою є актом індивідуальної дії. Як встановили суди та не заперечують сто-

рони, рішення міської ради реалізоване способом замовлення та розроблення проєкту землеустрою, що виключає можливість відміни його дії визнанням його таким, що втратило чинність.

Постанова від 23.01.2020 у справі № 440/1922/19

Зацікавлена особа має право замовити проєкт землеустрою щодо відведення земельної ділянки без згоди уповноваженого органу протягом одного місяця від дня закінчення місячного строку з часу реєстрації клопотання у відповідному уповноваженому органі. Місячний строк, упродовж якого особа може реалізувати це право, є присічним. Нездійснення права замовити проєкт землеустрою щодо відведення земельної ділянки в цей строк призводить до припинення цього права.

Використання особою права замовити проєкт землеустрою щодо відведення земельної ділянки без згоди уповноваженого органу не позбавляє обов'язку відповідача розглянути заяву згідно з чинним законодавством та прийняти відповідне рішення.

Якщо зацікавлена особа замовила проєкт землеустрою щодо відведення земельної ділянки без згоди уповноваженого органу у встановлений строк, вона не позбавляється права на оскарження бездіяльності відповідного органу.

Отже, якщо особа, яка звернулася до відповідного суб'єкта владних повноважень виконала всі передумови для отримання відповідного дозволу на розроблення проєкту землеустрою щодо відведення земельної ділянки безоплатно у власність, підстави для відмови в наданні такого дозволу відсутні.

Постанова від 23.03.2020 у справі № 806/773/17

Земельний кодекс України визначає вичерпний перелік підстав для відмови в наданні дозволу на розроблення проєкту землеустрою щодо відведення земельної ділянки. З іншого боку, подання зацікавленою особою документів, необхідних для розгляду клопотання, не в повному обсязі або виявлення в документах, поданих замовником, недостовірних відомостей об'єктивно перешкоджають розгляду та винесенню законного рішення про надання дозволу / вмотивованої відмови на розроблення проєкту землеустрою щодо відведення земельної ділянки.

У разі надання особою пакету документів, необхідних для отримання дозволу на розроблення проєкту землеустрою щодо відведення земельної ділянки, з недоліками щодо комплектності, форми чи змісту, відповідний орган має право звернутися до заявника з пропозицією усунути виявлені недоліки. Така дія є правомірним способом поведінки органу та має на меті створення громадянам умов для реалізації їхніх прав на землю. Зазначена пропозиція щодо усунення недоліків не може вважатися «відмовою в наданні дозволу» в розумінні частини сьомої статті 118 Земельного кодексу України. Звернення з такою пропозицією не звільняє відповідний орган від обов'язку прийняти рішення щодо надання дозволу (або відмови) у межах встановленого законом місячного строку.

Відсутність рішення про надання дозволу або відмову в наданні дозволу в межах встановленого законом місячного строку свідчить про протиправну бездіяльність відповідного органу та надає особі право замовити проєкт землеустрою щодо відведення земельної ділянки без згоди уповноваженого органу відповідно до абзацу третього частини сьомої статті 118 Земельного кодексу України.

Постанова від 22.04.2020 у справі № 711/8370/18

Стаття 123 Земельного кодексу України встановлює вичерпний перелік підстав для відмови в затвердженні проєкту землеустрою, зокрема його невідповідність вимогам законів та прийнятих відповідно до них нормативно-правових актів. Тобто поданий проєкт за змістом, формою має відповідати вимогам законів та інших нормативно-правових актів.

ПРАВОВИЙ РЕЖИМ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК

Постанова від 03.10.2019 у справі № 823/1172/17

Підставою для формування земельних ділянок способом поділу та об'єднання раніше сформованих земельних ділянок, які перебувають у власності або користуванні без зміни їх цільового призначення, є технічна документація із землеустрою щодо поділу та об'єднання земельних ділянок.

Отже, формування земельних ділянок способом поділу та об'єднання раніше сформованих земельних ділянок, які перебувають у власності або користуванні, без зміни їх цільового призначення, здійснюється на підставі технічної документації із землеустрою щодо поділу та об'єднання земельних ділянок.

Постанова від 11.12.2019 у справі № 814/1241/16

Порядок і умови набуття, припинення та здійснення права власності та користування землею охоплюються поняттям правового режиму власності, який визначають винятково закони України (частина друга статті 14, пункт 7 частини першої статті 92 Конституції України). Тому Кабінет Міністрів України, прийнявши розпорядження «Питання забезпечення учасників антитерористичної операції та сімей загиблих учасників антитерористичної операції земельними ділянками» від 19 серпня 2015 року № 898-р) урегулював на підзаконному рівні умови та порядок набуття права власності та користування землею, які мають визначатися винятково законами України.

Оскільки Земельний кодекс України не встановлює такої підстави відмови для отримання земельної ділянки у власність, як резервування земельної ділянки у власність учасникам АТО та членам їх сімей, то, встановивши особливі умови набуття права власності на земельні ділянки, Кабінет Міністрів України, органи Держгеокадастру, врегулювали на підзаконному рівні умови та порядок набуття права власності й користування землею, які мають визначатися винятково законами України. Таким чином, відповідач вийшов за межі своїх повноважень, встановлених Конституцією України.

Постанова від 23.01.2020 у справі № 440/793/19

Право користування земельною ділянкою, що виникло в особи лише на підставі державного акта на право користування земельною ділянкою без укладення договору про право користування земельною ділянкою з власником землі, припиняється зі смертю особи, якій належало таке право, та не входить до складу спадщини.

Постанова від 27.01.2020 у справі № 816/2119/16

Перелік земельних ділянок державної чи комунальної власності та/або прав на них, які виставляються на земельні торги в обов'язковому порядку має містити, зокрема, кадастровий номер відповідної земельної ділянки. Формуванню переліку земельної ділянки передуює процедура підготовки лоту до торгів, у межах якої організатор торгів, зокрема, здійснює відведення такої земельної ділянки та державну реєстрацію останньої з присвоєнням відповідного кадастрового номера.

Постанова від 20.02.2020 у справі № 1940/1655/18

Будь-які дії, направлені на фактичне використання земельної ділянки без оформлення права власності на земельну ділянку або права постійного користування чи права оренди земельної ділянки в порядку, визначеному Законом України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень», є самовільним заняттям земельної ділянки.

Постанова від 22.04.2020 у справі № 823/1267/16

Аналіз приписів статті 136 Земельного кодексу України свідчить про те, що в разі віднесення земельної ділянки до переліку земельних ділянок сільськогосподарського призначення державної власності для продажу прав на них на земельних торгах, це є підставою для відмови в наданні дозволу на розробку проєкту землеустрою щодо відведення такої земельної ділянки.

Розміщені на спірній земельній ділянці багаторічні зелені насадження не можуть розглядатись як окремий об'єкт права власності без земельної ділянки, на якій вони розташовані, оскільки є складовою частиною земельної ділянки. Їх перебування на балансі підприємства не може вважатись підтвердженням права власності на ці насадження, оскільки баланс підприємства є формою бухгалтерської обліку, визначення складу та вартості майна не свідчить про знаходження майна у власності (володінні) підприємства.

ГРОШОВА ОЦІНКА ЗЕМЕЛЬ

Постанова від 07.08.2019 у справі № 826/22287/15

Нормативна грошова оцінка земель є основою для визначення розміру орендної плати за землю. Зміна розміру нормативної грошової оцінки земель є підставою для перегляду розміру орендної плати за землю.

Постанова від 17.10.2019 у справі № 817/1814/17

Витяг із технічної документації про грошову оцінку землі не є рішенням суб'єкта владних повноважень, оскільки не зумовлює виникнення будь-яких прав і обов'язків для осіб, а лише має інформаційний характер.

Постанова від 24.12.2019 у справі № 804/1184/16

Законодавство не містить положень, які встановлюють обов'язок застосовувати коефіцієнт індексації перспективно. Натомість базова величина нормативної грошової оцінки земель застосовується після введення її в дію.

Коефіцієнт індексації нормативної грошової оцінки завжди застосовується ретро-спективно. Тобто кожного року після 01 січня для розрахунку бази оподаткування земельним податком враховується чинна нормативна грошова оцінка (яка проводиться раз на 5-7 років) з урахуванням кумулятивного (накопичувального) застосування коефіцієнтів індексації (які визначаються щорічно). Визначальним є те, що саме закон встановлює, що кумулятивне застосування коефіцієнта індексації починається з дати проведення нормативної грошової оцінки. Ураховуючи, що нормативна грошова оцінка проводиться раз на 5-7 років, то щорічно після її проведення при визначенні бази оподаткування будуть враховуватись усі коефіцієнти індексації за попередні роки, починаючи від дати проведення нормативної грошової оцінки.

Сенс кумулятивного застосування коефіцієнтів індексації саме в тому й полягає, щоб, застосовуючи їх за минулі роки, починаючи з дати проведення грошової оцінки, щорічно актуалізувати базу оподаткування земельним податком.

Постанова від 30.01.2020 у справі № 820/1804/16

Нормативна грошова оцінка землі проводиться в обов'язковому порядку для визначення розміру орендної плати за землі комунальної та державної форм власності. Технічна документація з нормативної грошової оцінки земельних ділянок, розташованих у межах населених пунктів, затверджується рішенням відповідної сільської, селищної чи міської ради. Таке рішення офіційно оприлюднює відповідний орган місцевого самоврядування до 15 липня поточного року.

КОМПЕТЕНЦІЯ СУБ'ЄКТІВ ВЛАДНИХ ПОВНОВАЖЕНЬ

Постанова від 31.10.2019 у справі № 824/11/16-а

Законодавець визначив форму, у якій надаються відомості Державного земельного кадастру, коло осіб, які мають право на отримання відомостей Державного земельного кадастру, перелік документів, які подає заявник або уповноважена ним особа Державному кадастровому реєстратору, а також вичерпний перелік підстав для відмови в наданні відомостей Державного земельного кадастру. Витяг із Державного земельного кадастру про земельну ділянку, враховуючи його форму, передбачену Порядком № 1051, яка містить персональні дані про власника чи користувача земельної ділянки, може бути виданий власнику, користувачу земельної ділянки або уповноваженій ними особі.

Постанова від 05.11.2019 у справі № 804/6673/16

Підставою для проведення повторної державної експертизи є спростування висновків державної експертизи.

Постанова від 30.01.2020 у справі № 826/13584/16

На законодавчому рівні чітко визначена послідовність дій органів місцевого самоврядування, зокрема сільських рад, стосовно реалізації процедури проведення громадських слухань щодо врахування громадських інтересів, а також закріплений обов'язок такого органу щодо оприлюднення прийнятих рішень із розроблення проєктів містобудівної документації, розроблених проєктів містобудівної документації, повідомлень про подання пропозицій громадськості до проєктів містобудівної документації, результатів розгляду пропозицій тощо.

Таке оприлюднення має здійснюватись способом опублікування в засобах масової інформації, які поширюються на відповідній території, а також розміщення таких рішень на офіційних вебсайтах відповідних органів місцевого самоврядування.

Постанова від 02.04.2020 у справі № 461/2364/17

Вирішення питання з приводу першочергового відведення земельних ділянок для індивідуального житлового будівництва учасниками бойових дій здійснюється в порядку та спосіб, що визначені статтею 118 Земельного кодексу України. Органом, який відповідно до вимог статті 122 Земельного кодексу України уповноважений розглядати клопотання про надання дозволу на розроблення проєкту землеустрою щодо відведення земельної ділянки є міськрада. Вирішення цього питання згідно з положеннями статей 26, 43, 59 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» має відбуватися винятково на пленарних засіданнях цієї ради способом прийняття відповідного рішення.

Постанова від 08.04.2020 у справі № 520/2093/19

Для внесення до Державного земельного кадастру відомостей (змін до них) про земельну ділянку необхідно звертатися до центрів надання адміністративних послуг. Винятково центри надання адміністративних послуг мають розглядати відповідні звернення.

Постанова від 29.04.2020 у справі № 803/553/16

Визнання наявності помилки та для набуття підстав для її виправлення внесенням відповідних змін до Державного земельного кадастру передують процедура встановлення недостовірної інформації, у яку спочатку необхідно внести зміни.

КОНТРОЛЬ (НАГЛЯД)

Постанова від 22.08.2019 у справі № 815/4144/16

Акт перевірки не є рішенням суб'єкта владних повноважень у розумінні статті 17 Кодексу адміністративного судочинства України, не зумовлює виникнення будь-яких прав і обов'язків для осіб, робота (діяльність) яких перевірялася, тому його висновки не можуть бути предметом спору. Акт перевірки є носієм доказової інформації про виявлені контролюючим органом порушення вимог законодавства суб'єктами господарювання, документом, на підставі якого приймається відповідне рішення контролюючого органу. Тому оцінка акта (зокрема дій службових осіб контролюючого органу щодо його складання, викладення в ньому висновків перевірки) може бути надана судом при вирішенні спору щодо оскарження рішення, прийнятого на підставі такого акта, або в разі можливого використання такого акта як доказу вчинення правопорушення при розгляді відповідного спору.

Постанова від 30.03.2020 у справі № 140/2220/18

Законодавець наділив повноваженнями Держгеокадастр здійснювати державний нагляд у сфері землеустрою та приймати рішення про анулювання кваліфікаційного сертифіката на підставі відповідного подання кваліфікаційної комісії. Комісія формує таке подання за наслідками розгляду відповідних звернень заінтересованих осіб, а також актів Держгеокадастру, у яких зафіксовані порушення сертифікованими інженерами-землевпорядниками положень нормативно-правових актів, нормативно-технічних документів, стандартів, норм і правил у сфері землеустрою.

Законодавець розмежував два окремі випадки внесення подання про позбавлення (анулювання) кваліфікаційного сертифіката інженера-землевпорядника, а саме: за

наслідком розгляду актів, складених за результатами здійснених заходів державного нагляду центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері земельних відносин (стаття 61¹ Закону України «Про землеустрій»); за результатами розгляду письмових звернень заінтересованих осіб, замовників документації із землеустрою, органів державної влади та місцевого самоврядування, саморегулювних організацій у сфері землеустрою (стаття 68 Закону України «Про землеустрій»).

Наведена правова норма не встановлює заборони для центрального органу виконавчої влади, який реалізує державну політику у сфері землеустрою, на звернення до Кваліфікаційної комісії саме як до органу державної влади в порядку статті 68 Закону України «Про землеустрій», як і не встановлює стаття 61¹ цього Закону імперативного припису щодо здійснення останнім державного нагляду винятково проведенням планових та позапланових заходів.

Закон України «Про землеустрій» не дає визначення грубого порушення суб'єктом господарювання або ж інженером-землевпорядником вимог нормативно-правових актів.

Поняття «грубе порушення суб'єктом господарювання або ж інженером-землевпорядником вимог нормативно-правових актів», застосоване законодавцем у статті 68 Закону України «Про землеустрій», має оцінний характер. Тому для з'ясування характеру порушення слід досліджувати допущене порушення в сукупності з урахуванням усіх обставин та попередніх проступків. У кожному конкретному випадку воно має встановлюватися, виходячи з об'єктивних та суб'єктивних ознак вчиненого діяння.

Визнання порушення нормативно-правових актів, нормативно-технічних документів, стандартів, норм і правил у сфері землеустрою грубим залежить від оцінки таких критеріїв, кожний із яких має самостійне значення: характеру порушення; категорії виконавця; об'єктивних ознак здійснюваного порушення; суб'єктивних ознак здійснюваного порушення.

4.2.5. ЗДІЙСНЕННЯ ПУБЛІЧНО-ВЛАДНИХ УПРАВЛІНСЬКИХ ФУНКЦІЙ ІЗ РОЗПОРЯДЖЕННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ ДІЛЯНКАМИ

ОФОРМЛЕННЯ ЗЕМЕЛЬНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ

Постанова від 08.08.2019 у справі № 820/3656/17

Зазначені в земельному законодавстві поняття «проект землеустрою щодо відведення земельних ділянок» та «технічна документація із землеустрою щодо

встановлення (відновлення) меж земельної ділянки в натурі (на місцевості)» не є тотожними, однаковими за своїм змістом та за процедурою виконання цієї документації.

Відповідно до статті 55 Закону України «Про землеустрій» у разі, якщо на підставі технічної документації із землеустрою щодо встановлення (відновлення) меж земельної ділянки в натурі (на місцевості) передбачається здійснити передачу земельних ділянок державної чи комунальної власності у власність чи користування, така технічна документація розробляється на підставі дозволу, наданого Верховною Радою Автономної Республіки Крим, Радою міністрів Автономної Республіки Крим, органом виконавчої влади, органом місцевого самоврядування відповідно до повноважень, визначених статтею 122 Земельного кодексу України (у випадках, передбачених законом).

Надання в користування земельної ділянки, зареєстрованої в Державному земельному кадастрі відповідно до Закону України «Про Державний земельний кадастр», право власності на яку зареєстроване в Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно, без зміни її меж та цільового призначення здійснюється без складення документації із землеустрою. Надання в користування земельної ділянки в інших випадках здійснюється на підставі технічної документації із землеустрою щодо встановлення меж земельної ділянки в натурі (на місцевості). У такому разі розроблення такої документації здійснюється на підставі дозволу, наданого Верховною Радою Автономної Республіки Крим, Радою міністрів Автономної Республіки Крим, органом виконавчої влади або місцевого самоврядування, відповідно до повноважень, визначених статтею 122 цього Кодексу, крім випадків, коли особа, зацікавлена в одержанні земельної ділянки в користування, набуває право замовити розроблення такої документації без надання такого дозволу.

Отже, право отримати згоду на виготовлення технічної документації із землеустрою щодо встановлення (відновлення) меж земельної ділянки в натурі має лише її користувач.

Постанова від 23.10.2019 у справі № 392/1004/17(2-а/392/96/17)

Місце розташування земельних ділянок має відповідати генеральному плану населеного пункту. На його основі розробляються план зонування території. Зазначена документація розробляється відповідно до Закону України «Про регулю-

вання містобудівної діяльності». У разі невідповідності місця розташування об'єкта (земельної ділянки) генеральному плану не безпідставним буде стверджувати, що йдеться про невідповідність місця розташування об'єкта вимогам Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності».

Постанова від 14.11.2019 у справі № 0740/885/18

Генеральний план населеного пункту та детальний план територій за своїм змістом, складом і призначенням є різними містобудівними документами, а тому кожен із цих документів є самостійним предметом громадського обговорення, під час якого на порядок денний виносяться відмінні за своїм характером питання.

Постанова від 14.11.2019 у справі № 344/10412/16-a

Генеральний план не визначає правового статусу земельної ділянки, а є документом, якому мають відповідати наміри забудови земельної ділянки, а її цільове призначення має відповідати містобудівній документації.

Постанова від 06.04.2020 у справі № 492/84/16-a

Паспорт прив'язки – це лише документ, який підтверджує законність встановлення кіоску. Для того щоб оформити паспорт прив'язки, потрібно до заяви додати, зокрема, підтверджувальні документи; графічні матеріали із зазначенням бажаного місця розташування кіоску, виконані замовником у довільній формі на топографо-геодезичній основі М 1:500 кресленнями контурів кіоску з прив'язкою до місцевості.

Отже, рішення про надання дозволу на вибір земельної ділянки для розміщення тимчасової споруди не є документом, що підтверджує право власності чи користування земельною ділянкою, на якій планується розміщення кіоску.

Постанова від 15.04.2020 у справі № 702/1384/16-а

Детальний план території є видом містобудівної документації, положення якого мають узгоджуватися з генеральним планом населеного пункту, деталізувати положення останнього та не суперечити йому.

Громадські слухання щодо проєктів містобудівної документації на місцевому рівні відбуваються з оприлюдненням проєктів містобудівної документації на місцевому рівні, наданням особам, які мають право на подання пропозицій до проєктів містобудівної документації на місцевому рівні, строку для подання таких пропозицій; безпосереднім поданням пропозицій громадськості до відповідного органу місцевого самоврядування; утворенням погоджувальної комісії в разі необхідності та, відповідно, оприлюдненням результатів розгляду пропозицій громадськості до проєктів містобудівної документації.

Постанова від 29.04.2020 у справі № 461/3563/17

Надання дозволу на розробку проєкту землеустрою має на меті лише формування земельної ділянки як окремого об'єкта. Не суттєво, за чиїм замовленням такий проєкт буде розроблений. Закон не виключає ситуації, коли проєкти одночасно розробляють різні замовники.

Під час розробки проєкту визначаються (узгоджуються) її межі та з'ясовується наявність правових та фактичних перешкод для надання її у власність, зокрема спірність прав щодо ділянки. Ці обставини має врахувати орган, що розпоряджається землями, під час затвердження проєкту та надання земельної ділянки у власність, а не на стадії надання дозволу на розробку проєкту землеустрою.

Надання дозволу на розробку проєкту відведення не свідчить, що проєкт радою буде затверджений. Якщо будуть виявлені обставини, що за законом є підставами для відмови в затвердженні проєкту, рада може відмовити.

КОМПЕТЕНЦІЯ ВЛАСНИКІВ (КОРИСТУВАЧІВ) ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК

Постанова від 24.01.2019 у справі № 826/3771/15

Право довгострокового тимчасового користування землею засвідчується актом на право користування землею.

Постанова від 30.01.2020 у справі № 496/2484/16-a

Лише за умови відсутності цивільно-правової угоди щодо земельної ділянки при переході права власності на об'єкт нерухомості можна застосовувати положення частин першої, другої статті 120 Земельного кодексу України (у редакції, чинній на час виникнення спірних правовідносин), згідно з якими до особи, яка придбала житловий будинок, будівлю або споруду, переходить право власності на земельну ділянку, на якій вони розміщені, без зміни її цільового призначення в розмірах, установлених договором. Якщо договір про відчуження житлового будинку, будівлі або споруди розмір земельної ділянки не визначає протилежного, до набувача переходить право власності на ту частину земельної ділянки, яка зайнята житловим будинком, будівлею або спорудою, та на частину земельної ділянки, яка необхідна для їх обслуговування. Якщо житловий будинок, будівля або споруда розміщені на земельній ділянці, наданій у користування, то в разі їх відчуження до набувача переходить право користування тією частиною земельної ділянки, на якій вони розміщені, та частиною ділянки, яка необхідна для їх обслуговування.

Частини перша та друга статті 377 Цивільного кодексу України (у редакції, чинній на час виникнення спірних правовідносин) закріплюють загальний принцип цілісності об'єкта нерухомості із земельною ділянкою, на якій цей об'єкт розташований. За цими нормами визначення правового режиму земельної ділянки перебуває в прямій залежності від права власності на будівлю та споруду. Передбачається механізм роздільного правового регулювання нормами цивільного законодавства майнових відносин, що виникають при укладенні правочинів щодо набуття права власності на нерухомість, і правового регулювання нормами земельного та цивільного законодавства відносин при переході прав на земельну ділянку в разі набуття права власності на нерухомість.

Постанова від 30.01.2020 у справі № 727/4813/16-а

Первинним є з'ясування статусу особи, яка подала заяву, та того, чи розповсюджуються на таку особу положення частин другої та третьої статті 134 Земельного кодексу України, залежно від чого і визначається порядок реалізації відповідного права на отримання (оформлення) права на землю.

Положення частини третьої статті 134 Земельного кодексу України поширюють свою дію на випадки саме безоплатної передачі земельної ділянки учасникам бойових дій. Водночас і положення Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» передбачають відповідні пільги щодо першочергового забезпечення учасників бойових дій земельними ділянками саме для індивідуального житлового будівництва, садівництва та городництва.

Постанова від 14.02.2020 у справі № 560/3660/18

Досліджуючи співвідношення понять «особисте підсобне господарство» та «особисте селянське господарство», можна зробити висновок, що право на збільшення земельної ділянки в межах норм, установлених статтею 121 Земельного кодексу України для ведення особистого селянського господарства мають ті громадяни, які реалізували своє право на безоплатну приватизацію земельної ділянки для ведення особистого підсобного господарства в розмірі не більше 0,6 га відповідно до приписів Земельного кодексу України від 18 грудня 1990 року.

У такому разі безоплатна передача земельної ділянки буде здійснюватися за загальним порядком, визначеним статтею 118 Земельного кодексу України.

Постанова від 03.04.2020 у справі № 369/4991/17

Громадяни мають право одержати безоплатно у власність земельні ділянки із земель комунальної власності для будівництва та обслуговування жилого будинку, господарських будівель і споруд (присадибні ділянки). З метою практичної реалізації такого права сільським радам надане відповідне повноваження.

Водночас право громадян на одержання зазначених земельних ділянок не є абсолютним і не може завдавати шкоди правам та законним інтересам інших осіб. Із цією метою законодавець у частині п'ятій статті 116 Земельного кодексу України закріпив правило, за яким земельні ділянки, які перебувають у власності чи користуванні громадян або юридичних осіб, передаються у власність чи користування за рішенням органів виконавчої влади чи місцевого самоврядування лише після припинення права власності чи користування ними в порядку, визначеному законом.

Постанова від 15.04.2020 у справі № 817/72/18

Члени фермерського господарства наділені правом на одержання безоплатно у власність із земель державної або комунальної власності земельної ділянки в розмірі земельної частки (паю) у загальному порядку, передбаченому Земельним кодексом України. Члени фермерського господарства, які володіють земельними ділянками на праві користування, мають право на одержання безоплатно в приватну власність із раніше наданих їм у користування земельних ділянок у розмірі земельної ділянки (паю) члена сільськогосподарського підприємства, розташованого на території відповідної ради.

Фермерське господарство може володіти та користуватися землями своїх членів лише в разі, якщо такі земельні ділянки перебувають у власності (а не користуванні) члена фермерського господарства.

Виділення членам фермерського господарства земельної ділянки у власність із земель, що перебувають у власності чи користуванні фермерського господарства, чинне законодавство не передбачає.

Постанова від 14.05.2020 у справі № 316/1416/17

Власність не тільки надає переваги власнику, а й покладає на нього низку обов'язків перед суспільством та державою. Поняття «власність зобов'язує» пов'язане з принципом поєднання інтересів власника та інших осіб використовувати власність у своїх інтересах із неухильним обов'язком поважати інтереси всього суспільства.

Власники або користувачі земельних ділянок, які знаходяться на території природно-заповідного фонду, зобов'язані забезпечити їх охорону та збереження.

ОРЕНДА ЗЕМЕЛЬ

Постанова від 11.06.2019 у справі № 820/2639/18

Виникнення права власності на будинок, будівлю, споруду не є підставою для виникнення права оренди земельної ділянки, на якій вони розміщені та яка не була відведена в оренду попередньому власнику. Право оренди земельної ділянки виникає на підставі відповідного договору з моменту державної реєстрації цього права. Проте, ураховуючи приписи частини другої статті 120 Земельного кодексу України, не є правопорушенням відсутність у власника будинку, будівлі, споруди зареєстрованого права оренди на земельну ділянку, яка має іншого власника та на якій ці будинок, будівля, споруда розташовані.

До моменту оформлення власником об'єкта нерухомого майна права оренди земельної ділянки, на якій розташований цей об'єкт, відносини з фактичного користування земельною ділянкою без укладеного договору оренди та недоотримання її власником доходів у вигляді орендної плати є за своїм змістом кондикційними.

Фактичний користувач земельної ділянки, який без достатньої правової підстави коштом власника цієї ділянки зберіг у себе кошти, які мав заплатити за користування нею, зобов'язаний повернути ці кошти власнику земельної ділянки на підставі частини першої статті 1212 Цивільного кодексу України

Постанова від 15.08.2019 у справі № 0440/5781/18

Юридичні особи на підставі клопотання, до якого додані графічні матеріали, на яких зазначене бажане місце розташування та розмір земельної ділянки, мають право отримувати в оренду земельні ділянки комунальної власності за рішенням органів місцевого самоврядування, прийнятим у місячний строк, про надання дозволу на розроблення проєкту землеустрою про відведення земельної ділянки.

Ухвалення позитивного рішення або надання мотивованої відмови в наданні відповідного дозволу є результатом правової процедури, яка йому передуює. Тобто відповідно до статті 123 Земельного кодексу України порядок надання земельних

ділянок державної або комунальної власності в користування передбачає визначену земельно-правову процедуру, яка включає послідовні стадії.

Отже, усі дії відповідних суб'єктів земельно-правової процедури є взаємопов'язаними, послідовними та спрямованими на досягнення результату у вигляді отримання земельної ділянки в користування.

Визначена законом процедура є способом дій відповідного органу державної влади або місцевого самоврядування у відповідь на звернення юридичної особи щодо того чи іншого «земельного» питання. У світлі вимог частини другої статті 19 Конституції України дотримання відповідним органом встановленої законом процедури є обов'язковим.

Бездіяльність органу місцевого самоврядування стосовно ненадання в установлений чинним законодавством термін дозволу на розроблення проєкту землеустрою щодо відведення земельної ділянки в оренду створює перешкоди для подальшого позитивного вирішення питання на користь особи, а тому може бути предметом судового оскарження.

Постанова від 23.04.2020 у справі № 814/3555/14

Використання земель водного фонду фізичними та юридичними особами державної та комунальної власності може здійснюватися на умовах оренди, постійного або тимчасового користування. У разі перебування земель водного фонду у власності або постійному користуванні відповідних суб'єктів, у тимчасове користування такі об'єкти надаються за погодженням із постійними землекористувачами або за згодою власників.

Заінтересовані особи, не згодні з висновком експертизи, мають подати обґрунтоване клопотання до центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері земельних відносин, який відповідно до закону уповноважений розглядати такі клопотання.

Право заінтересованих осіб на звернення до суду з позовом про скасування висновків державної експертизи може бути реалізоване лише в разі відмови центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері земельних відносин у розгляді заяви про спростування висновків державної експертизи чи окремих їх положень або незгоди з висновками повторної експертизи.

За своєю правовою природою повноваження щодо прийняття рішення про проведення повторної державної експертизи землепорядної документації є дис-

креційним повноваженням та винятковою компетенцією уповноваженого органу.

ЗЕМЕЛЬНІ ТОРГИ

Постанова від 19.02.2019 у справі № 815/905/17

Перелік земельних ділянок державної чи комунальної власності та/або прав на них, які виставляються на земельні торги, зокрема, в обов'язковому порядку має містити кадастровий номер відповідної земельної ділянки. Формуванню переліку земельної ділянки фактично передуює процедура підготовки лоту до торгів, у межах якої організатор торгів, зокрема, здійснює відведення такої земельної ділянки та державну реєстрацію останньої з присвоєнням відповідного кадастрового номера.

Головне управління Держгеокадастру як розпорядник земель сільськогосподарського призначення державної власності є організатором земельних торгів та відповідно до вимог чинного законодавства наділений повноваженнями визначати перелік земельних ділянок державної власності (та/або прав на них), які виставляються на земельні торги.

Головне управління Держгеокадастру наділене повноваженнями щодо виявлення та оновлення переліку земельних ділянок сільськогосподарського призначення державної власності, права на які виставляються на земельні торги.

Постанова від 29.04.2020 у справі № 806/3787/13-a

Надання земельних ділянок державної або комунальної власності в користування може здійснюватися поза процедурою земельних торгів лише в передбачених законом випадках, зокрема в разі передачі їх саме громадянам, а не юридичним особам для ведення фермерського господарства.

КОМПЕТЕНЦІЯ СУБ'ЄКТІВ ВЛАДНИХ ПОВНОВАЖЕНЬ

Постанова від 01.10.2019 у справі № 810/1096/18

За умови відсутності вільних земель сільгосппризначення колишнього колективного сільськогосподарського підприємства, право на пай в колективній власності якого має особа, остання має право на отримання земельної ділянки із земель резерву (запасу).

Отже, питання щодо розмежування компетенції районних державних адміністрацій та центрального органу виконавчої влади з питань земельних ресурсів у галузі земельних відносин та його територіальних органів щодо розпорядження земельними ділянками державної власності, які знаходяться за межами населеного пункту, вирішується залежно від форми власності такої земельної ділянки.

На етапі, коли землі колективної форми власності колишнього колективного сільськогосподарського підприємства ще не розподілені в повному обсязі, у разі якщо такі землі знаходяться за межами населеного пункту, то питання належної особі земельної частки (паю) у натурі (на місцевості) проводиться відповідною районною державною адміністрацією. Лише в разі відсутності необхідної землі колективної власності така земля виділяється із земель державної або комунальної власності органами, визначеними статтею 122 Земельного кодексу України.

Постанова від 01.10.2019 у справі № 810/4017/17

Детальний план територій, дозвіл на розробку якого на місцевому рівні надається органами місцевого самоврядування в інтересах відповідної територіальної громади, розробляється на підставі основного містобудівного документа – генерального плану, який підлягає громадському обговоренню та лише уточнює його положення, якими охоплені принципи питання, зокрема, розвитку та планування населеного пункту, обґрунтування довгострокової стратегії планування та забудови відповідної території, взаємоузгодження державних, громадських та приватних інтересів під час планування та забудови територій.

Таким чином, рішення органу місцевого самоврядування про надання дозволу на розроблення детального плану територій, які не включені до генерального плану населеного пункту, розробленого та затвердженого в інтересах відповідної територіальної

громади з урахуванням державних, громадських та приватних інтересів, суперечить названим положенням законодавства, є передчасним, не відповідає критеріям, наведеним у частині другій статті 2 Кодексу адміністративного судочинства України.

Постанова від 23.10.2019 у справі № П/811/1123/16

Державна реєстрація земельних ділянок (тобто присвоєння їй кадастрового номера) здійснюється після погодження документації із землеустрою територіальним органом центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері земельних відносин. Після цього проєкт землеустрою щодо сформованої земельної ділянки подається до відповідного органу виконавчої влади або органу місцевого самоврядування для прийняття рішення про його затвердження.

Рішення про затвердження проєкту землеустрою є одночасно рішенням про передачу земельної ділянки у власність або користування.

Постанова від 13.11.2019 у справі № 803/1244/16

Обов'язковим є прийняття відповідним органом виконавчої влади або місцевого самоврядування за наслідками розгляду поданого клопотання про надання дозволу на розробку проєкту землеустрою вмотивованого рішення про надання дозволу або відмову в його наданні з наведенням усіх підстав такої відмови.

Підставою для відмови в наданні дозволу може бути лише невідповідність місця розташування об'єкта вимогам законів, прийнятих відповідно до них нормативно-правових актів, генеральних планів населених пунктів та іншої містобудівної документації, схем землеустрою й техніко-економічних обґрунтувань використання та охорони земель адміністративно-територіальних одиниць, проєктів землеустрою щодо впорядкування територій населених пунктів, затверджених у встановленому законом порядку.

Зазначений перелік підстав для відмови в наданні дозволу на розроблення проєкту землеустрою щодо відведення у власність земельної ділянки для ведення особистого селянського господарства є вичерпним.

Чинне законодавство не передбачає право суб'єкта владних повноважень відступати від положень статті 118 Земельного кодексу України.

Тобто якщо особа, яка звернулася до відповідного органу виконавчої влади або місцевого самоврядування, виконала всі передумови для отримання відповідного дозволу на розроблення проєкту землеустрою щодо відведення земельної ділянки безоплатно в власність, то підстави для відмови в наданні такого дозволу відсутні.

Постанова від 27.01.2020 у справі № 465/249/15-а

Нерухоме майно, зокрема новостворений об'єкт будівництва, стосовно якого здійснена державна реєстрація права власності, набуває правового статусу та перебуває під захистом держави, яка офіційно визнала та підтвердила факт набуття речових прав на таке нерухоме майно.

Скасування законних підстав набуття права власності на споруду як нерухоме майно позбавляє запис про державну реєстрацію права власності самостійного правового значення. Відомості реєстру про набуття права власності на вказаний об'єкт нерухомості не можуть братися до уваги як офіційні та достовірні.

Постанова від 19.02.2020 у справі № 306/2738/14-а

Орган місцевого самоврядування наділений повноваженнями встановлювати межі зон санітарної охорони водних об'єктів, які знаходяться на їх території. Оскільки межі зони санітарної охорони водних об'єктів визначаються проєктом землеустрою, орган місцевого самоврядування вправі надати дозвіл виконкому ради на розроблення проєкту землеустрою щодо встановлення меж санітарної охорони свердловин. Надалі відповідний проєкт підлягає погодженню органом, що видав цей дозвіл. Лише після цього проєкт підлягає затвердженню відповідною обласною радою.

Постанова від 28.02.2020 у справі № 806/3304/18

У справі, що переглядається, повноваження щодо надання дозволу на розробку проєкту землеустрою чи надання мотивованої відмови в його наданні, регламентовані частиною шостою статті 118 Земельного кодексу України.

Умови, за яких орган відмовляє в наданні дозволу, визначені законом. Якщо такі умови відсутні, орган має надати дозвіл. Ці повноваження та порядок їх реалізації передбачають лише один вид правомірної поведінки відповідного органу – надати дозвіл або не надати (відмовити). За законом у цього органу немає вибору між кількома можливими правомірними рішеннями. Тому зазначені повноваження не є дискреційними.

Постанова від 29.04.2020 у справі № 352/669/15-а

Надання дозволу уповноваженим органом місцевого самоврядування на розробку проєкту землеустрою щодо відведення земельної ділянки із земель комунальної власності не означає позитивного рішення про передачу її в користування, а направлене на ідентифікацію земельної ділянки, яка надалі може стати предметом передачі.

Надання дозволу на розробку проєкту землеустрою щодо відведення земельної ділянки не покладає на орган місцевого самоврядування обов'язку (не є підставою для виникнення зобов'язання перед особою, яка розробила проєкт землеустрою) щодо надання цієї земельної ділянки у власність чи користування.

Постанова від 29.04.2020 у справі № 820/4932/18

Відсутність належним чином оформленого рішення Головного управління Держгеокадастру про надання дозволу на розробку проєкту землеустрою щодо відведення земельної ділянки у власність чи відмову в його наданні у формі наказу свідчить про те, що уповноважений орган не прийняв жодного рішення з-поміж тих, які він мав ухвалити за законом.

Отже, наданий відповідачем лист не може сприйматися судом як належна відмова в наданні такого дозволу, оскільки питання вирішене не в установленому за законом порядку.

4.2.6. ЩОДО ПРИМУСОВОГО ВІДЧУЖЕННЯ ЗЕМЕЛЬНОЇ ДІЛЯНКИ, ІНШИХ ОБ'ЄКТІВ НЕРУХОМОГО МАЙНА, ЩО НА НІЙ РОЗМІЩЕНІ, З МОТИВІВ СУСПІЛЬНОЇ НЕОБХІДНОСТІ

Постанова від 18.03.2020 у справі № 850/8/19

У разі неотримання згоди власника земельної ділянки з викупом для суспільних потреб вона може бути примусово відчужена в державну чи комунальну власність лише як виняток із мотивів суспільної необхідності та винятково під розміщення, зокрема, об'єктів, пов'язаних із видобуванням корисних копалин загальнодержавного значення. Тобто визначальними рисами такого відчуження є винятковість, наявність суспільної необхідності та мета – розміщення визначених об'єктів, а саме: об'єктів національної безпеки та оборони; лінійних об'єктів та об'єктів транспортної та енергетичної інфраструктури (доріг, мостів, естакад, магістральних трубопроводів, ліній електропередачі, аеропортів, морських портів, нафтових і газових терміналів, електростанцій) та об'єктів, необхідних для їх експлуатації; об'єктів, пов'язаних із видобуванням корисних копалин загальнодержавного значення; об'єктів природно-заповідного фонду; кладовищ.

Положення Закону України «Про відчуження земельних ділянок, інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені, які перебувають у приватній власності, для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності» дають підстави для висновку про наявність вичерпного переліку умов для відчуження об'єктів права приватної власності для суспільних потреб, а саме: на підставі та в порядку, визначеному законом, за умови повного рівноцінного відшкодування особі його вартості або надання їй рівноцінної земельної ділянки чи об'єкта нерухомого майна.

Постанова від 18.03.2020 у справі № 852/2а-7/19

Вказівка на «...неотримання згоди власника... з викупом цих об'єктів для суспільних потреб...» стверджує визнану закономірність цієї категорії справ: суб'єкт владних повноважень має право звернутися до суду, але після встановленої законом процедури вирішення цього спору в досудовому порядку. Тобто звернення одразу до суду з вимогами про примусове відчуження об'єктів із мотивів суспільної необхідності,

омінаючи попередню процедуру можливого погодження питання з власником, є незаконним, якими б нагальними обставинами воно не обґрунтовувалося.

Непроходження етапу погодження між власником відповідної земельної ділянки та суб'єктом, який сформував своє волевиявлення щодо одержання такого об'єкта у власність, свідчить про недотримання вимог, встановлених частиною шостою статті 4 Закону України «Про відчуження земельних ділянок, інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені, які перебувають у приватній власності, для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності», а отже й про неможливість продовження застосування такої процедури у відповідних правовідносинах.

4.2.7. ЩОДО ДЕРЖАВНОЇ РЕЄСТРАЦІЇ РЕЧОВИХ ПРАВ НА НЕРУХОМЕ МАЙНО ТА ЇХНІХ ОБТЯЖЕНЬ (ЗОКРЕМА ПРАВ НА ЗЕМЕЛЬНІ ДІЛЯНКИ)

Постанова від 18.01.2019 у справі № 820/6899/15

Надання відомостей із Державного земельного кадастру здійснюється винятково на підставі та в порядку, встановленому Законом України «Про державний земельний кадастр», а саме: державним кадастровим реєстратором на платній основі на підставі заяви за формою, встановленою Порядком № 1051, до якої має додаватися документ про оплату послуг за надання витягу з Державного земельного кадастру та документ, який підтверджує повноваження діяти від імені заявника (у разі подання заяви уповноваженою особою заявника).

Перелік підстав для відмови в наданні відомостей із Державного земельного кадастру є вичерпним і розширеному тлумаченню не підлягає.

Відповідно до пункту 4 Прикінцевих та перехідних положень Закону України «Про державний земельний кадастр», у разі якщо після перенесення інформації про земельні ділянки з Державного реєстру земель до Державного земельного кадастру виявлені помилки у визначенні площ та/або меж земельних ділянок (розташування в межах земельної ділянки частини іншої земельної ділянки; невідповідність меж земельної ділянки, вказаних у Державному реєстрі земель, її дійсним межам; невідповідність площі земельної ділянки, вказаної в Державному реєстрі земель, її дійсній площі у зв'язку зі зміною методів підрахунку (округлення); присвоєння кільком земельним ділянкам однакових кадастрових номерів), такі помилки за згодою власника земельної ділянки, користувача земельної ділянки державної чи комунальної власності можуть бути виправлені на підставі технічної

документації із землеустрою щодо встановлення (відновлення) меж земельної ділянки в натурі (на місцевості) або матеріалами інвентаризації земель. Зміна меж земельної ділянки при виправленні вказаних помилок допускається за письмовим погодженням з особами, яким належить право власності (щодо земель державної та комунальної власності – право користування) на суміжні земельні ділянки.

Відсутність згоди власника земельної ділянки, користувача земельної ділянки державної чи комунальної власності на виправлення вказаних помилок не є підставою для відмови в перенесенні відомостей про відповідну земельну ділянку до Державного земельного кадастру, надання відомостей про земельну ділянку з Державного реєстру земель. Про виявлені помилки центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері земельних відносин письмово безоплатно повідомляє власників (користувачів) земельних ділянок.

Твердження про наявність зауважень до документації та факту розташування в межах земельної ділянки позивача частини іншої ділянки не є підставою відмови в наданні витягу з Державного земельного кадастру.

4.3. СПРАВИ З ПРИВОДУ ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА, ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ, ЗОКРЕМА, ПРИ ВИКОРИСТАННІ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ; ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПОВОДЖЕННЯ З ВІДХОДАМИ

Постанова від 06.02.2018 у справі № 826/4278/14

Обов'язковою умовою надання правового захисту судом є наявність відповідного порушення суб'єктом владних повноважень прав, свобод або інтересів особи на момент її звернення до суду. Таким чином, обов'язковою ознакою дій суб'єкта владних повноважень, які можуть бути оскаржені до суду, є те, що вони безпосередньо породжують правові наслідки для суб'єктів відповідних правовідносин і мають обов'язковий характер.

За таких обставин акт перевірки та акт обстеження засмічення, а також дії щодо проведення перевірки в разі допуску посадових осіб контролюючого органу до її проведення не породжують правових наслідків для суб'єкта господарювання, оскільки акти є носіями доказової інформації про виявлені контролюючим органом порушення вимог природоохоронного законодавства, на підставі яких приймається відповідне рішення контролюючого органу. Оцінку дій службових осіб контролюю-

чого органу щодо складання актів та проведення перевірки може надати суд при вирішенні спору щодо оскарження рішення, прийнятого на підставі актів.

Розміри шкоди обчислюються уповноваженими особами, що здійснюють державний контроль за дотриманням вимог природоохоронного законодавства, на основі актів перевірок, протоколів про адміністративне правопорушення та інших матеріалів, що підтверджують факт забруднення земель, протягом шести місяців із дня виявлення порушення.

Визначені інспекцією розміри збитків не можуть бути примусово відшкодовані на підставі розрахунків, оскільки відшкодування таких збитків можливе або в добровільному порядку, або способом звернення інспекції до суду із відповідним позовом.

Отже, суд має право надати оцінку правомірності дій із проведення перевірки та даним, установленим при її проведенні, при вирішенні спору про стягнення сум збитків, в основу яких покладені результати перевірки та складені розрахунки.

Постанова від 18.01.2019 у справі № 815/3007/16

Норми законів України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» від 06 грудня 2016 року № 1774-VIII, «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності», «Про охорону навколишнього природного середовища», Порядку організації та проведення перевірок суб'єктів господарювання щодо дотримання вимог природоохоронного законодавства, затвердженого наказом Міністерства охорони навколишнього природного середовища України від 10 вересня 2008 року № 464, визначають, що з дотриманням балансу публічних і приватних інтересів установлені умови та порядок прийняття контролюючими органами рішень про проведення перевірок, зокрема, позапланових. Лише їх дотримання може бути належною підставою наказу про проведення перевірки. З розпорядчими документами органів державного нагляду (контролю) суб'єкт господарювання має бути ознайомлений у встановлений законом спосіб до її початку.

Порушення органом державного нагляду (контролю) вимог закону щодо оформлення та надання суб'єкту господарювання повідомлення (направлення) про перевірку та посвідчення на здійснення перевірки є підставою для недопущення останнім посадових осіб органу до здійснення заходів державного нагляду (контролю).

У разі невикористання суб'єктом господарювання цього права не можна визнати такі порушення безумовною підставою для скасування рішення органу державного нагляду (контролю), прийнятого за наслідками проведених заходів.

Постанова від 02.10.2019 у справі № 826/9432/17

Потребу занесення лося європейського до Червоної книги України підтверджують у своїй сукупності науково-інформаційні джерела, які є науковим результатом, а саме: стандартна форма статистичної звітності № 2-тп (мисливство); наукові публікації; літописи природи заповідників; спостереження за видом науковцями Інституту зоології НАН України під час експедиційних виїздів; урахування тієї обставини, що в Україні лось європейський знаходиться на північно-західній межі свого ареалу.

«Конкретними обставинами для занесення лося європейського до Червоної книги в поданні зазначено зменшення чисельності протягом останніх трьох поколінь (25-30 років) в два і більше разів, про що свідчать усі науково-технічні джерела, не-подолання причин, що призвели до занепаду цього виду, фрагментованість ареалу, схильність до значних коливань чисельності та меж поширення, абсолютна чисельність менша за 10 тис. дорослих особин, шанси зникнення цього таксона в Україні за останні 100 років, що оцінюються як досить значні».

«...заборона добування лося, яка є наслідком внесення його до Червоної книги, відповідає закону і прав позивача на полювання не порушує».

4.4. СПРАВИ ЗІ СПОРІВ З ПРИВОДУ РЕАЛІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРАХ ПРАЦІ, ЗАЙНЯТОСТІ НАСЕЛЕННЯ ТА СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ГРОМАДЯН ТА СПОРІВ У СФЕРІ ПУБЛІЧНОЇ ЖИТЛОВОЇ ПОЛІТИКИ, ЗОКРЕМА, ЩОДО УПРАВЛІННЯ, НАГЛЯДУ ТА ІНШИХ ВЛАДНИХ УПРАВЛІНСЬКИХ ФУНКЦІЙ (ПРИЗНАЧЕННЯ, ПЕРЕРАХУНКУ ТА ЗДІЙСНЕННЯ СТРАХОВИХ ВИПЛАТ) У СФЕРІ ВІДПОВІДНИХ ВИДІВ ЗАГАЛЬНООБОВ'ЯЗКОВОГО ДЕРЖАВНОГО СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ

РОЗРАХУНОК РОЗМІРУ ПЕНСІЇ

Постанова від 31.01.2019 у справі № 127/13269/16-а

Отримання пенсії по втраті годувальника не передбачає виникнення права в особи, яка не належить до суб'єктів, яким надане право на пенсію за спеціальними

положеннями Закону України «Про прокуратуру», на перерахунок пенсії згідно з нормами цього Закону та з підстав, що надають право винятково працівникам прокуратури на здійснення перерахунку призначеної пенсії. Розмір пенсії прокурора або його заробітку не підлягає перерахунку після його смерті, якщо право на таку пенсію або заробіток годувальник не мав за життя.

Постанова від 31.01.2019 у справі № 465/3058/15-а

Попередній розрахунок розміру пенсії, яку позивач теоретично міг би отримувати в разі переведення на пенсію за віком, не створює жодних правових наслідків у вигляді виникнення, зміни чи припинення прав.

Переведення з одного виду пенсії на інший відбувається за встановленою процедурою з прийняттям органом, що призначає пенсію, відповідного рішення, яке може бути оскаржене в установленому законодавством порядку, зокрема в суді.

Постанова від 14.02.2019 у справі № 345/1416/17

При визначенні розміру підвищення до пенсії або щомісячного довічного грошового утримання чи державної соціальної допомоги, що виплачуються замість пенсії громадянам, які необґрунтовано зазнали політичних репресій і згодом були реабілітовані, та членам їхніх сімей, які були примусово переселені, слід керуватися нормами Закону України «Про пенсійне забезпечення», який має вищу юридичну силу, а не підпунктом 2 пункту 4 постанови Кабінету Міністрів України «Про підвищення рівня пенсійного забезпечення громадян» від 16 липня 2008 року № 654, зважаючи на те, що останній звужує розмір сум, що підлягають виплаті реабілітованим громадянам та суперечить наведеним нормам закону.

ЗМЕНШЕННЯ ВИПЛАТ

Постанова від 05.04.2019 у справі № 809/248/18

Відсутність чи скорочення бюджетних асигнувань не може бути підставою для зменшення будь-яких виплат.

ВІДШКОДУВАННЯ ВИТРАТ

Постанова від 15.08.2019 у справі № 807/2042/17

Обов'язок із відшкодування повністю витрат на виплату та доставку пенсій, призначених відповідно до пункту 2 Прикінцевих положень Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», щодо пенсій, призначених у порядку статті 13 Закону України «Про пенсійне забезпечення», покладений на підприємства.

Постанова від 21.08.2019 у справі № 804/5991/17

Передумовою отримання страхового відшкодування відповідно до частини першої статті 18 Закону України «Про державну податкову службу в Україні» та Порядку № 349 є обов'язкова наявність захворювання, що сталося під час виконання службових обов'язків.

Постанова від 23.12.2019 у справі № 809/989/14

Кінцевою датою відшкодування витрат на виплату та доставку пільгових пенсій колишнім працівникам-жінкам є момент досягнення ними пенсійного віку, визначеного статтею 26 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» зі змінами, чинними з 01 жовтня 2011 року.

Отже, оскільки обов'язок відшкодування суб'єктом господарювання сплачених відповідачем пільгових пенсій у часі прив'язаний законодавством до досягнення особою загального пенсійного віку, передбаченого статтею 26 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», суб'єкти господарювання мають відшкодовувати витрати на виплату та доставку пенсій за Списком № 2 до досягнення пенсіонерами пенсійного віку з урахуванням приписів указаної статті.

4.4.1. ЩОДО ЗАГАЛЬНООБОВ'ЯЗКОВОГО ДЕРЖАВНОГО СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ

Постанова від 17.10.2019 у справі № 820/1199/16

Члени фермерських господарств до 01 січня 2015 року підлягали загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням.

Надалі такий обов'язок був скасований. Ці категорії осіб отримали право особисто вирішувати, чи брати участь у загальнообов'язковому державному соціальному страхуванні на добровільних засадах.

Законодавець пов'язав право на матеріальне забезпечення та соціальні послуги у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності зі сплатою страхових внесків до Фонду згідно із законом.

Постанова від 23.01.2020 у справі № 804/1501/18

Перелік непрацездатних членів сім'ї, яким може бути призначена пенсія у зв'язку з утратою годувальника, є поосібним і вичерпним. Вони не містять правил, згідно з якими до непрацездатних членів сім'ї померлого годувальника можна включати осіб за іншими критеріями (ознаками) визначення поняття сім'ї, прикладом якого є спільне проживання та ведення господарства, спільний побут, набуття характерних взаємних прав та обов'язків.

У повсякденному житті може скластися правова ситуація, коли жінка та чоловік проживають разом, ведуть спільне господарство, разом виховують дітей, ведуть спільний побут, набувають взаємних прав та обов'язків, притаманних сім'ї, але не перебувають у шлюбі. В окремих сферах правовідносин (житлових, цивільно-майнових, сімейних, трудових та інших) такі відносини можуть підпадати під поняття сім'ї, а її учасники визнаватися членами сім'ї, яким з огляду на об'єктивну відмінність їх змісту у відповідних галузях законодавства надаються або не надаються (обмежуються) відповідні права та обов'язки. Ззовні такі відносини подібні до шлюбних, але попри цю схожість, вони не отожднюються з ними. Жінка та чоловік, які перебувають у фактичних шлюбних стосунках, за унормованих право-

відносин можуть вважатися членами сім'ї, що не є рівнозначним поняттю «подружжя». Позаяк саме цим терміном законодавець персоніфікує чоловіка та жінку (подружжя) як суб'єктів правовідносин, що склалися між ними внаслідок реєстрації шлюбу.

Законодавство про пенсійне забезпечення імперативно визначає, що право на призначення пенсії у зв'язку з утратою годувальника з-поміж інших категорій осіб має один із подружжя – чоловік чи дружина, – до чого жінка чи чоловік, які разом проживають однією сім'єю без реєстрації шлюбу, не належать.

Установлення в судовому порядку факту проживання чоловіка та жінки однією сім'єю без шлюбу й визнання за її учасниками статусу члена сім'ї не легітимізує правове становище неодруженої сімейної пари як подружньої, оскільки статус «подружжя» чоловік та жінка набувають тільки в разі реєстрації шлюбу в державному органі реєстрації актів цивільного стану.

4.4.1.1. ЩОДО ЗАГАЛЬНООБОВ'ЯЗКОВОГО ДЕРЖАВНОГО СТРАХУВАННЯ ВІД НЕЩАСНИХ ВИПАДКІВ НА ВИРОБНИЦТВІ ТА ПРОФЕСІЙНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ, ЯКІ СПРИЧИНИЛИ ВТРАТУ ПРАЦЕЗДАТНОСТІ

Постанова від 22.01.2019 у справі № 583/1159/16-а

Одноразова допомога не перераховується в тому разі, якщо особі встановлена втрата працездатності у відсотковому відношенні по конкретній хворобі, а надалі цей відсоток по тій же хворобі збільшився на вищий.

Постанова від 14.03.2019 у справі № 127/12394/17

Періодичне підтвердження раніше встановленої групи інвалідності або відсотка втрати працездатності не є обставиною, яка спричиняє виникнення у військовослужбовця нових прав у сфері соціального захисту, якщо про це прямо не вказано в законодавстві, що регулює ці правовідносини.

4.4.1.2. ЩОДО ЗАГАЛЬНООБОВ'ЯЗКОВОГО ДЕРЖАВНОГО СТРАХУВАННЯ У ЗВ'ЯЗКУ З ТИМЧАСОВОЮ ВТРАТОЮ ПРАЦЕЗДАТНОСТІ ТА ВИТРАТАМИ, ЗУМОВЛЕНИМИ ПОХОВАННЯМ

Постанова від 07.02.2019 у справі № 754/216/17

Конституція України гарантує право на соціальний захист, що включає право на забезпечення в разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від особи обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом (стаття 46). Людина, її життя та здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю (стаття 3).

Указане свідчить про вагомість права, по захист якого особа звернулася до суду, оскільки позовні вимоги спрямовані на відновлення порушеного права застрахованої особи.

Тому, оскільки на час проведення антитерористичної операції норми Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» та Прикінцеві положення Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» регламентували порядок виплати матеріального забезпечення у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності саме для тимчасово переміщених осіб, яким надане право отримати належні кошти безпосередньо від робочого органу Фонду за фактичним місцем проживання, перебування як особи, яка внутрішньо переміщена з тимчасово окупованої території, то вимога про зобов'язання виплатити належні кошти згідно з листком непрацездатності є обґрунтованою.

Постанова від 19.03.2019 у справі № 686/22776/15-а

Кожна вагітна жінка має право на отримання допомоги по вагітності та пологах. Водночас порядок отримання й розмір цієї допомоги залежить від статусу жінки. Зокрема, є особливості надання цієї допомоги: для (застрахованих) жінок, що працюють, жінок-підприємців і не застрахованих жінок.

4.4.1.3. ЩОДО ЗАГАЛЬНООБОВ'ЯЗКОВОГО ДЕРЖАВНОГО СТРАХУВАННЯ НА ВИПАДОК БЕЗРОБІТТЯ

Постанова від 28.02.2019 у справі № 809/4401/15

Період проживання дружин військовослужбовців, звільнених із дійсної військової служби до 01 січня 1990 року, з чоловіками в місцевостях, де була відсутня можливість їх працевлаштування за спеціальністю, підтверджується довідками, які видають військові комісаріати, а військовослужбовців, звільнених із дійсної військової служби після 01 січня 1990 року, – довідками, виданими командирами (начальниками) військових частин, військово-навчальних (навчальних) закладів, підприємств, установ і організацій у порядку, що визначає Міноборони.

Постанова від 24.04.2019 у справі № 1140/2661/18

Страхуванню на випадок безробіття підлягають не тільки особи, які працюють на умовах трудового договору (контракту), але й ті, які працюють на інших підставах, передбачених законом. Право на допомогу по безробіттю мають застраховані особи, визнані в установленому порядку безробітними. У разі звільнення з останнього місця роботи з підстав, передбачених статтею 37, пунктами 3, 4, 7, 8 статті 40, статтями 41, 45 Кодексу законів про працю України, а також з аналогічних підстав, визначених іншими законами, особа має право на допомогу по безробіттю в мінімальному розмірі.

Аналіз частини другої статті 22 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» дає підстави для висновку, що цей Закон не передбачає як підставу для призначення допомоги по безробіттю в мінімальному розмірі випадки припинення трудового договору, встановлені частиною першою статті 36 Кодексу законів про працю України (крім його розірвання, передбаченого пунктом четвертим), а при розірванні трудового договору не передбачене його розірвання з ініціативи працівника (статті 38, 39).

4.4.1.4. ЩОДО ЗАГАЛЬНООБОВ'ЯЗКОВОГО ДЕРЖАВНОГО ПЕНСІЙНОГО СТРАХУВАННЯ

СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ МЕШКАНЦІВ ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ ТА ВНУТРІШНЬО ПЕРМІЩЕНИХ ОСІБ

Постанова від 01.11.2018 у справі № 433/3146/15-а

В умовах воєнного або надзвичайного стану можуть установлюватися окремі обмеження прав і свобод із зазначенням строку дії цих обмежень.

Ні воєнний, ні надзвичайний стан в Україні в цілому, як і на окремих територіях Донецької та Луганської областей не запроваджені.

Відсутність у позивача статусу внутрішньо переміщеної особи не впливає на реалізацію права на пенсійне забезпечення. Право на отримання пенсії не залежить від місця проживання позивача, яке знаходиться на непідконтрольній Україні території.

Водночас, як встановлено судами попередніх інстанцій та підтверджено матеріалами справи, Управління Пенсійного фонду України в Жовтневому районі м. Луганська не перемістилося до Управління Пенсійного фонду України в Старобільському районі. Отже, відповідь є таким, що тимчасово не здійснює свої повноваження, а тому забезпечити нарахування та виплату пенсії на час спірних правовідносин, так і на даний час є неможливим. Для реалізації свого права на пенсійне забезпечення позивачу слід звернутися до будь-якого відділення Пенсійного фонду України, що знаходиться на підконтрольній Україні території.

Постанова від 10.04.2019 у справі № 425/964/17

Скасування довідки про взяття на облік як особи, переміщеної з тимчасово окупованої території, не є підставою для припинення пенсії.

Постанова від 24.07.2019 у справі № 423/1324/17

У виняткових випадках визнання актів окупаційної влади в обмеженому контексті захисту прав мешканців окупованих територій ніяким чином не легітимізує таку владу.

Відсутність у відповідача можливості здійснити перевірку відомостей на підприємстві, яке знаходиться на непідконтрольній українській владі території, не може бути підставою для відмови особі в реалізації наявного права на пенсійне забезпечення

Соціальний захист державою осіб, які мають право на їх забезпечення в разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом, охоплює комплекс заходів, які здійснює держава в межах її соціально-економічних можливостей.

Тобто за умови підтвердження трудового стажу громадянин України наділений правом на відповідний соціальний захист із боку держави, яка в особі своїх органів не може відмовляти в його наданні з формальних підстав.

Постанова від 08.08.2019 у справі № 221/4495/16-а

Якщо підприємства, установи, організації або їхні правонаступники розміщуються на тимчасово окупованій території України або в районах проведення антитерористичної операції, спеціальний трудовий стаж може підтверджуватися за даними, наявними в реєстрі застрахованих осіб Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Постанова від 30.09.2019 у справі № 754/11370/16-а

Неможливість проведення відповідачем перевірки первинних документів та відсутність доступу до таких документів не пов'язані з волею позивача. Водночас така обставина не означає, що відповідач має беззаперечно враховувати при призначенні пенсії довідку про заробітну плату, яка не підтверджується жодними документами та містить сумнівні відомості.

Жодний законодавчий акт не забороняє враховувати заробітну плату при нарахуванні (перерахунку) пенсій за той період, коли особа, яка набула права на пенсію, працювала на території Донецької області. Громадянин не може нести особисту відповідальність за те, що відбувається на території вказаної області, не може відповідати за діяльність інших осіб.

ДОКУМЕНТАЛЬНЕ ПІДТВЕРДЖЕННЯ

Постанова від 04.04.2019 у справі № 344/17505/16-а

Основним документом, що підтверджує стаж роботи є трудова книжка. Проте якщо в трудовій книжці не зазначені відомості про умови праці та характер виконуваної роботи, то для підтвердження спеціального трудового стажу приймаються уточнюючі довідки підприємств, установ, організацій або їхніх правонаступників.

Постанова від 26.06.2019 у справі № 442/5949/16-а

Видача уточнюючої довідки передбачена чинним законодавством України та має на меті забезпечення права особи на отримання пенсії, оскільки відомості, які в ній зазначаються, стосуються конкретної особи щодо періоду її роботи та умов праці, у зв'язку з чим при її видачі юридичні особи, установи, організації керуються винятково тими відомостями, які містяться в первинних документах. Тобто уточнююча довідка є офіційним документом. Роботодавець за правильність відомостей, зазначених у ній, несе відповідальність, у зв'язку з чим підприємство не може на власний розсуд відкликати або скасовувати видану довідку.

ПІЛЬГОВИЙ СТАЖ

Постанова від 18.04.2019 у справі № 392/17/17

Законодавець зараховує час перебування на інвалідності у зв'язку з нещасним випадком на виробництві або професійним захворюванням до стажу роботи тільки для призначення пенсії за віком, а також до стажу роботи зі шкідливими умовами, який дає право на призначення пенсії на пільгових умовах і в пільгових розмірах відповідно до статей 13, 14 Закону України «Про пенсійне забезпечення».

Отже, до пільгового стажу зараховується період до того часу, коли особа вийшла на пенсію за віком на пільгових умовах.

Постанова від 07.11.2019 у справі № 686/1015/16-а

До спеціального стажу, що дає право на пенсію за вислугу років і на пільгових умовах, зараховується час догляду працюючої особи за дитиною до досягнення нею 3-річного віку.

Період відпустки зараховується до загального стажу роботи, а також до спеціального стажу роботи, який дає право особі на пенсію за вислугу років. Виключається можливість зменшення тривалості трудового стажу у зв'язку з невиконанням під час відпустки своїх безпосередніх трудових обов'язків.

ГРОШОВА КОМПЕНСАЦІЯ

Постанова від 20.02.2019 у справі № 460/3772/16-а

Грошова компенсація за невикористані дні відпустки є одноразовою виплатою, яка, хоча й включається до додаткового фонду заробітної плати, але є виплатою за невідпрацьований час, має іншу правову природу та належить до разових платежів; не пов'язана з виконанням позивачем своїх службових обов'язків і має компенсаційний характер, пов'язаний, як правило, із фактом звільнення працівника.

Постанова від 08.08.2019 у справі № 638/19990/16-а

Основною умовою для виплати передбаченої статтею 2 Закону України «Про компенсацію громадянам втрати частини доходів у зв'язку з порушенням строків їх виплати» компенсації є порушення встановлених строків виплати нарахованих доходів (зокрема пенсії). Компенсація за порушення строків виплати такого доходу не відповідає ознакам платежу, що має разовий характер, оскільки зумовлена порушенням строків сплати відповідачем пенсії, що мало тривалий характер. У зв'язку з цим виплату компенсації проводить незалежно від порядку та підстав його нарахування підприємство, установа чи організація добровільно або на виконання судового рішення.

Нормативне регулювання не встановлює першості нарахування та виплати доходу, який своєчасно не був виплачений, не ставить у залежність компенсацію втрати частини грошових доходів від попереднього, окремого нарахування доходів. За цим регулюванням правове значення має те, чи з порушенням строків був виплачений нарахований дохід, чи був виплачений цей платіж і якщо так, то коли, чи не нараховувався та не виплачувався грошовий дохід, право на який визнане судовим рішенням. Саме ці події є тими юридичними фактами, з якими пов'язується виплата компенсації втрати частини грошових доходів у зв'язку з порушенням строків їх виплати. Кошти, які підлягають нарахуванню в порядку компенсації частини доходів у зв'язку з порушенням строків їх виплати, мають компенсаторний характер. Вони спрямовані на забезпечення достатнього життєвого рівня та купівельної спроможності особи у зв'язку з інфляційними процесами та зростанням споживчих цін на товари та послуги.

Отже, право на компенсацію втрати частини грошових доходів у зв'язку з порушенням строків їх виплати особа набуває незалежно від того, чи були такі суми їй попередньо нараховані, але не виплачені.

ПІЛЬГИ ПРИ РОБОТІ В РАЙОНАХ КРАЙНЬОЇ ПІВНОЧІ ТА ПРИРІВНЯНИХ ДО НЕЇ МІСЦЕВОСТЯХ

Постанова від 31.07.2019 у справі № 287/15/17-а

Для обчислення пільгового стажу при роботі в районах Крайньої Півночі та місцевостях, прирівняних до неї, має надаватися або трудова книжка, або письмовий трудовий договір, або довідка, у якій зазначений період роботи в районах Крайньої Півночі та місцевостях, прирівняних до районів Крайньої Півночі. Тобто достатньо одного з перерахованих документів, а не їх сукупності.

Постанова від 16.10.2019 у справі № 176/797/14-а

На працівників, які працювали вахтовим методом у районах Крайньої Півночі та в місцевостях, прирівняних до районів Крайньої Півночі, поширюються пільги, передбачені статтями 1-4 Указу Президії Верховної Ради Союзу РСР від 10 лютого 1960 року

«Про впорядкування пільг для осіб, які працюють в районах Крайньої Півночі і в місцевостях, прирівняних до районів Крайньої Півночі». Додаткові пільги, передбачені статтею 5 цього Указу, зокрема щодо зарахування одного року роботи в районах Крайньої Півночі та в місцевостях, прирівняних до районів Крайньої Півночі, за один рік і шість місяців роботи при обчисленні стажу, що дає право на отримання пенсії за віком і по інвалідності, не поширюються.

З 01 січня 1992 року в разі виїзду особи за межі районів Крайньої Півночі обчислення заробітної плати, з якої призначаються пенсії, проводиться за виключенням районного коефіцієнта та північної надбавки.

ДОДАТКОВІ ВИПЛАТИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМ

Постанова від 24.04.2019 у справі № 266/2322/16-а

Винагорода за участь в антитерористичній операції є додатковою виплатою військовослужбовцям, яких залучено до участі в ній. Виплата винагороди залежить від конкретних умов та здійснюється лише в означений період, а також під час безперервного перебування на стаціонарному лікуванні після отриманих у такий період поранень (контузії, травми, каліцтва). Тобто така виплата не є постійною та не має систематичний характер, а її розмір залежить як від днів участі в антитерористичній операції, так і від виконаних завдань, що визначається наказом командира.

Постанова від 12.09.2019 у справі № 235/6160/16-а

Винагорода за участь в антитерористичній операції не має систематичного характеру, є тимчасовою виплатою для тих військовослужбовців, які залучені до участі в ній, залежить від конкретних обставин, її розмір не є фіксованим, а виплата не є щомісячною. Таким чином, це винагорода не є щомісячним додатковим видом грошового забезпечення, який є складовим елементом грошового забезпечення, з якого обчислюється пенсія відповідно до статті 43 Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб».

СУДДІВСЬКА ВИНАГОРОДА

*Постанова від 11.07.2019 у справі № 334/3253/17
(2-а/334/393/17)*

Стаття 2 Закону України «Про оплату праці», пункт 2.3.3 Інструкції зі статистики заробітної плати, затвердженої наказом Держкомстату України від 13 січня 2004 року № 5, які передбачають, що матеріальна допомога на оздоровлення має включатися до складу суддівської винагороди, до спірних правовідносин не застосовуються, оскільки Закон України «Про судоустрій і статус суддів» визначає, що суддівська винагорода не може визначатися іншими нормативно-правовими актами, ніж цей Закон.

Застосування норм статті 66 Закону України «Про пенсійне забезпечення», статті 41 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», відповідно до яких отримувані застрахованою особою суми виплат, із яких фактично були нараховані та сплачені страхові внески або збір на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування, зараховуються в заробіток (дохід) застрахованої особи для обчислення пенсії незалежно від того, чи входять вони до структури заробітної плати, у разі призначення пенсії, а не щомісячного довічного грошового утримання.

Постанова від 15.07.2019 у справі № 740/1894/17

Матеріальна допомога на оздоровлення не входить до складу суддівської винагороди, з якої обчислюється щомісячне довічне грошове утримання судді у відставці.

ДОВІЧНЕ ГРОШОВЕ УТРИМАННЯ СУДДІ У ВІДСТАВЦІ

Постанова від 13.02.2019 у справі № 703/3/17

Закон України «Про судоустрій і статус суддів» не містить положень щодо строку перерахунку довічного грошового утримання судді у відставці. Стаття 84 Закону України «Про пенсійне забезпечення» визначає такі строки.

Тому за аналогією закону при виникненні права на підвищення довічного грошового утримання судді у відставці такий перерахунок мав бути здійснений із першого числа місяця, у якому суддя у відставці звернувся за перерахунком, якщо відповідна заява з усіма необхідними документами подана до 15-го числа включно.

Постанова від 03.04.2019 у справі № 243/6720/17

Надмірно виплачені суми можуть утримуватися зі щомісячного довічного грошового утримання судді у відставці за умови зловживань із боку пенсіонера або подання страхувальником недостовірних даних. Цей перелік підстав для утримання надміру виплачених сум пенсії є вичерпним.

Водночас зміни в законодавстві не є підставою для стягнення надміру сплачених коштів у розумінні положень статті 50 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування».

Постанова від 30.05.2019 у справі № 308/13559/16-a

Стаж роботи на посаді судді, який дає право на відставку та призначення щомісячного довічного грошового утримання, є єдиним, обраховується та встановлюється (з'ясовується) Вищою радою правосуддя при розгляді заяви про відставку (прийнятті рішення про звільнення) і застосовується як для прийняття рішення про відставку, так і для встановлення щомісячного довічного грошового утримання та визначення його розміру.

Постанова від 06.02.2020 у справі № 751/11477/16-a

Виплата довічного грошового утримання нерозривно пов'язана з конституційно визначеним статусом професійного судді, не є видом пенсії в розумінні законодавства, а тому її розмір не може бути базовою величиною при розрахунку розміру пенсії у зв'язку з втратою годувальника, у разі призначення такої пенсійної виплати непрацездатним членам сім'ї судді.

ПЕНСІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НА ПІЛЬГОВИХ УМОВАХ

Постанова від 30.01.2018 у справі № 506/384/17

Необхідними умовами для виникнення в особи права на пенсійне забезпечення на пільгових умовах відповідно до пункту «б» статті 13 Закону України «Про пенсійне забезпечення» є встановлення факту перебування особи на посаді або виконання нею робіт, що містяться в Списках № 2, а також документальне підтвердження зайнятості працівника за відповідною професією за результатами атестації умов праці, яке полягає в наявності результатів атестації відповідного робочого місця за умовами праці. Документами, які підтверджують результати атестації робочого місця за умовами праці, можуть бути: карта умов праці; наказ у межах підприємства про затвердження переліку робочих місць, виробництв, професій і посад з пільговим пенсійним забезпеченням працівників; трудова книжка із записом про витяг із зазначеного наказу або з додатком такого витягу.

Отже, відсутність підтвердження вказаних обставин не породжує виникнення права на зарахування пільгового стажу.

Постанова від 21.03.2019 у справі № 419/354/17

Та обставина, що інформація про реорганізацію шахти «Пролетарська» видана підприємством «Центруголь», яке знаходиться на території міста Луганськ, де органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження, не є підставою для позбавлення позивача права на отримання пенсії за віком на пільгових умовах за наявності необхідного стажу.

Постанова від 18.04.2019 у справі № 392/17/17

Законодавець зараховує час перебування на інвалідності у зв'язку з нещасним випадком на виробництві або професійним захворюванням до стажу

роботи тільки для призначення пенсії за віком, а також до стажу роботи зі шкідливими умовами, який дає право на призначення пенсії на пільгових умовах і в пільгових розмірах відповідно до статей 13, 14 Закону України «Про пенсійне забезпечення».

Отже, до пільгового стажу зараховується період до того часу, коли особа вишла на пенсію за віком на пільгових умовах.

Постанова від 12.06.2019 у справі № 221/1936/16-а

Умовами для призначення пенсії за віком на пільгових умовах є виконання робіт на посаді тракториста-машиніста, безпосередня зайнятість у виробництві сільсько-господарської продукції в колгоспах, радгоспах, інших підприємствах сільського господарства, досягнення відповідного віку, а також наявність кількості відповідного стажу.

Постанова від 21.06.2019 у справі № 686/19381/16-а

Право особи на призначення пільгової пенсії згідно зі статтею 13 Закону України «Про пенсійне забезпечення» має підтвердити як пенсіонер (особистими документами), так і підприємство, у якому працювала особа зі шкідливими та важкими умовами праці. Відповідальність за надання недостовірних пенсійних документів покладена на підприємство (організацію) та пенсіонера.

Постанова від 11.07.2019 у справі № 127/1849/17

Перевірка достовірності виданих документів покладається на пенсійний орган, а сумніви останнього щодо обґрунтованості їх видачі не можуть бути підставою для відмови в призначенні пільгової пенсії.

Постанова від 12.07.2019 у справі № 348/2182/16-а

Надання уточнюючої довідки підприємства, установи або організації необхідне лише у двох випадках: за відсутності трудової книжки як такої або необхідних записів у ній, які визначають право на пільгове пенсійне забезпечення.

Своєчасно проведена атестація робочих місць за умовами праці є одним із заходів соціального захисту працівників, який має сприяти реалізації прав на здорові та безпечні умови праці, пільгове пенсійне забезпечення, пільги та компенсації за роботу в несприятливих умовах.

Атестація має проводитися в передбачені пунктом 4 Порядку проведення атестації строки, а відповідальність за своєчасність та якість її проведення покладається на керівника підприємства, організації.

Постанова від 21.08.2019 у справі № 812/205/17

Право спрямовувати суми на погашення заборгованості в порядку календарної черговості її виникнення надано позивачу лише щодо недоїмки, пені та фінансових санкцій. Водночас суми, які підлягають сплаті страхувальниками в рахунок відшкодування витрат на виплату та доставку пільгових пенсій, не є страховими внесками, недоїмкою, штрафними санкціями чи пенею.

Постанова від 24.10.2019 у справі № 761/14626/17

Законодавець розмежовує такі поняття, як «вислуга років» та «календарна вислуга років». До вислуги років є можливим зарахування стажу роботи в пільговому обчисленні. Цей стаж теж зараховується при призначенні пенсії (як правило, впливає на розмір пенсії).

Для отримання права на призначення пенсії обов'язковою умовою є наявність саме календарної вислуги років у мінімально визначеному законом розмірі. До цієї вислуги зарахування стажу роботи в пільговому обчисленні закон не передбачає.

Стаття 17 Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» визначає вичерпний перелік видів служби та періоди часу, які зараховуються до вислуги років для призначенні пенсії. Зазначена стаття не містить жодної відсылної норми, а також посилання на те, що види служби та періоди часу, які зараховуються до вислуги років для призначення пенсії, можуть бути встановлені підзаконними актами.

У Законі України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» не вказано, що пенсію за вислугу років можна призначати особам при наявності вислуги, обчисленої на пільгових умовах.

Закон України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» чітко передбачає, що пенсія за вислугу років призначається за наявності 23 календарних років. У цьому Законі міститься вичерпний перелік періодів служби, які враховуються в календарну вислугу років.

ПЕНСІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЧОРНОБИЛЬЦІВ

Постанова від 11.07.2019 у справі № 565/1118/17

Відповідно до абзацу другого частини першої статті 28 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» за кожний повний рік страхового стажу понад 35 років чоловікам і 30 років жінкам пенсія за віком збільшується на 1% розміру пенсії, обчисленої відповідно до статті 27 цього Закону, але не більш як на 1% мінімального розміру пенсії за віком, зазначеного в абзаці першому цієї частини.

Для громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, ця розрахункова величина має пільговий характер і визначена в частині другій статті 56 Закону України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» як сума заробітку за кожний рік роботи понад установлений цим пунктом стаж роботи. Тобто зазначені особи мають право на отримання доплати до пенсії в розмірах, визначених статтею 56 Закону України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи», а не Законом України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування».

Постанова від 10.12.2019 у справі № 180/1783/15-а

Право на пенсію в разі втрати годувальника за Законом України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» мають члени сімей, призваних на спеціальні збори військовозобов'язаних, інвалідність яких настала, зокрема, унаслідок захворювання, пов'язаного з ліквідацією наслідків Чорнобильської катастрофи.

ПЕНСІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Постанова від 22.01.2019 у справі № 816/1062/15-а

Відповідно до Положення про грошове забезпечення осіб рядового та начальницького складу органів внутрішніх справ та Положення про проходження служби рядовим і начальницьким складом органів внутрішніх справ, що діяли в 1986 році, розрахункова денна тарифна ставка для оплати праці та, зокрема, для оплати праці за роботу в зоні відчуження розраховувалася діленням місячного окладу, а для осіб офіцерського та начальницького складу – також і окладів за військоове або спеціальне звання, – на кількість календарних днів за відповідний місяць роботи в зоні відчуження.

Будь-якого іншого способу розрахунку середньоденної тарифної ставки для осіб рядового та начальницького складу органів внутрішніх справ інші законодавчі нормативні акти не передбачали, тому неправильним є застосування норм матеріального права, а саме: положень пунктів 4, 5 постанови Ради Міністрів СРСР і ВЦРПС від 05 червня 1986 року № 665-195, підпунктів 4, 5 пункту 1 постанови Ради Міністрів УРСР і УРРПС від 10 червня 1986 року № 207-7.

Постанова від 05.02.2019 у справі № 489/6513/16-а

З 01 червня 2015 року особи, яким пенсії призначаються, зокрема, згідно із Законом України «Про державну службу», втратили право на пенсійне забезпечення

відповідно до вказаного Закону. З цієї дати їм має бути відновлена виплата пенсії, призначена відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених із військової служби, та деяких інших осіб».

Постанова від 06.02.2019 у справі № 577/2537/17

Період військової служби в армії СРСР до 01 січня 1992 року підлягає зарахуванню до стажу роботи на посадах працівників освіти, який дає право на пенсію за вислугу років на підставі пункту «е» статті 55 Закону України «Про пенсійне забезпечення».

Постанова від 27.02.2019 у справі № 562/1282/17

Пенсія позивачу була призначена відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби та деяких інших осіб», а за призначенням пенсії відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» позивач звернувся вперше. Отже, відбувається призначення пенсії за віком за іншим законом, а не переведення з одного на інший вид пенсії в межах одного закону.

Постанова від 23.07.2019 у справі № 346/6411/16-а

Час проходження військової служби, протягом якого військовослужбовець брав участь в антитерористичній операції в особливий період, зараховується до його страхового стажу.

Постанова від 30.07.2019 у справі № 346/1454/17

Військова служба за призовом під час мобілізації на особливий період є різновидом військової служби, яка підлягає зарахуванню до трудового стажу для призначення пенсії.

ПРИЗНАЧЕННЯ ПЕНСІЇ

Постанова від 13.03.2019 у справі № 520/10309/16-а

Аналіз положень пункту 5 Прикінцевих положень Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо пенсійного забезпечення» від 02 березня 2015 року № 213-VIII дає підстави для висновку, що він скасував чинні станом на 01 червня 2015 року норми щодо пенсійного забезпечення осіб, яким пенсії призначалися відповідно до конкретного переліку законів, зокрема й відповідно до Закону України «Про прокуратуру» № 1789-XII.

15 липня 2015 року набрав чинності Закон України «Про прокуратуру» № 1697-VII, який є чинним і на сьогодні.

Таким чином, питання пенсійного забезпечення прокурорів і слідчих органів прокуратури України визначене та на теперішній час регулюється статтею 86 Закону України «Про прокуратуру» № 1697-VII.

Постанова від 14.03.2019 у справі № 712/2564/16-а

Викладачі позашкільних навчальних закладів, які входять до структури освіти України, мають право отримання пенсії за вислугу років.

Постанова від 03.04.2019 у справі № 724/436/15-а

Правовідносини щодо пенсійного забезпечення осіб, яким пенсія призначається за спеціальними законами, виникають не в момент звернення за призначенням пенсії, а в момент виникнення права на її призначення.

Постанова від 18.04.2019 у справі № 264/6251/16-а

Підставою для вчинення дій, спрямованих на призначення пенсії за віком, є відповідна заява особи та додані до неї необхідні документи, подані до уповноваженого органу Пенсійного фонду України в установленому порядку.

Постанова від 23.04.2019 у справі № 759/12575/15-а

Після встановлення, що до заяви про призначення пенсії додані не всі необхідні документи, орган, що призначає пенсію, зобов'язаний письмово повідомити заявника про те, які документи необхідно подати додатково та в заяві про призначення пенсії зробити відповідний запис.

Постанова від 11.07.2019 у справі № 350/294/16-а

Право особи на отримання грошової допомоги в розмірі десяти місячних пенсій пов'язується з: 1) наявністю в неї необхідного спеціального страхового стажу (від 25 до 30 років) роботи на визначених законодавством посадах і 2) виходом на пенсію саме з цих посад у закладах та установах державної та комунальної форми власності, а також 3) неотриманням такою особою до моменту виходу на пенсію за віком відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» будь-якого іншого виду пенсії.

Постанова від 11.07.2019 у справі № 569/3174/17

Право на призначення пенсії за Списком № 2 може реалізовуватися залежно від наявного спеціального стажу в шкідливих умовах праці (для чоловіків): за досягненням віку 55 років, наявністю загального стажу 25 років 6 місяців та спеціального 12 років

6 місяців; у разі відсутності спеціального стажу 12 років та 6 місяців, проте в разі наявності не менше половини такого стажу – 6 років та 3 місяців, пенсійний вік 60 років зменшується на 1 рік за кожні 2 роки 6 місяців роботи в шкідливих умовах праці.

Постанова від 19.09.2019 у справі № 686/21006/16-а

Правом вимагати додаткові документи від підприємств, організацій та окремих осіб наділені лише органи, що призначають пенсії, а не особи, яким призначається пенсія. Отже, у разі сумніву щодо розміру заробітної платні, яка враховується при обчисленні пенсії, відповідач мав право вимагати відповідні документи від підприємств, організацій чи окремих осіб, а також у необхідних випадках перевіряти обґрунтованість їх видачі.

Постанова від 30.09.2019 у справі № 365/752/16-а

Установлене право на отримання особою мінімальної пенсії за віком за умови виконання двох умов: 1) досягнення пенсійного віку та 2) наявність необхідного страхового стажу. Поєднання вказаних умов передбачає об'єктивно обґрунтоване застосування механізму загальнообов'язкового державного пенсійного страхування з позицій настання визначених страхових ризиків (непрацездатності за віком) та економічної забезпеченості функціонування самоврядної солідарної системи фінансування (страхового стажу як періоду (строку) сплати страхових внесків для капіталізації страхової системи).

Недосягнення пенсійного віку зумовлює відмову в призначенні пенсії за відсутністю відповідного права. Наявність страхового стажу меншої тривалості тягне визначення мінімальної пенсії в розмірі, пропорційному до наявного страхового стажу, виходячи з прожиткового мінімуму, установленого для осіб, які втратили працездатність, визначеного законом (частина третя статті 28 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування»).

Указані положення є достатньо чіткими та передбачено сформульованими з позицій забезпечення прав особи, дозволяють їй зробити розумне припущення про наслідки відсутності необхідного страхового стажу щодо подальшого рівня її пенсійного забезпечення, що визначає якість правового регулювання.

Постанова від 24.06.2020 у справі № 580/234/19

Пункт 2 Прикінцевих та перехідних положень Закону України «Про заходи щодо законодавчого реформування пенсійної системи» має на меті деталізацію умов дії положень статті 2 цього ж Закону лише щодо категорії пенсіонерів, яким пенсія (щомісячне довічне грошове утримання) призначена до набрання чинності цим Законом та перевищує встановлений максимальний розмір пенсії.

ОБЧИСЛЕННЯ РОЗМІРУ ПЕНСІЇ

Постанова від 13.03.2019 у справі № 451/1562/16-а

Суми виплат, із яких були фактично нараховані та сплачені страхові внески або збір на обов'язкове державне пенсійне страхування, включаються до складу заробітної плати державного службовця та враховуються при обчисленні розміру пенсії незалежно від того, чи входять вони до структури заробітної плати.

Постанова від 21.03.2019 у справі № 233/6214/16-а

Обов'язковою умовою для обчислення пенсії з урахуванням заробітної плати за період роботи до 01 липня 2000 року є підтвердження нарахування заробітної плати первинними документами. Іншого чинне законодавство не передбачає.

Постанова від 20.05.2019 у справі № 489/205/16-а

Відповідальність за достовірність даних, що враховуються при виплаті пенсії, а також обов'язок відшкодувати надміру виплачені суми соціальних виплат, несуть пенсіонери у разі неповідомлення органу пенсійного фонду про обставини, що

спричиняють зміну розміру пенсії або припинення її виплати, а також страхувальники унаслідок несвоєчасного оформлення або подання пенсійних документів і за видачу недостовірних документів.

Постанова від 15.08.2019 у справі № 488/629/14-а

Частина третя статті 45 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» регламентує порядок переведення з одного виду пенсії, призначеного саме за цим Законом, на інший. Отже, показник середньої заробітної плати при переведенні на інший вид пенсії має бути незмінним, тобто таким, яким він був на час призначення пенсії, передбаченої Законом України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування».

Постанова від 19.08.2019 у справі № 576/1112/17

Поточний стан системи пенсійного забезпечення, яке здійснюється в межах солідарно-накопичувальної системи загальнообов'язкового державного соціального страхування (першого-другого рівнів), не передбачає прямого взаємозв'язку між розміром сплачених сум єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, що розраховується та сплачується відповідно до нормативного закріплення бази в статті 7 Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування», та розміром пенсійних виплат.

Водночас, зважаючи на соціальну солідарність та справедливість у системі соціального захисту, до складу якої входить система пенсійного забезпечення, держава нормативно встановлює передумови щодо визначення пропорційної взаємозалежності між участю особи в системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування та рівнем її подальшого пенсійного забезпечення коштом вказаної системи фінансування пенсій та інших соціальних виплат.

Йдеться про необхідність сукупного забезпечення державою рівня життя не нижчого від прожиткового мінімуму як через систему пенсійних, так і інших соціальних виплат («пенсії, інші види соціальних виплат та допомоги, що є основним джерелом існування»), а отже, як із солідарно-накопичувальної системи, так і коштом Державного бюджету України в межах виконання конституційних зобов'язань перед особою.

Таким чином, законодавство відмежовує поняття «пенсійні виплати» від інших соціальних виплат (допомог, доплат, надбавок і підвищень до зазначених виплат), виходячи з того, яким коштом вони виплачуються (або коштом Пенсійного фонду з Накопичувального пенсійного фонду, який формується з пенсійних внесків, сплачених учасниками накопичувальної системи пенсійного страхування, або коштом Державного бюджету України). Відповідно, від цього залежить, який орган є відповідальним за виплату.

Держава взяла на себе зобов'язання створити альтернативні компенсаторні механізми забезпечення достатнього рівня життя системою гарантування права на соціальний захист на рівні не нижчому від установленого законом прожиткового мінімуму способом виплати додаткових соціальних допомог, надання безоплатно соціальних послуг, безоплатного або з істотною знижкою отримання права на медичне забезпечення та придбання лікарських засобів, компенсації соціальних витрат тощо. Тому оцінка не може ґрунтуватися лише на підході порівняння абсолютного значення розміру конкретної пенсійної виплати, оскільки в межах реалізації соціальних прав особа користується також іншими видами допомоги від держави.

Саме на виконання своїх зобов'язань у сфері соціального захисту на рівні не нижчому від прожиткового мінімуму держава унормувала здійснення соціальних виплат на підставі постанови Кабінету Міністрів України № 265, законів України «Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю», «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям» тощо.

У своїй сукупності вказані норми матеріального права не суперечать одна одній та частині третій статті 46 Конституції України, лише свідчать про право позивача звернутися до відповідного органу соціального захисту населення для отримання державної соціальної допомоги, яка б забезпечила рівень життя не нижчий від прожиткового мінімуму, установленого законами про Держбюджет України на відповідний рік.

Постанова від 30.09.2019 у справі № 758/3778/15-а

При переведенні з одного виду пенсії на інший за бажанням особи може враховуватися заробітна плата (дохід) за періоди страхового стажу, зазначені в частині першій статті 40 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», із застосуванням показника середньої заробітної плати (доходу), який враховувався під час призначення (попереднього перерахунку) попереднього виду пенсії. Отже, при переведенні з одного виду пенсії на інший обрахунок нової пенсії

здійснюється із застосуванням показника середньої заробітної плати, який урахувався під час призначення (попереднього перерахунку) попереднього виду пенсії, а за бажанням особи може враховуватися заробітна плата (дохід) за періоди страхового стажу, зазначені в частині першій статті 40 цього Закону. Тобто показник середньої заробітної плати є незмінною величиною. Оскільки пенсія у зв'язку з втратою годувальника розраховується у відсотковому відношенні до розміру пенсії померлого годувальника, то в розумінні частини третьої статті 45 цього Закону як попередній вид пенсії слід розуміти саме пенсію, яку отримував на день смерті годувальник.

ПЕРЕРАХУНОК ПЕНСІЇ

*Постанова від 22.01.2019 у справі
№ 201/9987/17(2-а/201/304/2017)*

Зміна відсотків премії не є безпосередньо підставою для перерахунку пенсії, оскільки наведені зміни мають індивідуальний характер і залежать від результатів служби конкретного службовця, індивідуальні досягнення якого не можуть розповсюджуватися на осіб, що працювали на цій посаді в попередні роки.

Підставою для вчинення дій, спрямованих на перерахунок раніше призначених пенсій, може бути як відповідна заява пенсіонера та додані до неї документи, так і рішення, прийняте Кабінетом Міністрів України, про що державні органи, визначені в Порядку проведення перерахунку, повідомляють орган Пенсійного фонду України. Перерахунок може здійснюватися після надходження до органу Пенсійного фонду довідки про розмір грошового забезпечення, що враховується для перерахунку пенсій для осіб начальницького та рядового складу органів внутрішніх справ (міліції).

Постанова від 13.02.2019 у справі № 554/10889/16-а

У зв'язку з втратою чинності нормативно-правовими актами, які передбачали право на перерахунок пенсії в разі підвищення заробітної плати працівникам прокуратури, що працюють, не відбулося звуження обсягу наявного права на отримання пенсії, як і не було факту скасування чи звуження обсягу досягнутих

прав за критеріями, зазначеними в рішенні Конституційного Суду України від 22 вересня 2005 року № 5-рп/2005. Відмова перерахувати пенсію не ставить під сумнів саму сутність змісту права на соціальний захист, оскільки наслідком відмови в перерахунку пенсії не було зменшення розміру отримуваної позивачем пенсії.

Право на перерахунок пенсії може бути реалізоване на підставі тих норм, які діють на час виникнення обставин для такого перерахунку з урахуванням часу звернення до відповідного органу. Тому, зважаючи, що на час звернення за перерахунком розміру пенсії такої підстави для перерахунку призначених працівникам прокуратури пенсій, як збільшення розміру заробітної плати на законодавчому рівні не встановлено, а Уряд будь-яких умов для перерахунку не визначив, у відповідача не було правових підстав для здійснення такого перерахунку.

Постанова від 06.03.2019 у справі № 345/4570/16-а

Статтю 1 Закону України «Про підвищення престижності шахтарської праці» необхідно розглядати в нерозривному зв'язку зі Списком № 1 виробництв, цехів, професій та посад на підземних роботах, на роботах зі шкідливими умовами праці та в гарячих цехах, робота у яких дає право на державну пенсію на пільгових умовах та в пільгових розмірах. Тому стаж роботи особи на руднику має зараховуватися до стажу роботи, який дає право на перерахунок пенсії відповідно до статей 1, 8 Закону України «Про підвищення престижності шахтарської праці».

Постанова від 06.03.2019 у справі № 638/18532/16-а

Пенсії військовослужбовців, відряджених до державного підприємства з обслуговування повітряного руху України, підлягають перерахунку відповідно до частини третьої статті 63 Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» у зв'язку зі зміною розміру грошового забезпечення на підставі наказу державного органу, якому Кабінет Міністрів України делегував своє право визначати розміри посадових окладів.

Постанова від 06.03.2019 у справі № 806/2006/16

Міністерство внутрішніх справ України повідомляє Пенсійний фонд України про підстави перерахунку пенсій. Пенсійний фонд України повідомляє головні управління в областях про підстави для проведення перерахунку пенсій та про необхідність підготовки списків осіб, пенсії яких підлягають перерахунку. Головні управління складають відповідні списки таких осіб та подають їх органам, уповноваженим видавати довідки про розмір грошового забезпечення для перерахунку пенсії органам, із яких особи були звільнені зі служби.

Постанова від 19.03.2019 у справі № 806/1952/18

Строкового обмеження стосовно виплати пенсії у визначеному законодавством розмірі за минулий час, яку особа не отримувала у зв'язку з непроведенням перерахунку пенсії з вини відповідного суб'єкта владних повноважень, немає.

Постанова від 20.03.2019 у справі № 552/8559/17

Премія, яку позивач просив урахувати для обчислення нового розміру пенсії, має тимчасовий характер. Виплата такої премії дозволена за наявності підстав тільки в межах видатків, передбачених у кошторисі Міністерства оборони України для грошового забезпечення військовослужбовців у 2011 році.

Отже, установлення такої премії не є підставою для перерахунку пенсії військовослужбовців відповідно до частини третьої статті 63 Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб».

Постанова від 21.03.2019 у справі № 338/680/16-а

З 01 грудня 2015 року – початку застосування постанови Кабінету Міністрів України «Про упорядкування структури заробітної плати, особливості проведення

індексації та внесення змін до деяких нормативно-правових актів» від 09 грудня 2015 року № 1013 та у зв'язку з набранням чинності Закону України «Про прокуратуру» від 14 жовтня 2014 року № 1697-VII, який по-іншому врегульовує правовідносини, пов'язані з пенсійним забезпеченням працівників прокуратури, – пенсії, призначені за статтею 50³ Закону України «Про прокуратуру» від 05 листопада 1991 року № 1789-XII, не підлягають перерахунку у зв'язку з підвищенням розміру заробітку працівників прокуратури, що працюють.

Постанова від 02.04.2019 у справі № 727/6493/17

При перерахунку пенсії відсотковий розмір грошового забезпечення, з якого призначається пенсія, визначається з урахуванням вислуги років. Застосуванню підлягає норма закону в редакції, яка була чинною на час призначення пенсії.

Постанова від 17.04.2019 у справі № 711/6118/17

Посилання відповідача на відсутність коштів для проведення виплати пенсії в перерахованому розмірі порушує гарантоване статтею 1 Першого протоколу Конвенції право мирно володіти своїм майном. Оскільки чинне правове положення передбачає виплату надбавок і дотримані всі вимоги, необхідні для цього, органи державної влади не можуть свідомо відмовляти в цих виплатах, поки відповідні положення є чинними. Тобто органи державної влади не можуть посилаватися на відсутність коштів як на причину невиконання своїх зобов'язань (рішення Європейського суду у справі «Кечко проти України»).

Постанова від 12.06.2019 у справі № 326/1656/16-а(2-а/326/8/2017)

Право на перерахунок пенсії у відповідної особи виникає на час виникнення обставин, із якими особа пов'язує право на такий перерахунок, а не з часу її виходу на пенсію.

Постанова від 31.07.2019 у справі № 161/14758/16-а

Під «підвищенням пенсії» розуміється тільки таке збільшення суми нарахування, яке здійснюється відповідно до законодавства про загальнообов'язкове державне соціальне страхування, тобто випадки, коли пенсія була неправомірно недонарахована та надалі на підставі рішення суду нарахована в належному обсязі, не належать до підвищення пенсії.

Здійснення пенсійним органом перерахунку пенсії на виконання рішення суду не може бути підставою для здійснення нового нарахування споживчих цін для проведення індексації у зв'язку зі зростанням доходів громадян без перегляду їх мінімального розміру, оскільки фактично збільшення доходів позивача в контексті приписів законодавства про порядок підвищення пенсійного забезпечення та індексацію доходів громадян не відбулось.

Перерахунок пенсії з урахуванням спірних складових є відновленням порушеного права позивача на отримання належної виплати в розмірі, встановленому законом, та не може бути підставою для здійснення нової індексації із застосуванням нового рівня споживчих цін і для встановлення нового базового місяця для проведення індексації пенсії.

Постанова від 31.07.2019 у справі № 712/8375/16-а

З 01 грудня 2015 року – початку застосування постанови Кабінету Міністрів України «Про упорядкування структури заробітної плати, особливості проведення індексації та внесення змін до деяких нормативно-правових актів» від 09 грудня 2015 року № 1013, яка виключила пункт 4 постанови Кабінету Міністрів України «Про деякі питання вдосконалення визначення розмірів заробітку для обчислення пенсії» від 31 травня 2000 року № 865, а її пункт 5 виклала в іншій редакції, та у зв'язку з набранням надалі чинності Законом України «Про державну службу» № 889-VIII, який по-іншому врегулював правовідносини, пов'язані з пенсійним забезпеченням державних службовців, – пенсії, призначені за статтею 37 Закону України «Про державну службу» № 3723-XII, не підлягають перерахунку у зв'язку з підвищенням розміру заробітку працюючих державних службовців.

Постанова від 15.08.2019 у справі № 576/1393/17

Під «підвищенням пенсії» розуміється тільки таке збільшення суми нарахування, яке здійснюється відповідно до законодавства про загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Тобто випадки, коли пенсія була неправомірно недонарахована та надалі на підставі рішення суду нарахована в належному обсязі, не належать до «підвищення пенсії» в розумінні пункту 5 Порядку проведення індексації грошових доходів населення, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 липня 2003 року № 1078.

Отже, здійснення пенсійним органом перерахунку пенсії на виконання рішення суду не може слугувати підставою для здійснення нового нарахування споживчих цін для проведення індексації у зв'язку зі зростанням доходів громадян, без перегляду їх мінімального розміру, оскільки фактично збільшення доходів у контексті приписів законодавства про порядок підвищення пенсійного забезпечення та індексацію доходів громадян не відбулося.

Перерахунок пенсії з урахуванням спірних складових є відновленням порушеного права на отримання належної виплати в розмірі, встановленому законом, не може бути підставою для здійснення нової індексації із застосуванням нового рівня споживчих цін і для встановлення нового базового місяця для проведення індексації пенсії.

Постанова від 10.09.2019 у справі № 521/16215/16-а

Оскільки Кабінет Міністрів України постановою № 1294 делегував право визначати розміри посадових окладів, зокрема, Міністру оборони України, то наказ останнього про встановлення таких окладів військовослужбовцям військових навчальних закладів є підставою для проведення перерахунку пенсій відповідним категоріям військовослужбовців у зв'язку з тим, що змінюється розмір однієї зі складових грошового забезпечення цих осіб.

Органи Пенсійного фонду України не наділені повноваженнями самостійно визначати розмір пенсії, а здійснюють її нарахування на підставі наданих їм відповідними органами / особою-пенсіонером довідок про розмір грошового забезпечення.

Розмір пенсійних виплат залежить від розміру складових грошового забезпечення, зазначених у довідках.

Постанова від 12.09.2019 у справі № 489/2283/16-а

Обов'язок зі сплати страхових внесків та відповідальність за несвоєчасну або не в повному обсязі сплату страхових внесків закон покладає на страхувальника.

Таким чином, працівники не можуть відповідати за неналежне виконання підприємством-страхувальником свого обов'язку щодо належної сплати страхових внесків. Отже, наявність заборгованості підприємства щодо страхових внесків не може бути підставою для незарахування до страхового стажу при перерахунку пенсії позивача періодів його роботи.

Несвоєчасна сплата підприємством страхових внесків за умови підтвердження роботи особи на такому підприємстві, отримання заробітної плати та утримання з неї єдиного соціального внеску не може порушувати законні права та інтереси особи, зокрема, право на належне пенсійне забезпечення, оскільки обов'язок зі своєчасної сплати страхових внесків до пенсійного фонду покладений на роботодавця. Тому їх несплата не може позбавляти працівників права на зарахування періоду роботи до страхового стажу, що фактично позбавляє особу права власності на пенсію в належному розмірі.

ОБМЕЖЕННЯ ПРАВА НА СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ

Постанова від 21.02.2019 у справі № 683/1875/17

Відповідно до пункту 5 Прикінцевих положень Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо пенсійного забезпечення» від 02 березня 2015 року № 213-VIII «у разі неприйняття до 01 червня 2015 року Закону щодо призначення всіх пенсій, у тому числі спеціальних, на загальних підставах з 01 червня 2015 року скасовуються норми щодо пенсійного забезпечення осіб, яким пенсії / щомісячне довічне грошове утримання призначаються відповідно до законів України «Про державну службу», «Про прокуратуру», «Про судоустрій і статус суддів», «Про статус народного депутата України», «Про Кабінет Міністрів України», «Про судову

експертизу», «Про Національний банк України», «Про службу в органах місцевого самоврядування», «Про дипломатичну службу», Податкового та Митного кодексів України, Положення про помічника-консультанта народного депутата України.

Буквальний аналіз наведеної норми дає підстави для висновку, що вона за умови неприйняття закону зі спеціальними нормами щодо призначення всіх пенсій скасовує норми щодо пенсійного забезпечення осіб, яким пенсії призначалися відповідно до наведеного переліку законів. Тобто ця норма за своїм змістом містить окремі умови призначення пенсій для визначеної категорії осіб. Оскільки до 01 червня 2015 року спеціальні положення закону щодо призначення всіх пенсій, зокрема спеціальних, прийняті не були, застосуванню підлягає друга її частина про скасування норм щодо пенсійного забезпечення осіб, яким пенсії / щомісячне довічне грошове утримання призначаються відповідно до наведеного переліку. Такі обставини свідчать про намір законодавця щодо відходу від особливих умов призначення пенсій для визначеної категорії осіб і переведення їх на загальні умови.

Постанова від 06.03.2019 у справі № 243/7025/17

Держава зобов'язана гарантувати громадянам право на соціальний захист, а обмеження цього права можливе лише на підставі законів, що приймаються Верховною Радою України.

Постанова від 19.03.2019 у справі № 372/2701/16-а

Із заявою про призначення пенсії позивачка звернулася після набрання чинності Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо пенсійного забезпечення» від 02 березня 2015 року № 213-VIII, який уніс зміни до статті 13 Закону України «Про пенсійне забезпечення». Ураховуючи положення частини першої статті 45 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», відповідно до якої пенсія призначається з дня звернення, відповідач правомірно відмовив позивачці в призначенні пенсії, оскільки на день її звернення до відповідача норма статті 13 Закону України «Про пенсійне забезпечення» (за відсутності пільгового стажу 10 років) і статті 26 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» визначала таку умову набуття права на пенсію, як досягнення особою 60 років.

Інститут дії закону в часі передбачає, зокрема, можливість впливу на права особи змінами, унесеними до Закону України «Про пенсійне забезпечення», а саме з 02 березня 2015 року. У Рішенні від 09 лютого 1999 року № 1-рп/99 Конституційний Суд України зазначив, що за загальновизнаним принципом права закони та інші нормативно-правові акти не мають зворотної дії в часі.

Таким чином, у ситуації з призначенням пенсії таке право може ґрунтуватися лише на положеннях чинного на день звернення із заявою про призначення пенсії законодавства та не може ґрунтуватися на законі, який втратив чинність.

Рішення пенсійного органу ґрунтується на положеннях чинного закону, відступ від яких прямо б суперечив частині другій статті 19 Конституції України.

Постанова від 10.04.2019 у справі № 241/1395/16-а

З отриманням статусу посадової особи органу місцевого самоврядування, а не з правом на призначення спеціальних пенсій законодавець пов'язує факт припинення виплати пенсії особі, яка працює в органах місцевого самоврядування (пункт 7 статті 21 Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування»).

Таким чином, з 01 січня 2016 року єдиною підставою для припинення виплати пенсії є перебування особи на роботі в органах місцевого самоврядування. Таке обмеження щодо виплати пенсії законодавець передбачив на період роботи пенсіонера на відповідній посаді та за відповідних умов. Виплата пенсії поновлюється після звільнення з роботи, що є єдиною підставою для поновлення виплати пенсії згідно з чинним законодавством.

Постанова від 16.05.2019 у справі № 425/1423/16-а

При переселенні пенсіонера в межах держав-учасниць Угоди про гарантії прав громадян держав-учасниць Співдружності Незалежних Держав у галузі пенсійного забезпечення виплата пенсії за попереднім місцем проживання припиняється.

Особа не має права на одночасне отримання двох пенсій кількох державах.

Постанова від 26.06.2019 у справі № 752/268/17

Якщо після працевлаштування пенсіонер не повідомив про це територіальне управління за місцем проживання та внаслідок цього утворилася переплата пенсійних сум, Управління Пенсійного фонду має право прийняти рішення про утримання з пенсії сум переплат щомісячно.

Постанова від 17.07.2019 у справі № 316/358/17

Оскільки заява позивача до Управління фактично стосувалась призначення того ж виду пенсії (пенсії за віком), яка вже була призначена, то вона не може бути призначена повторно на підставі положень статті 40 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», зокрема, із застосуванням показника середньої зарплати працівників, зайнятих у галузях економіки України за три останні роки, що передують року звернення із заявою про призначення пенсії за віком.

Постанова від 11.09.2019 у справі № 686/10117/16-а

Чинне законодавство не встановлює наслідки для роботодавця чи працівника, які можуть настати в результаті призупинення рішення роботодавця про результати проведення атестації робочих місць за умовами праці. У разі існування неоднозначного або множинного тлумачення прав та обов'язків особи в національному законодавстві, наявності в такому правових «прогалин» щодо захисту прав людини та основних свобод, зокрема, у сфері пенсійного забезпечення органи державної влади зобов'язані застосувати підхід, який був би найбільш сприятливим для особи.

Постанова від 01.10.2019 у справі № 826/3943/16

Право на призначення (перерахунок, поновлення) пенсії мають громадяни України та іноземці, особи без громадянства, які перебувають в Україні на законних

підставах, на умовах і в порядку, передбачених законодавством або міждержавними угодами.

Пенсії за віком відповідають ознакам такої категорії, як власність, а тому не залежать від місця проживання особи пенсіонера, а її протиправне позбавлення буде порушенням гарантій, передбачених частиною четвертою статті 41 Конституції України.

Пенсіонер наділений правом вибору щодо особистого звернення до органу, що призначає пенсію, або через свого представника.

Норми чинного законодавства України чітко встановлюють порядок призначення, перерахунок та поновлення виплати громадянам України, іноземцям та особам без громадянства. Зокрема іноземці та особи без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах, мають право на отримання пенсійних виплат і соціальних послуг із системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування нарівні з громадянами України на умовах та в порядку, передбачених цим Законом, якщо інше не передбачено міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

У разі відсутності в особи пенсії, призначеної за законодавством України, поновлення пенсії, призначеної відповідно до законодавства СРСР, за умови добровільного рішення особи про виїзд на постійне місце проживання на територію іншої країни за чинним на той час законодавством та відсутності подальшого оформлення громадянства України або переїзду на постійне проживання на територію України, можливе лише після прийняття відповідного закону.

Постанова від 03.10.2019 у справі № 487/3380/16-а

Зайво сплачені суми пенсії можуть бути утримані за умови зловживань із боку пенсіонера, зокрема, у результаті подання документів із явно неправильними відомостями або подання страхувальником недостовірних даних.

Указаний перелік підстав для утримання надміру виплачених сум пенсії є вичерпним.

4.4.1.4.а. ЩОДО ОСІБ, ЗВІЛЬНЕНИХ ІЗ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ

ПРИЗНАЧЕННЯ ТА ПЕРЕРАХУНОК ПЕНСІЇ

Постанова від 12.03.2019 у справі № 350/1568/16-а

Оскільки перерахунок пенсії позивачу пов'язаний із переглядом розміру вже призначеної пенсії та здійснюється на підставі судового рішення, при визначенні розміру не може поширюватися законодавство, прийняте після призначення вказаної пенсії, крім випадків покращення становища особи.

Постанова від 14.03.2019 у справі № 826/2429/17

Якщо на час звернення закон не встановлює права на перерахунок пенсії за вислугу років і не передбачає обов'язку надання довідки про заробітну плату, уповноважений орган не може видавати довідки довільної форми чи за аналогією з іншими нормативними актами, оскільки відсутність законної мети, для якої витребовується довідка, унеможлиблює використання будь-якого із засобів для її досягнення.

Постанова від 23.04.2019 у справі № 669/961/16-а

Національна поліція України не має повноважень щодо видачі довідок про розмір грошового забезпечення для перерахунку пенсії колишнім працівникам органів внутрішніх справ, оскільки такими повноваженнями наділений орган внутрішніх справ України, з якого особа була звільнена зі служби.

Постанова від 31.07.2019 у справі № 812/514/17

Заяви про призначення пенсії за вислугу років та по інвалідності особам, звільненим зі служби, які мають право на пенсію згідно із Законом України «Про пенсійне

забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» подають ці ж особи до головних управлінь Пенсійного фонду України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі через уповноважені структурні підрозділи, зокрема, Міністерства внутрішніх справ України.

ОТРИМАННЯ ОДНОРАЗОВОЇ ГРОШОВОЇ ДОПОМОГИ

Постанова від 15.05.2019 у справі № 810/1733/18

Право на отримання одноразової грошової допомоги виникло в період дії Закону України «Про Національну поліцію». У зв'язку з цим підлягає нарахуванню та виплаті одноразова грошова допомога в розмірі, передбаченому саме Законом України «Про Національну поліцію», а не Законом України «Про міліцію», оскільки підстави для її виплати виникли під час проходження служби поліцейського.

Постанова від 19.12.2019 у справі № 825/948/16

Оскільки позивач проходив службу в Збройних силах СРСР, які на той час були підпорядковані та знаходилися на фінансовому утриманні Міністерства оборони СРСР, правонаступником якого стало Міністерство оборони України, перебував на обліку в органах Міністерства оборони України, обов'язком Міністерства оборони в цих правовідносинах є призначення та виплата одноразової грошової допомоги військовослужбовцям, які отримали інвалідність внаслідок поранення (контузії, травми або каліцтва) під час виконання обов'язків військової служби при перебуванні в країнах, де велися бойові дії в розмірі, установленому статтею 16 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей».

Отже, саме на Міністерство оборони України як на головного розпорядника коштів покладений обов'язок щодо прийняття рішення про виплату одноразової грошової допомоги, зокрема, особам, які проходили військову службу в Прикордонних військах КДБ СРСР, у разі встановлення їм відповідної групи інвалідності.

ГРОШОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Постанова від 28.05.2019 у справі № 750/3652/17

Компенсація за невикористану відпустку не входять до переліку складових, із яких обчислюється пенсія відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб», оскільки її виплата також здійснювалася не щомісячно та така виплата має компенсаційний характер, пов'язана зі звільненням військовослужбовця. Тобто ця виплата не є щомісячною та не має систематичного характеру, її розмір не є фіксованим, а тому вона не є складовою грошового забезпечення військовослужбовця, з якого обчислюється пенсія.

Постанова від 29.07.2019 у справі № 734/1583/16-a

Індexсація грошового забезпечення має систематичний (щомісячний) характер, а її правова природа полягає в підтриманні купівельної спроможності рівня заробітної плати (грошового забезпечення) внаслідок її знецінення через подорожчання споживчих товарів і послуг. Тому вона має враховуватися у складі грошового забезпечення військовослужбовців для розрахунку пенсії за вислугу років, що забезпечує дотримання пенсійних прав осіб, звільнених із військової служби, як складової конституційного права на соціальний захист. В іншому разі неврахування індексації при обчисленні пенсії за вислугу років призвело б до застосування для визначення розміру пенсії знеціненого грошового забезпечення.

Постанова від 31.07.2019 у справі № 442/7626/16-a

Збільшення грошового забезпечення поліцейських, яке за своїми складовими є ідентичним складовим колишніх працівників міліції, але за розміром більшим, є безумовною підставою для перерахунку пенсії позивача як колишнього працівника міліції на підставі постанови Кабінету Міністрів України «Про грошове забезпечення поліцейських Національної поліції» від 11 листопада 2015 року № 988 згідно із Законом

України «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення гарантій соціального захисту колишніх працівників органів внутрішніх справ України та членів їх сімей» від 23 грудня 2015 року № 900-VIII, статтями 51, 63 Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб».

Одноразова грошова допомога при звільненні не входить до додаткового грошового забезпечення, що має враховуватися при нарахуванні пенсії, оскільки належить до разових платежів і має характер окремих гарантій держави щодо соціального захисту громадян, зокрема військовослужбовців.

4.4.1.4.б. ЩОДО ГРОМАДЯН, ЯКІ ПОСТРАЖДАЛИ ВНАСЛІДОК ЧОРНОБИЛЬСЬКОЇ КАТАСТРОФИ

ПРАВОВИЙ СТАТУС ЧОРНОБИЛЬЦІВ

Постанова від 22.01.2019 у справі № 295/1087/17

Єдиним документом, що підтверджує статус потерпілого від Чорнобильської катастрофи, учасника ліквідації наслідків на Чорнобильській АЕС та надає право користування пільгами, установленими Законом України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи», зокрема призначення пенсії зі зменшенням пенсійного віку, встановленого для одержання державних пенсій, є посвідчення «Учасник ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС» або «Потерпілий від Чорнобильської катастрофи». Різного роду довідки про період роботи (служби) у зоні відчуження, про евакуацію, відселення, самостійне переселення, про період проживання та роботи на забруднених територіях тощо є лише підставами для визначення в установленому порядку статусу учасника ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС або потерпілих від Чорнобильської катастрофи.

Постанова від 23.07.2019 у справі № 360/915/17

Для отримання постраждалими статусу категорії 1 необхідні такі умови: 1) інвалідність; 2) статус потерпілого від Чорнобильської катастрофи; 3) причиновий зв'язок інвалідності з Чорнобильською катастрофою.

ПЕНСІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Постанова від 17.04.2019 у справі № 565/939/17

Особам, яким призначена пенсія з урахуванням Закону України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи», перерахунок пенсії має здійснюватися за кожний повний рік стажу роботи понад установленний для них мінімальний трудовий стаж для призначення пенсії (15 років – для жінок і 20 років – для чоловіків) збільшенням пенсії на 1 % заробітку за рік.

Постанова від 10.07.2019 у справі № 607/13930/16-a

Для виникнення в особи права на призначення пенсії зі зменшенням на 10 років пенсійного віку, встановленого статтею 26 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», така особа має довести факт своєї роботи в зоні відчуження (у період до 01 липня 1986 року – хоча б один день, із 01 липня 1986 року по 31 грудня 1986 року – від 1 до 5 календарних днів).

ВИПЛАТА ОДНОРАЗОВОЇ КОМПЕНСАЦІЇ

Постанова від 21.05.2019 у справі № 377/1010/17

Одноразова компенсація виплачується в порядку та розмірах, установлених Кабінетом Міністрів України, дружинам (чоловікам), якщо та (той) не одружилися вдруге, померлих громадян, смерть яких пов'язана з Чорнобильською катастрофою, участю в ліквідації наслідків інших ядерних аварій, у ядерних випробуваннях, військових навчаннях із застосуванням ядерної зброї, у складанні ядерних зарядів та здійсненні на них регламентних робіт, сім'ям, які втратили годувальника, батькам померлого з-поміж осіб, віднесених до учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС та смерть яких пов'язана з Чорнобильською катастрофою, дітям з інвалідністю, інвалідність яких пов'язана з Чорнобильською катастрофою.

4.4.2. ЩОДО СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ (КРІМ СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ)

ВИПЛАТА ОДНОРАЗОВОЇ ГРОШОВОЇ ДОПОМОГИ

Постанова від 30.01.2018 у справі № 806/986/16

Перелік підстав для відмови у виплаті одноразової грошової допомоги визначений пунктом 19 Порядку призначення і виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті), інвалідності або часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності військовослужбовців, військовозобов'язаних та резервістів, які призвані на навчальні (або перевіркові) та спеціальні збори чи для проходження служби у військовому резерві, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25 грудня 2013 року № 975, є вичерпним та не підлягає розширеному тлумаченню.

Повернення ж документів на доопрацювання за наслідками розгляду висновку керівника уповноваженого органу цим Порядком не передбачений, а тому повернення Міністерством оборони України документів позивача на доопрацювання суперечить зазначеним нормам.

Таким чином, зобов'язання Міністерства оборони України прийняти рішення щодо призначення одноразової грошової допомоги може розцінюватися як втручання суду в дискреційні повноваження суб'єкта владних повноважень.

Тобто дискреційними повноваженнями є право суб'єкта владних повноважень обирати в конкретній ситуації між альтернативами, кожна з яких є правомірною. Прикладом такого права є повноваження, які закріплені в законодавстві із застосуванням слова «може».

Постанова від 06.02.2018 у справі № 761/18099/15-а

Якби законодавець пов'язував право сім'ї на допомогу лише з фактом смерті (загибелі) особи, яка була військовослужбовцем на час смерті, він би обмежився запровадженням норм про наявність відповідного права в разі загибелі (смерті) військовослужбовця під час виконання обов'язків військової служби чи в період її проходження.

Водночас закон містить також положення про наявність права на допомогу в разі смерті, яка настала внаслідок захворювання, пов'язаного з виконанням обов'язків військової служби. Отже, у такому разі допомога призначається незалежно від часу звільнення з військової служби.

Одноразова грошова допомога за своєю правовою природою є гарантованою державою соціальною допомогою, яка виплачується зокрема членам сім'ї військово-службовця в разі, якщо смерть настала під час виконання військовослужбовцем обов'язків військової служби або внаслідок захворювання, пов'язаного з виконанням обов'язків військової служби, зокрема, після звільнення такої особи з військової служби.

Постанова від 07.03.2018 у справі № 464/5571/16-а

Закон України «Про міліцію» втратив чинність 07 листопада 2015 року у зв'язку з набранням чинності Законом України «Про Національну поліцію». Пункт 15 розділу XI «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про Національну поліцію» встановлює, що за колишніми працівниками міліції, зокрема пенсіонерами, а також членами їхніх сімей, іншими особами зберігаються пільги, компенсації та гарантії, передбачені цим Законом для колишніх поліцейських, членів їхніх сімей, інших осіб.

Право на отримання одноразової грошової допомоги, інших виплат, передбачених Законом України «Про міліцію», зберігається та здійснюється в порядку, що діяв до набрання чинності Законом України «Про Національну поліцію».

За позивачем, якому встановлена інвалідність у зв'язку із захворюванням, пов'язаним із проходженням служби в органах внутрішніх справ, зберігається право на отримання одноразової грошової допомоги, передбаченої статтею 23 Закону України «Про міліцію».

Постанова від 15.03.2018 у справі № 816/4195/15

Виходячи із системного аналізу положень статті 16 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», право на отримання одноразової грошової допомоги у зв'язку з отриманням 1, 2 або 3 групи інвалідності є самостійним, оскільки визнає різний розмір для кожної групи інвалідності та не ставиться в залежність від черговості їх призначення. Водночас при обрахунку її кінцевого розміру законодавець установив застереження, що в разі отримання одноразової грошової

допомоги у зв'язку з призначенням нижчої групи інвалідності розмір за вищою групою інвалідності визначається з урахуванням раніше отриманих виплат.

Постанова від 10.07.2018 у справі № 165/551/17

Право на отримання потерпілим страхових виплат настає з дня встановлення йому медико-соціальною експертною комісією стійкої втрати професійної працездатності.

Тому до правовідносин щодо нарахування та виплати потерпілому одноразової допомоги мають застосовуватися правила, що діяли на день виникнення в особи права на виплату.

Постанова від 01.08.2018 у справі № 750/5060/17

Передумовою отримання одноразової грошової допомоги, яку виплачує Міністерство оборони України, є звернення до уповноваженого органу, зокрема військкомату, із відповідною заявою та іншими необхідними документами, які в установленний строк розглядає цей орган, після чого складається висновок щодо виплати одноразової грошової допомоги, який направляється розпоряднику бюджетних коштів для прийняття відповідного рішення (про призначення чи про відмову в призначенні такої допомоги).

Водночас на військкомат покладений обов'язок направити до Міністерства оборони України висновок та документи для прийняття рішення про призначення або про відмову в призначенні одноразової грошової допомоги, а до компетенції Міністерства оборони України віднесене прийняття відповідного рішення.

У спірних правовідносинах військкомат діяв протиправно, оскільки не мав права приймати рішення про відмову в призначенні позивачу одноразової грошової допомоги, а мав лише здійснити дії щодо підготовки поданих позивачем документів із подальшою передачею їх до Міністерства оборони України для вирішення питання про призначення або відмову в призначенні одноразової грошової допомоги.

Департамент фінансів є лише структурним підрозділом Міністерства оборони України, який займається оформленням та супроводженням необхідних документів для призначення та виплати одноразової грошової допомоги, тобто виконує технічні питання, та не є компетентним органом із вирішення поставленого позивачем у заяві питання.

Постанова від 04.10.2018 у справі № 583/3021/15-а

Днем виникнення права на отримання одноразової грошової допомоги в разі встановлення інвалідності або ступеня втрати працездатності без установлення інвалідності є дата, зазначена в довідці медико-соціальної експертної комісії.

Отже, право позивача на отримання одноразової грошової допомоги у зв'язку з установленням йому інвалідності виникло з дати встановлення інвалідності. Тому розрахунок одноразової грошової допомоги позивача має здійснюватися з розміру грошового забезпечення відповідної категорії військовослужбовців, із якої звільнений позивач, але виходячи з розміру грошового забезпечення на момент настання інвалідності.

Постанова від 20.11.2018 у справі № 820/1670/18

Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» від 06 грудня 2016 року № 1774-VIII звузив коло осіб, які мають право на безстрокове отримання одноразової допомоги у зв'язку з пораненням (контузією, травмою або каліцтвом), заподіяним військовослужбовцю під час виконання ним обов'язків військової служби, способом установлення окремого порядку та умов виплати одноразової грошової допомоги для військовослужбовців строкової військової служби. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо підвищення рівня соціального захисту військовослужбовців та членів їх сімей» від 06 квітня 2017 року № 2004-VIII визначив дату, з якої відповідна особа має право на одноразову грошову допомогу в збільшеному розмірі з урахуванням моменту прийняття рішення компетентним органом про виплату такої допомоги.

Постанова від 19.02.2019 у справі № 822/1746/16

Як Порядок та умови призначення і виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті), інвалідності або часткової втрати працездатності без установлення інвалідності працівника міліції, затверджені постановою Кабінету Міністрів

України від 21 жовтня 2015 року № 850, так і Порядок та умови виплати одноразової грошової допомоги в разі загибелі (смерті) чи втрати працездатності поліцейського, затверджені наказом Міністерства внутрішніх справ України від 11 січня 2016 року № 4, регламентують, що заява (рапорт) про виплату одноразової грошової допомоги у зв'язку з установленням інвалідності подається за останнім місцем служби, виплата такої допомоги також проводиться за останнім місцем служби.

Право на отримання одноразової грошової допомоги обумовлене наявністю визначених законодавством підстав, зокрема, захворювання особи має бути пов'язане з проходженням служби в органах внутрішніх справ або поліції відповідно.

Поліцейський, який проходить службу в поліції, у разі встановлення інвалідності або ступеня втрати працездатності без установлення інвалідності внаслідок захворювання, пов'язаного з проходженням служби в органах внутрішніх справ, має право на отримання одноразової грошової допомоги, передбаченої Законом України «Про Національну поліцію», виплата якої здійснюється відповідним підрозділом Національної поліції за останнім місцем служби поліцейського відповідно до наказу Міністерства внутрішніх справ України від 11 січня 2016 року № 4.

Зважаючи на те, що позивач був звільнений зі служби в поліції, на нього як на поліцейського поширюються норми Закону України «Про Національну поліцію». Належним органом, до якого позивач має звернутися із заявою (рапортом) про виплату одноразової грошової допомоги, є Головне управління Національної поліції.

Постанова від 18.04.2019 у справі № 537/2897/16-а

Право на одноразову грошову допомогу у військовослужбовця виникає й у тому разі, коли інвалідність настала після перебігу тримісячного строку з дня його звільнення зі служби, але внаслідок захворювання, одержаного каліцтва чи іншого ушкодження здоров'я, яке відбулося в період її проходження.

Постанова від 15.05.2019 у справі № 822/21/18

Документами, що свідчать про причини та обставини поранення (контузії, травми, каліцтва), зокрема про те, що поранення (контузія, травма, каліцтво) не пов'язане з учиненням особою кримінального чи адміністративного правопорушення, не є наслідком учинення нею дій у стані алкогольного, наркотичного чи токсичного сп'яніння

або навмисного спричинення собі тілесного ушкодження, можуть бути лише достовірні документи про причини та обставини одержання військовослужбовцем такого поранення. Неподання особою, яка звернулася за призначенням одноразової грошової допомоги, документів, що свідчать про причини та обставини поранення (контузії, травми, каліцтва), не створює для Міністерства оборони України обов'язку щодо їх витребування.

Постанова від 04.07.2019 у справі № 826/27863/15

Оскільки законодавець у частині другій статті 118 Кодексу цивільного захисту України, який містить спеціальні норми закону щодо регламентації соціального захисту осіб рядового й начальницького складу служби цивільного захисту, передбачаючи виплату одноразової грошової допомоги, не встановив конкретних її розмірів, а відніс вирішення такого питання до компетенції Кабінету Міністрів України, обчислення розміру цієї допомоги має здійснюватися відповідно до пункту 3 Порядку та умов виплати одноразової грошової допомоги в разі загибелі (смерті), травми або поранення, захворювання чи інвалідності осіб рядового й начальницького складу служби цивільного захисту, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 11 липня 2007 року № 908.

Постанова від 02.10.2019 у справі № 822/911/17

Закон України «Про Національну поліцію» не передбачає права на отримання одноразової грошової допомоги працівникам податкової міліції. За правилами пункту 15 Перехідних положень Закону України «Про Національну поліцію» зберігається право та порядок її виплати, які діяли до набрання чинності цим Законом.

Постанова від 05.11.2019 у справі № 642/4506/17

Поліцейським або членам сім'ї загиблого поліцейського виплата одноразової грошової допомоги здійснюється після подання заяви за формою згідно з додатком 4,

після надходження коштів до міжрегіональних, територіальних органів поліції та проводиться фінансовим підрозділом за місцем проходження служби поліцейського перерахуванням суми виплати на рахунок, відкритий заявником в установі банку із зазначенням реквізитів для проведення операції переказу коштів на поточний рахунок (МФО, код за ЄДРПОУ, номер транзитного рахунку, номер карткового рахунку, реєстраційний номер облікової картки платника податків), або через касу органу поліції.

Одноразова грошова допомога виплачується в порядку черговості відповідно до дати прийняття рішення про її призначення, але не пізніше двох місяців із дня прийняття зазначеного рішення в межах коштів, передбачених державним бюджетом на утримання органів поліції.

Постанова від 14.11.2019 у справі № 802/1638/16-а

Дворічний строк на повторне звернення за призначенням одноразової грошової допомоги в разі встановлення згідно з рішенням медико-соціальної експертної комісії вищої групи чи іншої причини інвалідності або більшого відсотку втрати працездатності, що дає право на отримання грошової допомоги в більшому розмірі, застосовується до правовідносин, у яких первинне встановлення інвалідності чи втрати працездатності відбувся після набрання чинності Порядку та умов призначення і виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті), інвалідності або часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності працівника міліції, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 жовтня 2015 року № 850.

ГРОШОВА КОМПЕНСАЦІЯ

Постанова від 03.07.2018 у справі № 521/940/17

Нормативне регулювання не встановлює першості нарахування та виплати доходу, який своєчасно не був виплачений, не ставить у залежність компенсацію втрати частини грошових доходів від попереднього окремого нарахування доходів. За цим регулюванням правове значення має те, чи з порушенням строків був виплачений

нарахований дохід, чи виплачений і коли виплачений цей платіж, чи не нараховувався та не виплачувався грошовий дохід, право на який визнане судовим рішенням. Саме ці події є тими юридичними фактами, з якими пов'язується виплата компенсації втрати частини грошових доходів у зв'язку з порушенням строків їх виплати.

Кошти, які підлягають нарахуванню в порядку компенсації частини доходів у зв'язку з порушенням строків їх виплати, мають компенсаторний характер. Вони спрямовані на забезпечення достатнього життєвого рівня та купівельної спроможності особи у зв'язку з інфляційними процесами та зростанням споживчих цін на товари та послуги.

Використане в статті 3 Закону України «Про компенсацію громадянам втрати частини доходів у зв'язку з порушенням строків їх виплати» формулювання, що компенсація обчислюється як добуток «нарахованого, але не виплаченого грошового доходу» за відповідний місяць, означає, що має існувати обов'язкова складова обчислення компенсації – невиплачений грошовий дохід, який або може бути нарахований, або який можна нарахувати, зокрема, на підставі судового рішення.

Право на компенсацію втрати частини грошових доходів у зв'язку з порушенням строків їх виплати особа набуває незалежно від того, чи були такі суми їй попередньо нараховані, але не виплачені.

Компенсація виплачується в разі порушення строків виплати доходу (перерахованої пенсії), а не виконання рішення суду. Оскільки вказані кошти нараховані в результаті перерахунку пенсії та відновлення прав позивача, порушених при виплаті пенсії в меншому розмірі, укавана сума є доходом у розумінні статті 2 цього Закону.

Постанова від 15.08.2019 у справі № 751/2087/16-а

Порядок виплати грошової компенсації військовослужбовцям Збройних сил України за піднайом (найом) ними житлових приміщень, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 26 червня 2013 року № 505, не передбачає такої підстави для відмови в призначенні або припиненні виплати щомісячної адресної грошової допомоги внутрішньо переміщеним особам, як отримання грошової компенсації за піднайом житла чи отримання однієї й тієї ж пільги, гарантії чи компенсації з інших підстав.

Грошова компенсація за піднайом житлового приміщення виплачується особам офіцерського складу в разі, коли вони не забезпечені жилими приміщеннями за місцем проходження військової служби, не отримали коштом держави грошову компенсацію за належне їм для отримання жиле приміщення та пере-

бувають на квартирному обліку, а також якщо військова частина не орендує для них та членів їхніх сімей житло; курсантам вищих військових навчальних закладів та військових навчальних підрозділів вищих навчальних закладів, які мають сім'ї, у разі ненадання їм жилої площі в сімейних гуртожитках, відсутності таких гуртожитків та жилого приміщення за місцем проходження ними військової служби (навчання).

Виплата такої компенсації здійснюється відповідно до вказаного Порядку.

ГРОШОВА ДОПОМОГА, ПІЛЬГИ ТА СУБСИДІЇ

Постанова від 03.04.2019 у справі № 414/2334/16-а

Грошова допомога надається внутрішньо переміщеним особам із дня звернення за її призначенням і виплачується по місяць зняття з такого обліку включно, але не більше ніж шість місяців із можливістю призначення вказаної допомоги на наступний шестимісячний строк.

Якщо ж виплата грошової допомоги була спочатку зменшена вдвічі, а потім припинена з підстав, визначених пунктом 7 Порядку надання щомісячної адресної допомоги внутрішньо переміщеним особам для покриття витрат на проживання, зокрема на оплату житлово-комунальних послуг, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 01 жовтня 2014 року № 505, то грошова допомога на наступний строк не призначається, тобто не призначається на наступний шестимісячний строк.

Указані обмеження не застосовуються, зокрема, до громадян, які доглядають за дітьми до досягнення ними трирічного віку.

Постанова від 10.04.2019 у справі № 478/962/16-а

Субсидія розраховується з урахуванням кількості зареєстрованих у житловому приміщенні (будинку) осіб. Сукупний дохід для призначення субсидії обчислюється на підставі нарахованих цим особам доходів.

Постанова від 15.04.2019 у справі № 227/513/17

Коли з моменту припинення виплати грошової допомоги по день звернення до відповідача із заявою про виплату вказаної допомоги як працевлаштованій особі минув шестимісячний строк, тобто наступний строк у розумінні пункту 3 Порядку надання щомісячної адресної допомоги внутрішньо переміщеним особам для покриття витрат на проживання, зокрема на оплату житлово-комунальних послуг, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 01 жовтня 2014 року № 505, то у відповідача відсутні правові підстави для непризначення грошової допомоги згідно з пунктом 3 цього Порядку. Грошова допомога на наступний строк не призначається тільки тим особам, які продовжують перебувати в статусі непрацевлаштованої (безробітної) особи. Якщо така особа працевлаштувалась і її статус не суперечить зазначеному Порядку, то вона знову набуває право на призначення щомісячної адресної допомоги.

Постанова від 25.04.2019 у справі № 226/1056/17

Позивачка та її дитина є громадянами України, мають такі ж конституційні права, як і інші громадяни України. Законодавство України не допускає обмеження прав на соціальний захист, зокрема права на отримання допомоги при народженні дитини за ознакою місця проживання. Тому відповідно до Закону України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми», ураховуючи інтереси дитини, позивачка має право на отримання державної допомоги при народженні дитини.

Постанова від 13.06.2019 у справі № 804/4050/18

Вирішальним для визначення права особи на отримання допомоги на дітей одинокій матері є факт народження дитини не в шлюбі, підтверджений витягом з Державного реєстру актів цивільного стану громадян про державну реєстрацію народження дитини або довідкою про народження із зазначенням підстави внесення

відомостей про батька дитини до актового запису про народження дитини відповідно до абзацу першого частини першої статті 135 Сімейного кодексу України.

Постанова від 02.10.2019 у справі № 620/334/19

Відсутність належного фінансування не може бути підставою для відмови в наданні пільги на безоплатний проїзд усіма видами міського пасажирського транспорту (крім таксі) дітям із багатодітних сімей.

ПЕНСІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Постанова від 20.03.2018 у справі № 336/368/16-а(2-а/336/59/16)

Пенсія за віком на пільгових умовах, призначена відповідно до статті 13 Закону України «Про пенсійне забезпечення», є різновидом пенсії за віком зі зменшенням загального пенсійного віку, що унеможливорює призначення позивачу пенсії за віком повторно у зв'язку з досягненням загального пенсійного віку, передбаченого в статті 26 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування».

Отже, відсутні підстави для призначення пенсії за віком відповідно до статті 26 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» та визначення її розміру на підставі статті 40 з урахуванням показника середньої заробітної плати по Україні за останні три роки, що передують року звернення із заявою про призначення пенсії за віком.

Постанова від 12.09.2018 у справі № 310/8280/16-а

У виняткових випадках визнання актів окупаційної влади в обмеженому контексті захисту прав мешканців окупованих територій ніяким чином не легітимізує таку владу.

Враховуючи викладене, є можливим застосувати загальні принципи («Намібійські винятки»), сформульовані в рішеннях Міжнародного суду ООН та Європейського суду з прав людини, у контексті оцінки документів, виданих органами, що знаходяться на

території проведення антитерористичної операції, як доказів, оскільки їх неприйняття призведе до порушень та обмежень прав позивача на соціальний захист та гарантоване право на пенсійне забезпечення як громадянину, який працював на роботах зі шкідливими умовами праці.

Постанова від 27.09.2018 у справі № 638/6025/16-а

Закон України «Про Національну поліцію» не містить норм, які б передбачали пільги, компенсації та гарантії не тільки для колишніх міліціонерів, а й для тих, які виходять на пенсію після набрання чинності Закону.

Ураховуючи те, що останній у часі є Закон України «Про Національну поліцію», то пріоритетними є положення саме цього Закону.

Таким чином, відповідач при зупиненні застосування пільг позивачу як пенсіонеру МВС України у вигляді 50 % знижки на оплату житлово-комунальних послуг діяв на підставі та в спосіб, що передбачені Конституцією України та законодавством.

Постанова від 10.04.2019 у справі № 149/606/17

Право особи на призначення пільгової пенсії згідно з пунктом «б» статті 13 Закону України «Про пенсійне забезпечення» має підтвердити як пенсіонер (особистими документами), так і підприємство, на якому особа працювала на роботах, віднесених до Списку № 2. Необхідними умовами для виникнення в особи права на пенсійне забезпечення на пільгових умовах є встановлення факту перебування особи на посаді або виконання нею робіт за Списком № 2 та результатами проведення атестації робочих місць.

Постанова від 24.04.2019 у справі № 826/8546/18

У тримісячний строк із дня, наступного за днем опублікування Закону України «Про прокуратуру», а саме до 25 січня 2015 року, Кабінет Міністрів України був зобов'язаний, зокрема, забезпечити прийняття нормативно-правових актів, необхід-

них для реалізації цього Закону, зокрема, щодо визначення умов і порядку перерахунку призначених пенсій працівникам прокуратури.

Водночас Уряд відповідний нормативно-правовий акт у строк до 25 січня 2015 року не прийняв, умови та порядок перерахунку призначених пенсій працівникам прокуратури не визначив.

Кабінет Міністрів України протягом тривалого часу ухиляється від прийняття рішення про встановлення порядку та умов перерахунку пенсій працівникам прокуратури, необхідність прийняття яких зазначеним Законом покладена саме на відповідача, що призвело до неможливості пенсійними органами провести перерахунок пенсій працівникам прокуратури та численних звернень пенсіонерів до суду щодо оскарження таких дій територіальних управлінь Пенсійного фонду України.

Отже, при обранні ефективного способу захисту порушеного права позивача суди попередніх інстанцій правильно зобов'язали Кабінет Міністрів України вжити заходів і прийняти рішення про встановлення порядку й умов перерахунку пенсій працівникам прокуратури.

СТАТУС УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ ТА ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Постанова від 07.02.2019 у справі № 806/2357/16

Оскільки позивач брав безпосередню участь в антитерористичній операції в полку патрульної служби поліції особливого призначення, забезпечував виконання завдань, визначених Законом України «Про боротьбу з тероризмом», то посилення відповідача на пункт 19 частини першої статті 6 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» як на підставу для відмови в наданні позивачу статусу учасника бойових дій є необґрунтованим.

Указана відповідачем підстава (відсутність у позивача статусу поліцейського) не передбачена Положенням про комісію Національної поліції України з питань розгляду матеріалів про визнання учасниками бойових дій, учасниками війни поліцейських, державних службовців та інших працівників Національної поліції України.

Відсутність у позивача статусу поліцейського не є підставою для відмови в наданні статусу учасника бойових дій.

Постанова від 15.07.2019 у справі № 440/3546/18

Питання про наявність підстав для надання статусу учасника бойових дій належить до виняткової компетенції Міжвідомчої комісії, утвореної Державною службою України у справах ветеранів війни та учасників антитерористичної операції.

До повноважень Міжвідомчої комісії належить розгляд питань про надання статусу учасника бойових дій працівникам підприємств, установ, організацій, які залучалися та брали безпосередню участь в антитерористичній операції в районах її проведення.

З урахуванням викладеного очевидним є те, що розгляд заяви про надання статусу учасника бойових дій належить до повноважень Міжвідомчої комісії.

Постанова від 12.12.2019 у справі № 344/8601/16-а

Стаття 12 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» визначає вичерпний перелік пільг учасникам бойових дій та особам, прирівняним до них.

Водночас у зазначеній статті відсутня така пільга, як надання безоплатного гарячого харчування дітям, батьки яких є учасниками бойових дій.

Постанова від 24.12.2019 у справі № 442/7251/17

Повноваження щодо встановлення статусу учасника бойових дій регламентовані Законом України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» та Положенням про Комісію Міністерства оборони України, які визначають умови, за яких орган відмовляє в установленні такого статусу.

Таким чином, якщо зазначені умови відсутні, орган має установити такий статус заявнику та видати посвідчення учасника бойових дій у порядку, визначеному Інструкцією про порядок видачі в Міністерстві оборони України посвідчень учасника

бойових дій, нагрудних знаків «Ветеран війни – учасник бойових дій» та листів талонів на право одержання проїзних квитків із 50 % знижкою їх вартості, затвердженою наказом Міністерства оборони України від 07 травня 2015 року № 200.

Постанова від 09.01.2020 у справі № 818/435/16

Підставою для видачі посвідчення є документ, який підтверджує факт загибелі (смерті) чи пропажі безвісти військовослужбовця, виданий військовим комісаріатом.

На Міністерство оборони України покладений обов'язок забезпечити виготовлення бланків посвідчень у необхідній кількості та видачу їх військовими комісаріатами членам сімей військовослужбовців, які загинули (померли) чи пропали безвісти під час проходження військової служби.

4.4.2.1. ЩОДО ОСІБ, ЗВІЛЬНЕНИХ ІЗ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ

Постанова від 23.10.2018 у справі № 742/3316/16-a

Підставою для вчинення дій, спрямованих на перерахунок раніше призначених пенсій, може бути як відповідна заява пенсіонера та додані до неї документи, так і рішення, прийняте Кабінетом Міністрів України, про що державні органи повідомляють орган Пенсійного фонду України.

Постанова від 26.02.2019 у справі № 806/1989/18

Законодавство визначає, що моментом виникнення права є дата встановлення інвалідності, а тому застосуванню до спірних правовідносин підлягає законодавство, яке діяло на момент встановлення позивачу групи інвалідності, причини якої пов'язані з виконанням обов'язків військової служби з ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС (березень 2017 року), а саме: Закон України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» у редакції Закону України

«Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» від 06 грудня 2016 року № 1774-VIII, яка діє з 01 січня 2017 року.

Пункт 6 частини другої статті 16 цього Закону визначає, що для військовослужбовців строкової військової служби, військовозобов'язаних або резервістів, які призвані на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори чи для проходження служби у військовому резерві, установлені окремий порядок та умови виплати одноразової грошової допомоги, відповідно до яких обмежений проміжок часу, у який у разі настання інвалідності виникає право цих осіб на отримання одноразової грошової допомоги. Такий проміжок часу визначений періодом виконання обов'язків військової служби або служби у військовому резерві або не пізніше ніж через три місяці після звільнення зі служби, закінчення зборів, проходження служби у військовому резерві, але внаслідок захворювання або нещасного випадку, що відбулися в період проходження таких зборів, служби у військовому резерві. У разі встановлення інвалідності в період дії зазначеної редакції статті 16 Закону після спливу трьох місяців від дня звільнення зі служби, закінчення зборів, проходження служби у військовому резерві права на отримання вказаної одноразової грошової допомоги у військовослужбовця строкової військової служби, військовозобов'язаних або резервістів, які призвані на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори чи для проходження служби у військовому резерві, не виникає.

Постанова від 20.03.2019 у справі № 817/2345/16

Збільшення грошового забезпечення поліцейських, яке за своїми складовими є ідентичним складовим колишніх працівників міліції, але за розміром більшим, є безумовною підставою для перерахунку пенсії позивача як колишнього працівника міліції на підставі постанови Кабінету Міністрів України від 11 листопада 2015 року № 988.

Постанова від 06.02.2020 у справі № 820/4905/16

До вислуги років на службі в органах внутрішніх справ у календарному обчисленні включається період навчання не в будь-яких цивільних вищих навчальних закладах, а також інших навчальних закладах, а лише період навчання в цивільних

вищих навчальних закладах, а також в інших навчальних закладах, після закінчення яких присвоюється офіцерське звання.

Ураховуючи особливий статус осіб, які мають право на пенсію військовослужбовця, до вслуги років особам, звільненим із військової служби, при призначенні пенсій на умовах Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» додатково зараховується час їхнього навчання (незалежно від форми навчання) у цивільних вищих навчальних закладах, після закінчення яких присвоюється офіцерське звання, до вступу на військову службу або призначення на відповідну посаду в межах до п'яти років із розрахунку один рік за шість місяців.

Ветеранами органів внутрішніх справ визнаються громадяни України, які бездоганно прослужили в органах внутрішніх справ 25 і більше років у календарному або 30 і більше років у пільговому обчисленні (з яких не менше 20 років становить вслуга в календарному обчисленні), звільнені в запас або у відставку відповідно до законодавства України або колишнього Союзу РСР чи держав СНД, які надали один із таких документів: наказ про звільнення з військової служби в запас або у відставку; довідку медико-соціальної експертної комісії про встановлення інвалідності I або II групи, яка настала внаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання, пов'язаних із виконанням обов'язків військової служби; посвідчення про нагородження медаллю «Ветеран Вооруженных Сил СССР».

4.4.2.2. ЩОДО ДІТЕЙ ВІЙНИ

Постанова від 14.02.2019 у справі № 2-а-2727/11/2209

Суми соціальних виплат (у цьому разі пенсії) передаються членам сім'ї спадкодавця. Сумами пенсії, що належали пенсіонерові та залишилися недоодержаними у зв'язку з його смертю, слід вважати також суми пенсії, які пенсіонер не отримав за життя унаслідок неправомірних дій органу Пенсійного фонду України, який не виконав у добровільному порядку судове рішення, що набрало законної сили та яке його (пенсійний орган) зобов'язало провести нарахування та виплату підвищення до пенсії, як особі, що має правовий статус дитини війни, передбаченої Законом України «Про соціальний захист дітей війни».

4.4.2.3. ЩОДО ГРОМАДЯН, ЯКІ ПОСТРАЖДАЛИ ВНАСЛІДОК ЧОРНОБИЛЬСЬКОЇ КАТАСТРОФИ

ПРАВОВИЙ СТАТУС ЧОРНОБИЛЬЦІВ

Постанова від 07.06.2018 у справі № 377/797/17

За відсутності доказів, які б свідчили про залучення позивача до формувань саме Цивільної оборони для ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, відсутні достатні підстави для набуття позивачем статусу інваліда війни з підстав, встановлених пунктом 9 частини другої статті 7 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту».

Документи, які позивач долучив до своєї заяви, адресованої Управлінню, щодо набуття статусу інваліда війни належним чином підтверджують його статус учасника ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС та настання інвалідності у зв'язку з тим, що він брав участь у таких заходах. Водночас належного документального підтвердження своєї безпосередньої участі в ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи саме в складі формувань Цивільної оборони позивач не надав. Ця обставина є істотною, позаяк у протилежному випадку статус інваліда війни поширюватиметься на всіх, хто належить до категорії осіб, які брали безпосередню участь у ліквідації аварії на Чорнобильській АЕС і її наслідків, мають статус ліквідатора наслідків аварії на Чорнобильській АЕС (підпункт 1 частини першої статті 9 Закону України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи»).

Постанова від 11.07.2019 у справі № 149/1573/18

Підставою для визначення статусу потерпілих від Чорнобильської катастрофи, які проживають або працюють на забруднених територіях, є довідка про період проживання, роботи на цих територіях.

Видача довідок про період роботи (служби) щодо ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, а також на територіях радіоактивного забруднення, про заробітну плату за цей період здійснюють підприємства, установи та організації (військкомати), а про період проживання на територіях радіоактивного забруднення, евакуацію, відселення, самостійне переселення – органи місцевого самоврядування.

Таким чином, задля отримання відповідного статусу «особи, яка постраждала внаслідок Чорнобильської катастрофи» зацікавлені особи мають надати відповідним органам докази своєї участі в ліквідації аварії на ЧАЕС та/або докази проживання на забруднених територіях.

Постанова від 11.07.2019 у справі № 360/1740/16

Особа набуває статусу потерпілого внаслідок Чорнобильської катастрофи I категорії, якщо вона вже має статус потерпілого внаслідок Чорнобильської катастрофи іншої категорії та їй встановлена інвалідність, щодо якої наявний причинний зв'язок із Чорнобильською катастрофою.

Постанова від 09.12.2019 у справі № 826/12410/16

Пункт 4 Порядку віднесення деяких категорій громадян до відповідних категорій осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 02 грудня 1992 року № 674, передбачає, що особам, зазначеним у пункті 2 цього Порядку, видаються посвідчення учасника ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС відповідної категорії на підставі довідки, що підтверджує їх участь у ліквідації ядерних аварій, у ядерних випробуваннях, у військових навчаннях із застосуванням ядерної зброї, виданої відповідною військовою частиною або Центральним військовим архівом Співдружності Незалежних Держав. Особам з інвалідністю і хворим на променеву хворобу з-поміж цих осіб видача посвідчень провадиться на підставі вказаної довідки та висновку міжвідомчої експертної ради про причинний зв'язок інвалідності чи захворювання з ядерною аварією, ядерними випробуваннями або військовими навчаннями з використанням ядерної зброї, а особам з інвалідністю – і на підставі відповідної довідки медично-соціальної експертної комісії.

Водночас довідки на підтвердження проходження служби не можуть бути підставою для видачі посвідчення учасника ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, оскільки зазначені документи можуть підтверджувати місце та період проходження військової служби, але не участь у ліквідації ядерних аварій, у ядерних випробуваннях чи у військових навчаннях із застосуванням ядерної зброї.

Участь особи в ліквідації ядерних аварій, у ядерних випробуваннях чи у військових навчаннях із застосуванням ядерної зброї не може підтверджуватися письмовими чи усними свідченнями інших осіб.

Пункт 4 цього Порядку встановлює вичерпний перелік умов, за наявності яких особі може видаватися посвідчення учасника ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, а саме: 1) особа повинна мати довідку, що підтверджує участь у ліквідації ядерних аварій, у ядерних випробуваннях, у військових навчаннях із застосуванням ядерної зброї, видану відповідною військовою частиною або Центральним військовим архівом Співдружності Незалежних Держав; 2) установленний причиновий зв'язок інвалідності з Чорнобильською катастрофою уповноваженою медичною комісією не нижче обласного рівня (тобто на підставі довідки медико-соціальної експертної комісії про встановлення інвалідності відповідної групи, пов'язаної з наслідками Чорнобильської катастрофи) або спеціалізованими медичними установами Міністерства оборони України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, які мають ліцензію центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я.

ІНДЕКСАЦІЯ ЩОМІСЯЧНИХ ГРОШОВИХ ВИПЛАТ

Постанова від 02.04.2019 у справі № 459/1370/17

Щомісячна грошова виплата у зв'язку з частковою втратою працездатності внаслідок захворювання, пов'язаного з виконанням робіт щодо ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС у період проходження військової служби, є об'єктом індексації.

Поряд із виплатами одноразового або цільового характеру не підлягають індексації доходи, пов'язані з підприємницькою діяльністю або використання власності з метою отримання доходу (доходи громадян від здачі в оренду майна, від акцій та інших цінних паперів, ведення селянського (фермерського) і особистого підсобного господарства, підприємницької діяльності, яка є для громадян джерелом грошових доходів від власності), а також виплати, розмір яких обчислюється разово та виходячи з фактичного середнього заробітку (оплата перших п'яти днів тимчасової непрацездатності коштом роботодавця, допомога по тимчасовій непрацездатності), як такі, що враховуються під час обчислення середнього заробітку.

До об'єктів, які не підлягають індексації, належать ті виплати, які мають разовий характер, обумовлений настанням конкретної обставини, базою для обчислення розміру яких є середня заробітна плата за визначений проміжок часу, яка не є сталою величиною, оскільки її розмір змінюється в часі залежно від моменту настання такої обставини. Як наслідок, змінюється й рівень купівельної спроможності заробітної плати як розрахункової величини, що забезпечує її (купівельної спроможності) належний рівень.

Передбачена пунктом 8 частини першої статті 21 Закону України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» компенсація є щомісячною виплатою, а її розмір на момент призначення, хоча й був визначений виходячи із середнього заробітку, який особа мала на момент установлення втрати працездатності, але її величина є сталою. Законом не встановлені можливості її подальшої зміни (перерахунку) залежно від такого середнього заробітку на відповідній посаді (роботі).

Отже, спірна виплата є доходом позивача, який підлягає індексації.

4.4.2.4. ЩОДО СІМЕЙ ІЗ ДІТЬМИ

ВИПЛАТА СОЦІАЛЬНОЇ ДОПОМОГИ

Постанова від 21.02.2019 у справі № 511/1562/15-а

Виплата соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям припиняється, коли уповноважений представник малозабезпеченої сім'ї при зверненні до відповідного державного органу із заявою про надання державної соціальної допомоги навмисно подав недостовірні відомості або приховав відомості при призначенні зазначеної допомоги та виплаті її розміру.

Оскільки частина четверта статті 7 Закону України «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям» чітко встановлює, якщо сім'я навмисно подала недостовірні відомості чи приховала відомості, які вплинули або могли вплинути на встановлення права на державну соціальну допомогу та на визначення її розміру, виплата призначеної державної соціальної допомоги припиняється з місяця, у якому виявлене порушення.

Постанова від 02.08.2019 у справі № 243/10573/16-а

Допомога при народженні дитини за своєю природою є допомогою дитині, а не її батькам. Тому відмова або зупинення її виплати насамперед призводить до порушення інтересів дитини.

Оскільки підставою для зупинення виплати допомоги при народженні дитини слугував акт державного соціального інспектора про відсутність особи за місцем проживання, що не належить до переліку підстав припинення виплати допомоги, визначених законом, то припинення виплати допомоги відбулося не на підставі, не в межах повноважень та не способом, передбачені чинним законодавством України.

Безстрокові довідки внутрішньопереміщених осіб не скасовані в установленому законодавством України порядку.

Виходячи з наведеного, беручи до уваги необхідність захисту інтересів малолітньої дитини, протиправним є зупинення виплати допомоги при народженні дитини.

Постанова від 06.08.2019 у справі № 826/7841/17

Допомога на дітей одиницям матерям призначається незалежно від одержання на дітей інших видів допомоги, передбачених законом.

Допомога на дітей одиницям матерям, одиницям усиновлювачам, матері (батьку) у разі смерті одного з батьків, призначається на кожну дитину.

Закон України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» не визначає поняття сім'ї особи, яка звертається за призначенням допомоги на дітей одиницям матерям. Склад сім'ї такої особи передбачений в абзаці другому пункту 34 Порядку призначення і виплати державної допомоги сім'ям з дітьми, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2001 року № 1751. Перелік осіб, які включаються до складу сім'ї повністю узгоджується з визначенням поняття сім'ї, закріпленим у частині другій статті 3 Сімейного кодексу України.

Постанова від 15.08.2019 у справі № 481/235/17

Громадянам, які постійно проживають на території України й переміщуються з тимчасово окупованої території України та районів проведення антитерористичної операції або змушені покинути своє постійне місце проживання в населених пунктах, на території яких органи державної влади тимчасово не здійснюють або здійснюють не в повному обсязі свої повноваження, і переміститися в населені пункти, на території яких органи державної влади здійснюють свої повноваження в повному обсязі та

стоять на обліку в структурних підрозділах із питань соціального захисту населення, призначається адресна допомога для покриття витрат на проживання, зокрема, на оплату житлово-комунальних послуг.

Для отримання такої адресної допомоги уповноважений представник сім'ї звертається до уповноваженого органу за фактичним місцем проживання (перебування) з відповідною заявою.

Ця допомога призначається з дня звернення щодо її призначення та виплачується по місяць зняття з такого обліку включно, але не більше ніж шість місяців.

ВІДЧУЖЕННЯ МАЙНА ДИТИНИ

Постанова від 17.02.2020 у справі № 821/3630/15-а

Пункт 66 Порядку провадження органами опіки та піклування діяльності, пов'язаної із захистом прав дитини, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 вересня 2008 року № 866, установлює перелік документів, необхідний для відчуження майна дитини, а не для придбання.

4.4.2.5. ЩОДО ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ

ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ

Постанова від 07.02.2018 у справі № П/811/693/17

До обов'язків роботодавців щодо забезпечення працевлаштування осіб з інвалідністю на підставі приписів частини третьої статті 17, частини першої статті 18, частин другої, третьої та п'ятої статті 19 Закону України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні» фактично віднесене укладання трудового договору з інвалідом, який самостійно звернувся до роботодавця або був направлений до нього державною службою зайнятості. Відповідно до статті 21 Кодексу законів про працю України саме наявність трудового договору вказує на виникнення в працівника обов'язку виконувати роботу, а в роботодавця – обов'язку виплачувати працівникові заробітну плату та забезпечувати умови праці.

Системний аналіз зазначених норм законодавства дає підстави для висновку, що підприємства, установи, організації, фізичні особи, які використовують найману працю, зобов'язані:

- виділяти та створювати робочі місця для працевлаштування осіб з інвалідністю, зокрема спеціальні робочі місця з урахуванням індивідуальних програм реабілітації;
- надавати державній службі зайнятості необхідну для організації працевлаштування осіб з інвалідністю інформацію;
- звітувати Фонду соціального захисту інвалідів про зайнятість і працевлаштування осіб з інвалідністю;
- у разі невиконання такого нормативу щороку сплачувати відповідним відділенням Фонду соціального захисту інвалідів адміністративно-господарські санкції.

Закон не покладає обов'язок на підприємство здійснювати самостійний пошук працівників з інвалідністю.

Постанова від 21.08.2018 у справі № 817/650/17

Фонд, центр зайнятості та роботодавець несуть субсидіарну відповідальність за працевлаштування осіб з інвалідністю.

Обов'язок працевлаштування осіб з інвалідністю, який має виконуватися через визначення кількості вакантних посад для осіб з інвалідністю на підставі поданих звітів роботодавців, головним чином лежить на центрі зайнятості, що проводить пошук та направлення осіб з інвалідністю до роботодавців, у яких наявні вакантні посади.

Фонд аналізує отримані звіти, проводить перевірки та застосовує санкції, а також інші заходи впливу, передбачені законодавством, до суб'єктів господарювання, які не виконують нормативів щодо створення робочих місць для осіб з інвалідністю, зокрема, сприяє в працевлаштуванні осіб з інвалідністю.

До обов'язків роботодавця належить створення робочих місць для осіб з інвалідністю, звітування перед Фондом соціального захисту інвалідів та центром зайнятості щодо наявності вакантних робочих місць, працевлаштування осіб з інвалідністю, які звертаються безпосередньо до роботодавця або направлені для працевлаштування центром зайнятості.

Додатковими доказами належного виконання роботодавцем своїх обов'язків є розміщення на телебаченні, у друкованих чи електронних засобах масової інформації або в іншій формі оголошень, які містять інформацію про пошук відповідних праців-

ників та підтверджують реальність намірів стосовно здійснення такого працевлаштування, а також підписання договорів співпраці з Державною службою зайнятості стосовно оперативного підбору претендентів на заявлені роботодавцем вакансії.

НАБУТТЯ СТАТУСУ ІНВАЛІДА ВІЙНИ

Постанова від 10.05.2018 у справі № 279/12162/15-а

Умовами для набуття статусу інваліда війни є такі: 1) настання інвалідності внаслідок захворювання, пов'язаного з ліквідацією наслідків аварії на Чорнобильській АЕС; 2) участь особи в ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС у складі формувань Цивільної оборони.

На позивача як на особу, яка постраждала внаслідок Чорнобильської катастрофи, поширюються пільги, гарантії та компенсації, передбачені Законом України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи». Водночас для набуття статусу інваліда війни (з підстав, встановлених пунктом 9 частини другої статті 7 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»), окрім факту настання в особи інвалідності внаслідок захворювання, пов'язаного з ліквідацією наслідків аварії на Чорнобильській АЕС (стосовно позивача цей факт встановлений), постанова Верховної Ради України Про введення в дію Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» містить також умову, щоб така особа брала участь у ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС у складі формувань Цивільної оборони.

За відсутності доказів, які б свідчили про залучення позивача до формувань Цивільної оборони для ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, в останнього немає достатніх підстав для набуття статусу інваліда війни з підстав, встановлених пунктом 9 частини другої статті 7 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту».

Постанова від 30.09.2019 у справі № 824/32/19-а

Пройходження строкової військової служби не обов'язково пов'язане з обставинами, визначеними в частині першій та пункті 1 частини другої статті 7 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту».

Поширення на особу статусу інваліда війни в розумінні статті 7 цього Закону нерозривно пов'язане з наявністю в такої особи статусу ветерана війни.

Частина 1 статті 4 зазначеного Закону встановлює, що ветеранами війни є особи, які брали участь у захисті Батьківщини чи в бойових діях на території інших держав.

ПІЛЬГИ

Постанова від 25.02.2019 у справі № 219/47/17

Члену сім'ї померлої особи з інвалідністю, який зареєстрований за місцем реєстрації особи з інвалідністю, автомобіль, строк експлуатації якого менше ніж 10 років, залишається в разі сплати ним вартості автомобіля протягом шести місяців із дня смерті особи з інвалідністю до державного бюджету на рахунки, відкриті в органах казначейства.

Постанова від 27.11.2019 у справі № 712/7447/16-a

Особам з інвалідністю I та II груп надається право безплатного проїзду один раз на рік (туди та назад) залізничним, водним, повітряним або міжміським автомобільним транспортом.

Норми чинного законодавства не передбачають, коли саме особи, що мають право на пільговий проїзд, мають отримувати талони на такий проїзд.

4.4.2.6. ЩОДО ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ ОТРИМАННЯ ДОВІДКИ ПРО ВЗЯТТЯ НА ОБЛІК

Постанова від 22.11.2018 у справі № 265/3453/17

Для отримання довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи така особа звертається із заявою до структурного підрозділу з питань соціального захисту населення районних, районних у місті Києві державних адміністрацій, виконавчих

органів міських, районних у містах (у разі утворення) рад за місцем проживання в порядку, установленому Кабінетом Міністрів України.

У разі наявності в документі, що посвідчує особу та підтверджує громадянство України, або документі, що посвідчує особу та підтверджує її спеціальний статус, відмітки про реєстрацію місця проживання на території адміністративно-територіальної одиниці, з якої здійснюється внутрішнє переміщення у зв'язку з обставинами, визначеними в статті 1 цього Закону, довідка про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи або рішення про відмову у видачі довідки з обов'язковим зазначенням підстави відмови, підписане керівником уповноваженого органу, видається заявнику в день подання заяви.

Заявнику може бути відмовлено у видачі довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи, якщо відсутні обставини, що спричинили внутрішнє переміщення.

Підставою для взяття на облік внутрішньо переміщеної особи є проживання на території, де виникли обставини, на момент їх виникнення, зокрема залишення свого місця проживання з метою уникнення негативних наслідків збройного конфлікту.

Що стосується доводів про те, що населений пункт, де проживала особа, не належить до переліку населених пунктів, визначених розпорядженням Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку населених пунктів, на території яких органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження, та переліку населених пунктів, що розташовані на лінії зіткнення» від 07 листопада 2014 року № 1085-р, то основним нормативно-правовим актом, який установлює гарантії дотримання прав, свобод та законних інтересів внутрішньо переміщених осіб є Закон України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб».

З огляду на загальні засади пріоритетності законів над підзаконними актами, положення Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» мають вищу юридичну силу проти норм розпорядження Уряду, яке затвердило перелік відповідних населених пунктів, тому відсутні підстави для відмови у взятті на облік особи як внутрішньо переміщеної.

Постанова від 20.03.2019 у справі № 826/319/17

Процес видачі довідки про взяття на облік особи, яка переміщується з тимчасово окупованої території України або району проведення антитерористичної операції, стосується винятково самої внутрішньо переміщеної особи та уповноваженого органу.

Довідка про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи (на відміну від документа, до якого вносяться відомості про місце проживання, – у контексті Правил

реєстрації місця проживання, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 02 березня 2016 року № 207) не посвідчує право користування житлом за адресою, зазначеною в цій довідці.

Постанова від 26.09.2019 у справі № 229/1602/16-а

З 13 січня 2016 року довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи дійсні без відмітки територіального органу Державної міграційної служби України про реєстрацію місця проживання. У зв'язку з тим, що на момент звернення із заявою про призначення адресної допомоги не було передбачене проставлення відмітки про реєстрацію місця проживання на зворотному боці довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи, дії щодо відмови в призначенні адресної допомоги через відсутність такої відмітки є необґрунтованими та незаконними.

*Постанова від 30.09.2019 у справі
№ 310/6279/17(2-a)/310/179/17*

Отримання чи збереження статусу внутрішньо переміщеної особи є не обов'язком, а правом особи, яка вважає себе переміщеною особою та бажає скористатися відповідними додатковими гарантіями.

Право на отримання пенсії на загальних підставах не може ставитись у залежність від наявності (чи відсутності) у довідки внутрішньо переміщеної особи. Обмеження права на одержання пенсії в загальному порядку у зв'язку з відмовою від прав, зумовлених статусом внутрішньо переміщеної особи (чи від цього статусу загалом), є протиправним.

ПОДАННЯ Й ОФОРМЛЕННЯ ДОКУМЕНТІВ

Постанова від 29.03.2019 у справі № 548/2056/16-а

Порядок подання та оформлення документів для призначення (перерахунку) пенсій відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне

страхування», затвердженим Постановою правління Пенсійного фонду України від 25 листопада 2005 року № 22-1, не передбачає обов'язку пенсійного органу перевіряти правильність та достовірність документів у пенсійній справі пенсіонера, яка сформована іншим територіальним пенсійним органом, який прийняв документи пенсіонера як належні у зв'язку з переїздом пенсіонера на постійне або тимчасове проживання до іншої адміністративно-територіальної одиниці.

Відсутність архівних документів у розпорядженні пенсійного органу не може бути підставою для позбавлення позивача права на зарахування такого періоду у стаж роботи та, відповідно, перерахунку цього стажу для призначення пенсії.

Постанова від 17.07.2019 у справі № 302/757/17-а

Можливим є застосування загальних принципів («Намібійських винятків»), сформульованих у рішеннях Міжнародного суду Організації Об'єднаних Націй та Європейського суду з прав людини, щодо оцінки документів, виданих закладами, що знаходяться на території проведення антитерористичної операції, як доказів, оскільки неприйняття їх призведе до порушень та обмежень прав на соціальний захист і гарантованого права на пенсійне забезпечення як особи, яка працювала на роботах зі шкідливими умовами праці.

Відсутність через проведення антитерористичної операції можливості здійснити перевірку відповідності запису довідки первинним документам не покладає надмірного тягаря та обов'язку на особу, оскільки довідка видана належним органом і містить усі необхідні реквізити та відомості про підтвердження стажу роботи на посадах, які дають право на призначення пенсії на пільгових умовах.

ОТРИМАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ДОПОМОГИ

Постанова від 07.02.2019 у справі № 754/216/17

Право застрахованої особи на отримання допомоги по вагітності та пологах передбачено законом, а положення підзаконного нормативно-правового акту, яким передбачено строки, у межах яких може бути надано таку допомогу застрахованим особам, які перемістилися з тимчасово окупованої території України та районів проведення антитерористичної операції, обмежує можливість реалізації такого права, що суперечить принципу верховенства права

Постанова від 15.08.2019 у справі № 751/2087/16-а

Адресна допомога для покриття витрат на проживання, зокрема на оплату житлово-комунальних послуг, надається особам, які переміщуються з тимчасово окупованої території України та районів проведення антитерористичної операції, а грошова компенсація за піднайом житла надається тільки військовослужбовцям, що є різними видами виплат.

Грошова компенсація за піднайом житлового приміщення виплачується: особам офіцерського складу в разі, коли вони не забезпечені житловими приміщеннями за місцем проходження військової служби, не отримали коштом держави грошову компенсацію за належне їм житлове приміщення та перебувають на квартирному обліку, а також якщо військова частина не орендує для них та членів їхніх сімей житло; курсантам закладів вищої військової освіти та військових навчальних підрозділів закладів вищої освіти, які мають сім'ї, у разі ненадання їм житлової площі в сімейних гуртожитках, відсутності таких гуртожитків та житлового приміщення за місцем проходження ними військової служби (навчання).

Постанова від 28.11.2019 у справі № 243/6656/17

Акт державного соціального інспектора про відсутність особи за місцем проживання, який слугував підставою для зупинення виплати позивачці допомоги при народженні дитини, не належить до переліку підстав припинення виплати допомоги.

4.4.3. ЩОДО ПРАЦІ, ЗАЙНЯТОСТІ НАСЕЛЕННЯ, РЕАЛІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОЇ ЖИТЛОВОЇ ПОЛІТИКИ

Постанова від 17.10.2019 у справі № 420/5895/18

Шостий апеляційний адміністративний суд постановою від 14 травня 2019 року у справі № 826/8917/17 визнав нечинною постанову Кабінету Міністрів України «Деякі

питання реалізації статті 259 Кодексу законів про працю України та статті 34 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 26 квітня 2017 року № 295.

Водночас за змістом частини другої статті 265 Кодексу адміністративного судочинства України нормативно-правовий акт втрачає чинність повністю або в окремій його частині з моменту набрання законної сили відповідним рішенням суду.

Оскільки постанова Шостого апеляційного адміністративного суду у справі № 826/8917/17 не містить жодних застережень із цього приводу, то відповідна постанова Кабінету Міністрів України втратила чинність із дня набрання законної сили цим судовим рішенням, тобто 14 травня 2019 року.

Тому норми цієї постанови Кабінету Міністрів України підлягають застосуванню до спірних правовідносин як такі, що були чинними на момент їх виникнення.

ПРАВОВИЙ СТАТУС САМОЗАЙНЯТОЇ ОСОБИ

Постанова від 19.12.2018 у справі № 802/1206/17-а

З моменту відновлення права на зайняття адвокатською діяльністю позивач є самозайнятою особою, забезпечує себе роботою самостійно, а тому не має права на збереження статусу безробітного та допомоги по безробіттю.

ТРУДОВІ ВІДНОСИНИ

Постанова від 13.06.2018 у справі № 820/6755/16

Ознайомлення працівника з посадовою інструкцією можливе лише за умови укладення з ним трудового договору, з яким пов'язаний початок трудових правовідносин.

За цих підстав йдеться про необхідність відхилення посилань позивача на посадову інструкцію адміністратора хостелу, згідно з якою останньому заборонено отримувати вхідну кореспонденцію до моменту укладення з особою трудового договору.

Особа має також самостійно організувати відносини з оператором поштового зв'язку, кур'єрською службою тощо з метою забезпечення отримання надісланої кореспонденції уповноваженою особою. Надсилання документації за адресою здійснення господарської діяльності здійснюється відправленням з описом вкладення

та за допомогою кур'єрської служби, на яку покладений обов'язок перевірити повноваження особи, якій це відправлення вручається. Відносини між оператором поштового зв'язку, кур'єрською службою, які забезпечують доставку відповідного відправлення, та адресатом такого відправлення перебувають поза контролем відправника. Відправник не знає та не може знати, хто саме та за яких обставин отримає поштове відправлення та чи отримає взагалі. Тому відправник не може відповідати за доставку кореспонденції. Водночас у разі вручення відправлення на адресу відправника повертається повідомлення. За умови повернення повідомлення про вручення відправлення з відміткою про його доставку (вручення) відповідному адресату за належною адресою презюмується, що його отримала уповноважена особа.

Постанова від 14.11.2018 у справі № 804/3583/17

Суміщення професій / посад розцінюється як виконання працівником на тому ж підприємстві поряд з основною роботою, установленю трудовим договором, додаткової роботи за іншою професією (посадою).

Водночас слід зауважити, що суміщення професій (посад) має такі особливості: робота за другою посадою не показується в таблиці обліку використання робочого часу; друга посада залишається вакантною; для допущення працівника до роботи за суміщенням посад, згідно із загальним правилом, достатньо подання заяви працівником та видачі керівником наказу про суміщення; окремий трудовий договір не укладається, запис у трудову книжку про суміщення не вноситься; порядок оплати праці встановлюється на підставі положень колективного договору та вказується в наказі про суміщення; оплата роботи за другою посадою на законодавчому рівні класифікується як надбавка до заробітної плати.

Виконання обов'язків тимчасово відсутнього працівника характеризується так:

- виконання додаткових обов'язків у цьому разі означає фактичну заміну працівника, тимчасово відсутнього з причин, які дозволяють зберігати за відсутнім працівником місце роботи (відрядження, відпустка тощо);
- поряд із виконанням додаткових функцій працівник продовжує виконувати свою основну роботу, передбачену трудовим договором;
- виконання додаткових обов'язків відбувається протягом робочого дня, установленого умовами укладеного трудового договору;
- виконання додаткових обов'язків оформлюється наказом керівника підприємства про покладання додаткових функцій із виконання обов'язків тимчасово відсутнього працівника;

- призначення працівника виконуючим обов'язки тимчасово відсутнього працівника здійснюється за згодою працівника, якого призначають;
- відповідно до статті 105 Кодексу законів про працю України працівнику також провадиться доплата за виконання обов'язків тимчасово відсутнього працівника;
- порядок оплати праці встановлюється на підставі положень колективного договору та вказується у відповідному наказі.

Щодо питання оплати праці при суміщенні професій (посад) і виконанні обов'язків тимчасово відсутнього працівника в обов'язковому порядку до звичайної заробітної плати відповідного працівника здійснюється нарахування відповідної доплати.

На відміну від роботи за сумісництвом, що оплачується пропорційно відпрацьованому часу, доплати при суміщенні професій (посад) і виконанні обов'язків тимчасово відсутнього працівника встановлюються у фіксованих відсотках до тарифної ставки (окладу).

Що стосується розміру доплат, в ідеальному варіанті їх конкретні розміри деталізуються в колективному договорі підприємства або в іншому локальному акті, що регулює питання оплати праці (наприклад положення про оплату праці). Чинне законодавство України не деталізує конкретні розміри відповідних доплат для приватної (небюджетної) сфери та в цілому залишає це питання на розсуд роботодавця.

Постанова від 13.06.2019 у справі № 810/1799/16

За громадянами України, які з 18 березня 2014 року були призвані на військову службу на підставі Указу Президента України «Про часткову мобілізацію» від 17 березня 2014 року № 303, зберігається середній заробіток на підприємстві, в установі, організації, у яких вони працювали на час призову, суми виплати якого компенсуються роботодавцю з бюджету в межах наявних ресурсів на зазначені цілі.

Постанова від 21.08.2019 у справі № 820/999/17

Функції уповноважених органів (центрів зайнятості) полягають у сприянні безробітним у пошуку роботи, а не в перебиранні обов'язків із професійного самовизначення, професійної орієнтації безробітного на державний орган. Обов'язку центру

зайнятості у сприянні особі в пошуку підходящої особи кореспондує обов'язок безробітного відповідно до статті 44 Закону України «Про зайнятість населення» самостійно здійснювати пошук підходящої для себе роботи, а також бути готовим приступити до роботи за професією або підходящої роботи.

У разі неможливості надання безробітному роботи за професією йому пропонується підходяща робота з урахуванням його здібностей, стану здоров'я та професійного досвіду, доступних для нього видів навчання та потреби ринку праці. Таким чином, обов'язок органу зайнятості населення щодо пропозиції безробітному як роботи за професією, так і підходящої роботи залежить від наявності відповідних вакансій.

Постанова від 23.10.2019 у справі № 400/296/19

Підсумований облік робочого часу передбачає, що тривалість роботи протягом доби може відхилятися від робочого дня нормальної тривалості. Водночас установлена законом норма робочого часу має бути дотримана в середньому за повний обліковий період: тиждень, місяць, квартал, рік.

Підсумований облік робочого часу за наявності підстав його застосування може запроваджуватися лише за погодженням з виборним органом первинної профспілкової організації (стаття 61 Кодексу законів про працю України). При відсутності профспілкової організації питання про запровадження та умови застосування підсумованого обліку робочого часу доцільно було б вирішувати в колективному договорі за погодженням з органом, уповноваженим представляти інтереси трудового колективу.

При застосуванні підсумованого обліку робочого часу може бути змінена тривалість щотижневого робочого часу, визначена в статті 50 Кодексу законів про працю України), проте тривалість встановленого законом часу відпочинку не може бути змінена.

Мінімальна тривалість щотижневого відпочинку визначена в статті 70 Кодексу законів про працю України.

При підсумованому обліку робочого часу графіки роботи (змінності) мають розроблятися таким чином, щоб тривалість перерви в роботі між змінами була не меншою подвійної тривалості часу роботи в попередній зміні (включаючи перерву на обід) (частина перша статті 59 Кодексу законів про працю України). Тривалість щотижневого безперервного відпочинку має бути не меншою за сорок дві години (стаття 70 Кодексу законів про працю України).

Використання підсумованого обліку робочого часу не звільняє роботодавця від дотримання вимог статей 59, 70 Кодексу законів про працю України.

Мінімальний час відпочинку встановлений законом і може бути збільшений, але не зменшений. Саме в цьому й полягає конституційне право громадян на відпочинок.

Постанова від 11.12.2019 у справі № 1340/5964/18

Індексація заробітної плати є мінімальною державною гарантією в оплаті праці, за недотримання якої юридичні та фізичні особи-підприємці, які використовують найману працю, несуть відповідальність у вигляді штрафу в десятикратному розмірі мінімальної заробітної плати, установлені законом на момент виявлення порушення, за кожного працівника, щодо якого скоєне порушення (абзац четвертий частини другої статті 265 Кодексу законів про працю України).

Заходи до притягнення об'єкта відвідування та його посадових осіб до відповідальності вживаються одночасно з внесенням припису незалежно від факту усунення виявлених порушень під час інспекційного відвідування або невідвідування, якщо встановлено: використання праці неоформлених працівників; несвоєчасну та не в повному обсязі виплату заробітної плати; недодержання мінімальних гарантій в оплаті праці.

Виконання встановлених у приписі порушень, а саме нарахування та виплата індексації, не може слугувати підставою для звільнення від відповідальності за недодержання мінімальних гарантій в оплаті праці.

Постанова від 20.12.2019 у справі № 808/4096/16

Технічний огляд та/або експертне обстеження проводиться за участю роботодавця або призначених ним відповідальних осіб.

Технічний огляд та/або експертне обстеження устаткування проводять атестовані в установленому порядку фахівці спеціалізованої, експертної та уповноваженої організації, які безпосередньо не беруть участі в проєктуванні, виготовленні, постачанні, придбанні, володінні, користуванні, монтажі, налагоджуванні, технічному обслуговуванні, ремонті, модернізації, реконструкції чи заміні цього або аналогічного устатку-

вання. Допуск фахівців для проведення технічного огляду та/або експертного обстеження здійснюється відповідно до законодавства.

Звіти, акти, розрахунки, протоколи, оформлені за результатами технічного огляду та/або експертного обстеження, зберігає роботодавець разом із паспортом устаткування. У разі реорганізації або ліквідації підприємства чи відчуження устаткування зазначені документи підлягають передачі в установленому законодавством порядку.

За змістом пунктів 1.4, 2.26 Положення про організацію та здійснення державного гірничого нагляду, державного нагляду (контролю) у сфері промислової безпеки та охорони праці в системі Держгірпромнагляду України, затвердженого наказом Міністерства надзвичайних ситуацій України від 11 серпня 2011 року № 826, загроза життю та здоров'ю працівників – виникнення умов, за яких подальше продовження виконання робіт або експлуатація об'єкта, машин і механізмів несе ризик спричинення внаслідок цих умов фізичної шкоди працівникові, зокрема такої, яка може призвести до смертельних наслідків.

Право заборони виконання робіт, виробництва виникає в разі виявлення під час перевірки: порушень вимог законодавства з охорони праці та промислової безпеки, що створюють загрозу життю працівників; порушень вимог Кодексу України про надра; відсутності дозволу на виконання робіт підвищеної небезпеки та на експлуатацію (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки; не проведення в установленому порядку та в терміни технічного огляду випробування або експертного обстеження машин, механізмів та устаткування підвищеної небезпеки; виникнення нещасного випадку зі смертельним або тяжким наслідком, групового нещасного випадку. У разі виявлення факту перевищення допустимих норм технологічного навантаження виробничого об'єкта (окремого виробництва, машин і механізмів) або якщо дійсний рівень технологічного навантаження створює загрозу життю працівників, уникнути чого можна його зниженням, роботи такого об'єкта (виробництво, експлуатація машин і механізмів) можуть бути обмежені до допустимого безпечного рівня.

Постанова від 16.01.2020 у справі № 2040/7558/18

Роботодавець зобов'язаний забезпечити достовірний облік виконуваної працівником роботи веденням табеля обліку робочого часу.

Заробітна плата виплачується працівникам обов'язково не менше двох разів на місяць та через проміжок часу, що не перевищує шістнадцяти календарних днів без

виключень. Ці норми чітко встановлюють, що лише розмір заробітної плати за першу половину місяця визначається колективним договором або нормативним актом роботодавця, але останній не може становити менше оплати за фактично відпрацьований час.

Заробітна плата виплачується не пізніше семи днів після закінчення періоду, за який здійснюється виплата, передбачена частиною першою статті 115 Кодексу законів про працю України та частиною 1 статті 24 Закону України «Про оплату праці».

Відповідно до статті 265 Кодексу законів про працю України юридичні та фізичні особи-підприємці, які використовують найману працю, несуть відповідальність у вигляді штрафу в разі: недотримання мінімальних державних гарантій в оплаті праці – у десятикратному розмірі мінімальної заробітної плати, установлені законом на момент виявлення порушення, за кожного працівника, щодо якого скоєне порушення; порушення інших вимог трудового законодавства, крім передбачених абзацами другим – сьомим цієї частини, – у розмірі мінімальної заробітної плати.

Постанова від 23.01.2020 у справі № 822/398/17

Незалежно від того, застосує чи не застосує роботодавець дисциплінарне стягнення до працівника, який вчинив прогул, процедура фіксування відсутності працівника на роботі не змінюється.

Вимога від працівника, який був відсутнім на роботі більш як 3 години, надати письмові пояснення, є гарантією дотримання передбачених Конституцією та законами України прав та обов'язків як працівника, так і роботодавця.

ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Постанова від 28.02.2018 у справі № 818/584/17

Кодекс законів про працю України передбачає як невідворотність відповідальності за порушення законодавства про працю, так і обов'язок усунути виявлене порушення законодавства.

Виконання вимог припису не могло бути правовою підставою для того, щоб не застосовувати до суб'єкта господарювання фінансові санкції та не звільняти від

обов'язку понести відповідальність за вчинення правопорушень законодавства про працю, оскільки згідно з частиною сьомою статті 265 Кодексу законів про працю України сплата штрафу не звільняє від усунення порушень законодавства про працю. Тобто вказана норма покладає одночасно на суб'єкта господарювання обов'язок як щодо сплати штрафу за вчинене правопорушення, так і щодо його усунення.

Постанова від 19.06.2019 у справі № 2140/1828/18

За використання найманої праці в разі фактичного допуску працівника до роботи без оформлення трудового договору у фізичної особи-підприємця настає відповідальність у вигляді штрафу.

Отже, факт допуску особи до роботи без оформлення трудового договору має встановлюватися інспектором праці під час інспекційного відвідування та від таких осіб має бути відібране пояснення.

Інспекційне відвідування є формою державного нагляду за додержанням законодавства про працю, яке належить до повноважень відповідача та яке проводиться на підставі наказу та направлення. За результатами інспекційного відвідування складається акт і в разі виявлення порушень виноситься припис. Якщо під час інспекційного відвідування встановлені факти використання праці неоформлених працівників, то вживаються заходи щодо притягнення об'єкта відвідування до відповідальності незалежно від усунення виявлених порушень.

Інспекційне відвідування може здійснюватися без попереднього повідомлення об'єкта відвідування в разі, якщо таке повідомлення може завдати шкоди інспекційному відвідуванню. Службове посвідчення інспектор праці пред'являє об'єкту відвідування або уповноваженій ним посадовій особі під час інспекційного відвідування.

У разі відмови керівника чи уповноваженого представника об'єкта відвідування від підписання або за неможливості особистого вручення акта та припису акт та припис складаються у трьох примірниках.

Два примірники акта та припису не пізніше ніж протягом наступного робочого дня надсилаються об'єкту відвідування рекомендованим листом з описом документів у ньому та з повідомленням про вручення. На примірнику акта та припису, що залишаються в інспектора праці, зазначаються реквізити поштового повідомлення, яке долучається до матеріалів інспекційного відвідування та невідного інспектування.

Об'єкт відвідування зобов'язаний повернути інспектору праці підписаний примірник акта та припису не пізніше ніж через три робочих дні з дати його отримання.

Постанова від 20.02.2020 у справі № 817/932/16

Виходячи з того, що одним із завдань здійснення заходів державного нагляду (контролю) є виявлення порушень законодавства, то лише факти про імовірні порушення вимог законодавства, викладені у зверненні фізичної особи, не можуть свідчити про такі порушення автоматично, натомість є підставою для проведення позапланової перевірки та підлягають з'ясуванню в межах повноважень, способом та в порядку, установлених законом для уповноваженого органу, яким у спірних правовідносинах виступає Держпраці.

Важливість зображення (фіксації) в акті, складеному за наслідками проведеної уповноваженим органом перевірки, достовірної та повної інформації обумовлена тим, що такий документ є підставою для застосування фінансових санкцій та є основною частиною доказової бази при розгляді справи про накладення штрафу.

4.4.3.1. ЩОДО СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ТА ЗАЙНЯТОСТІ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ

ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ

Постанова від 18.09.2018 у справі № 818/466/16

За загальним правилом, норматив робочих місць для працевлаштування осіб з інвалідністю обраховується від середньооблікової чисельності штатних працівників.

Водночас у Законі України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні» відсутнє регулювання порядку обчислення норматив робочих місць для працевлаштування осіб з інвалідністю для підприємств – суб'єктів охоронної діяльності.

Особливості працевлаштування осіб з інвалідністю, яке здійснює суб'єкт охоронної діяльності, установлені в частині шостій статті 11 Закону України «Про охоронну діяльність», яка передбачає, що таке працевлаштування здійснюється згідно з чинним

законодавством, але виходячи з кількості штатних працівників, не залучених безпосередньо у виконання заходів охорони.

Отже, указана норма в спірних правовідносинах є спеціальною щодо статті 19 Закону України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні», оскільки врегульовує особливості обрахування кількості штатних працівників для мети працевлаштування осіб з інвалідністю.

Це означає, що при прийнятті згаданої норми Закону України «Про охоронну діяльність» дійсні однопредметні норми законів необхідно було зробити відповідними до нових норм, зокрема, скасуванням норм, які суперечать новому закону.

Відповідно до Закону України «Про охоронну діяльність» правопорушенням у сфері господарювання для суб'єктів охоронної діяльності є невиконання нормативу робочих місць для працевлаштування осіб з інвалідністю, який має розрахуватися виходячи з кількості штатних працівників, не залучених безпосередньо у виконанні заходів охорони, а не з середньооблікової кількості штатних працівників облікового складу (осіб), як передбачає стаття 19 Закону України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні». Для визначення наявності або відсутності правопорушення підлягають застосуванню норми Закону України «Про охоронну діяльність».

Отже, ураховуючи, що для відповідача норматив працевлаштування осіб з інвалідністю – «0», відсутнє правопорушення у сфері господарювання як підстава для застосування адміністративно-господарських санкцій за нестворення робочих місць для працевлаштування осіб з інвалідністю та незабезпечення працевлаштування зазначеної категорії осіб, а також пені.

СОЦІАЛЬНІ ВИПЛАТИ

Постанова від 26.06.2018 у справі № 161/14506/16-а

Принцип законності передбачає застосування судами законів України, а також нормативно-правових актів відповідних органів державної влади, виданих на підставі, у межах повноважень та способом, що передбачені Конституцією України та законами України, зокрема нормативно-правових актів Кабінету Міністрів України, виданих у межах його компетенції, на основі та на виконання Бюджетного кодексу України, закону про Державний бюджет України на відповідний рік та інших законів України.

У разі одночасної дії двох законів, зокрема тих, які визначають, що норма статті 12 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» застосовуються в порядку та розмірах, установлених Кабінетом Міністрів України з ура-

хуванням наявних фінансових ресурсів державного та місцевого бюджетів та бюджетів фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування, то здійснення виплати щорічної разової грошової допомоги до 05 травня в розмірі, установленому постановою Кабінету Міністрів України, відбувається відповідно до норм законодавства України в межах своїх повноважень та способом, що передбачені Конституцією та законами України.

Кабінет Міністрів України уповноважений на підставі конкретних положень закону, прийнятого Верховною Радою України, та з метою забезпечення проведення політики у сфері соціального захисту, визначати розміри соціальних виплат. Відповідні акти Кабінету Міністрів України є обов'язковими для виконання (частина перша статті 117 Конституції України).

Постанова від 10.07.2018 у справі № 222/250/15-а

Виплата допомоги здійснюється особам, які переміщуються як з тимчасово окупованої території, так і з районів проведення антитерористичної операції.

Виплата допомоги залежить лише від факту переміщення з району проведення АТО та перебування на обліку в Управлінні.

Зміна меж населених пунктів не передбачена як підстава для припинення чи відмови в призначенні грошової допомоги.

Зміна меж населених пунктів, за якою населений пункт, який знаходився на лінії зіткнення, передається та входить у межі населеного пункту (міста), який не перебуває в переліку населених пунктів, що знаходяться на лінії зіткнення, не змінює підстав віднесення населеного пункту до переліку тих, що знаходяться в особливих правових умовах (перебувають на лінії зіткнення), не означає, що населений пункт із такою назвою перестав існувати та вже не перебуває (перестав перебувати) чи не продовжує знаходитися у фактично-правовій ситуації, через існування якої він був віднесений до переліку населених пунктів, що знаходяться на лінії зіткнення, а реєстрація осіб у таких населених пунктах не дає право на отримання адресної допомоги.

Постанова від 20.11.2018 у справі № 820/1670/18

Одноразова грошова допомога призначається та виплачується в разі встановлення військовослужбовцю інвалідності, що настала внаслідок поранення (контузії,

травми або каліцтва), отриманого ним під час виконання обов'язків військової служби або внаслідок захворювання, пов'язаного з виконанням ним обов'язків військової служби, чи встановлення інвалідності особі після її звільнення з військової служби внаслідок причин, зазначених у цьому підпункті.

До моменту набрання чинності Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» від 06 грудня 2016 року № 1774-VIII право на одноразову грошову допомогу мали всі військовослужбовці, незалежно від виду проходження військової служби.

Проте з 01 січня 2017 року, після набрання чинності цим Законом, для військовослужбовців строкової військової служби встановлений окремий порядок та умови виплати одноразової грошової допомоги, відповідно до яких обмежений проміжок часу, у який у разі настання інвалідності виникає право військовослужбовців строкової військової служби на отримання одноразової грошової допомоги. Такий проміжок часу визначений періодом проходження військової служби або встановлюється не пізніше ніж через три місяці після звільнення зі служби, але внаслідок захворювання або нещасного випадку, що виникли в період проходження служби. У разі встановлення інвалідності в період дії зазначеної редакції статті 16 Закону України «Про соціальний та правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» після спливу трьох місяців від дня звільнення зі служби права на отримання вказаної одноразової грошової допомоги у військовослужбовця строкової військової служби не виникає.

Розмір одноразової грошової допомоги відповідно до Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо підвищення рівня соціального захисту військовослужбовців та членів їх сімей» від 06 квітня 2017 року № 2004-VIII збільшений, право на отримання грошової допомоги в більшому розмірі встановлено відповідно до пункту 2 Перехідних положень цього закону, а саме з 08 травня 2017 року, крім осіб, стосовно яких до набрання чинності цим Законом прийнято рішення компетентним органом про призначення та виплату їм одноразової грошової допомоги. Відповідно до Пояснювальної записки до проєкту цього Закону основною метою вказаного закону є потреба в наданні додаткових соціальних гарантій учасникам антитерористичної операції, членам їхніх сімей, пораненим військовослужбовцям, а також сім'ям, члени яких загинули під час проведення антитерористичної операції, зокрема, щодо поліпшення фінансово-матеріального стану зазначених категорій осіб.

При застосуванні норми права, яка допускає неоднозначне розуміння, необхідно, враховуючи її текстуальне значення (букву закону), обов'язково з'ясовувати дійсну легітимну мету законодавця, яка встановлюється, зокрема, через аналіз пояснювальної записки до проєкту закону та інформації про його обговорення під час прийняття в парламенті (стенограми пленарних засідань Верховної Ради України, виступу доповідача щодо цього проєкту під час його розгляду в першому читанні, висновків профільних комітетів та структурних підрозділів апарату парламенту, що здійснювали

експертно-юридичний аналіз проєкту закону тощо), а також дослідження генезису розвитку відповідних законодавчих змін, дійсної суті проблеми, що підлягає вирішенню на рівні прийняття закону.

Таким чином, Закон № 1774-VIII звузив коло осіб, які мають право на безстрокове отримання одноразової допомоги у зв'язку з пораненням (контузією, травмою або каліцтвом), заподіяним військовослужбовцю під час виконання ним обов'язків військової служби, установленням окремого порядку та умов виплати одноразової грошової допомоги для військовослужбовців строкової військової служби, а Закон № 2004-VIII визначив дату, з якої відповідна особа має право на одноразову грошову допомогу в збільшеному розмірі з урахуванням моменту прийняття рішення компетентним органом про виплату такої допомоги.

ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Постанова від 14.02.2018 у справі № 820/2124/16

Передбачена частиною першою статті 20 Закону України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні» міра юридичної відповідальності у вигляді виникнення обов'язку здійснити грошовий платіж на користь Фонду соціального захисту інвалідів має наставати: 1) у разі порушення роботодавцем вимог частини третьої статті 18 цього Закону, а саме: не виділення та не створення робочих місць, не надання державній службі зайнятості інформації, не звітування перед Фондом соціального захисту інвалідів про зайнятість та працевлаштування осіб з інвалідністю, оскільки саме ця бездіяльність має своїм фактичним наслідком позбавлення державної служби зайнятості можливості організувати працевлаштування осіб з інвалідністю; 2) у разі порушення роботодавцем вимог частини третьої статті 17, частини першої статті 18, частин другої, третьої та п'ятої статті 19 цього Закону № 875-XII, що полягає в безпідставній відмові в працевлаштуванні особи з інвалідністю, яка звернулася до роботодавця самостійно чи була направлена до нього державною службою зайнятості.

Обов'язок підприємства щодо створення робочих місць для осіб з інвалідністю не супроводжується його обов'язком підбирати та працевлаштовувати таких осіб на створені робочі місця. Такий обов'язок покладається на органи працевлаштування, що перелічені в частині першій статті 18 Закону України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні».

Підприємство не несе відповідальності за невиконання нормативу працевлаштування осіб з інвалідністю, якщо воно розробило необхідні заходи щодо створення для них робочих місць, зокрема створило робочі місця для таких осіб і своєчасно, достовірно

та в повному обсязі проінформувало відповідні установи, але фактично не працевлаштувало особу з інвалідністю з причин незалежних від нього: відсутність осіб з інвалідністю, відмова особи з інвалідністю від працевлаштування на підприємство, бездіяльність державних установ, які мають сприяти працевлаштуванню осіб з інвалідністю.

Закон України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні» також визначає, що працевлаштування осіб з інвалідністю здійснюється або внаслідок їх безпосереднього звернення до підприємства, або при зверненні до державної служби зайнятості, яка здійснює пошук підходящої роботи для працевлаштування такої особи з інвалідністю. Тому обов'язок щодо працевлаштування осіб з інвалідністю відповідно до встановленого законом нормативу покладається як на роботодавців, так і на державну службу зайнятості.

Постанова від 15.04.2019 у справі № 825/699/17

Закон передбачає відповідальність у вигляді адміністративно-господарських санкцій для підприємств, які не забезпечили середньооблікову чисельність працюючих осіб з інвалідністю відповідно до встановленого нормативу.

Закон передбачає випадки, за яких суб'єкт господарювання звільняється від відповідальності за вчинене правопорушення у сфері господарювання.

Загальні засади відповідальності учасників господарських відносин, зокрема підстави для звільнення від відповідальності за порушення правил здійснення господарської діяльності, за що передбачені адміністративно-господарські санкції, регламентовані главою 24 Господарського кодексу України.

Суб'єкт звільняється від відповідальності, зокрема, за порушення правил здійснення господарської діяльності (тобто від адміністративно-господарських санкцій), якщо доведе, що він ужив усіх залежних від нього заходів для недопущення правопорушення.

4.5. РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВА НА ОСВІТУ

Постанова від 24.04.2019 у справі № 826/9779/17

На теперішній час в Україні не існує закону про правничу (юридичну) освіту або іншого спеціального закону, який би врегульовував суспільні відносини, що виника-

ють у процесі реалізації права особи на правничу (юридичну) освіту як передумови доступу до юридичної професії.

Відсутність законодавчо закріпленої концепції правничої (юридичної) освіти створює прогалину в законодавстві, яким не визначено спеціальностей, за якими здобувається юридична освіта в Україні.

Кабінет Міністрів України видав постанову «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 року № 266» від 01 лютого 2017 року № 53, відповідно до пункту 1 якої постанова доповнена пунктом 2¹ такого змісту: «Установити, що особи, які здобули вищу освіту за спеціальностями «081 Право», «293 Міжнародне право» на першому (бакалаврському) і другому (магістерському) рівні вищої освіти і яким присуджено ступінь вищої освіти «магістр», можуть обіймати посади або провадити види діяльності, кваліфікаційні вимоги до яких передбачають наявність повної вищої або вищої юридичної освіти».

Отже, положення пункту 2¹ постанови Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 року № 266 (у редакції постанови від 01 лютого 2017 року № 53) усуває прогалину в законодавстві щодо визначення поняття правничої (юридичної) освіти.

За відсутності визначення в чинному законодавстві, за якою галуззю знань і спеціальностями здобувається вища юридична освіта, Кабінет Міністрів України в межах своїх повноважень визначив, що вищою юридичною освітою є вища освіта, здобута за спеціальностями «081 Право» та «293 Міжнародне право».

Отже, за наслідками здобуття ступеня магістра за спеціальностями «081 Право» або «293 Міжнародне право» особа може обіймати посади або провадити види діяльності, кваліфікаційні вимоги до яких передбачають наявність повної вищої або вищої юридичної освіти.

Таким чином, Кабінет Міністрів України при виданні постанови від 01 лютого 2017 року № 53 не перевищив своїх повноважень та діяв на виконання Закону України «Про вищу освіту».

Постанова від 25.03.2020 у справі № 387/168/17(2-а/387/8/17)

Обов'язок органів державної влади та місцевого самоврядування полягає у створенні в межах визначених законом повноважень умов для отримання дитиною освіти, забезпечення її доступності способом, зокрема, належного функціонування розгалуженої мережі навчальних закладів.

Відповідно до Положення про освітній округ головними завданнями округу (опорного закладу, його філій) є концентрація та ефективне використання наявних

ресурсів, їх спрямування на задоволення освітніх потреб учнів (вихованців), створення єдиної системи виховної роботи. Засновники для прийняття рішення про створення освітнього округу, опорного закладу та його філій проводять, зокрема, аналіз мережі підпорядкованих навчальних закладів, закладів культури, фізичної культури та спорту з урахуванням їхнього кадрового потенціалу та рівня матеріально-технічного забезпечення.

Консультації з громадськістю проводяться в обов'язковому порядку, зокрема, з приводу розроблення та реалізації програм економічного, соціального та культурного розвитку.

Процедура, яка проводиться суб'єктом владних повноважень та має ознаки конкурсу (змагання) учасників, відповідатиме закону лише в разі безумовного дотримання під час проведення відповідної процедури таких критеріїв, як обґрунтованість (з урахуванням усіх обставин, що мають значення для прийняття рішення), безсторонність (неупередженість), а також за умови дотримання принципу рівності перед законом із запобіганням усім формам дискримінації.

КАТЕГОРІЇ СПРАВ

- 5** Справи зі спорів з приводу реалізації державної політики у сфері економіки, зокрема зі спорів щодо:
- 5.1** організації господарської діяльності, зокрема:
- 5.1.1** державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців:
справа № П/811/279/16, с. 30;
- 5.1.2** дозвільної системи у сфері господарської діяльності; ліцензування певних видів підприємницької діяльності; нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності; реалізації державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності; розроблення і застосування національних стандартів, технічних регламентів та процедур оцінки відповідності:
справа № 201/13905/15-а (2-а/201/1/2016), с. 43;
справа № 815/5928/16, с. 40;
справа № 826/6401/15, с. 40;
справа № 826/7696/18, с. 35.
- 6** Справи зі спорів з приводу забезпечення сталого розвитку населених пунктів та землекористування, зокрема зі спорів у сфері:
- 6.2** землеустрою; державної експертизи землевпорядної документації; регулювання земельних відносин:
справа № 509/4156/15-а, с. 27;
справа № 817/1337/17, с. 59;
справа № 826/8870/16, с. 59;
справа № 1640/2592/18, с. 60.
- 9.4** Справи зі спорів з приводу реалізації публічної фінансової політики, зокрема зі спорів у сфері державного регулювання ринків фінансових послуг, зокрема:
справа № 802/351/16-а, с. 16.
- 10** Справи зі спорів з приводу реалізації публічної політики у сферах праці, зайнятості населення та соціального захисту громадян та спорів у сфері публічної житлової політики, зокрема зі спорів щодо:
- 10.2** управління, нагляду та інших владних управлінських функцій (призначення, перерахунку та здійснення страхових виплат) у сфері відповідних видів загальнообов'язкового державного соціального страхування:
справа № 127/13269/16-а, с. 104;
справа № 465/3058/15-а, с. 105;

- 10.2.1** загальнообов'язкового державного страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань, які спричинили втрату працездатності:
справа № 583/1159/16-а, с. 108;
- 10.2.2** загальнообов'язкового державного страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням:
справа № 686/22776/15-а, с. 109;
- 10.2.4** загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, зокрема пенсійного страхування осіб, звільнених із публічної служби (військової служби):
справа № 148/625/17, с. 25;
справа № 201/9987/17(2-а/201/304/2017), с. 131;
справа № 233/6214/16-а, с. 128;
справа № 243/3505/16-ц, с. 12;
справа № 243/7025/17, с. 138;
справа № 338/680/16-а, с. 133;
справа № 345/4570/16-а, с. 132;
справа № 372/2701/16-а, с. 138;
справа № 419/354/17, с. 119;
справа № 451/1562/16-а, с. 128;
справа № 460/3772/16-а, с. 114;
справа № 520/10309/16-а, с. 125;
справа № 552/8559/17, с. 133;
справа № 554/10889/16-а, с. 131;
справа № 562/1282/17, с. 124;
справа № 577/2537/17, с. 124;
справа № 683/1875/17, с. 137;
справа № 638/18532/16-а, с. 132;
справа № 686/17309/17, с. 25;
справа № 703/3/17, с. 117;
справа № 712/2564/16-а, с. 125;
справа № 802/2196/17-а, с. 9;
справа № 805/402/18, с. 9;
справа № 806/1952/18, с. 133;
справа № 806/2006/16, с. 133;
справа № 816/1062/15-а, с. 123;
справа № 820/6514/17, с. 19;
справа № 822/524/18, с. 9;

- 10.3** соціального захисту; соціального захисту та зайнятості інвалідів; соціальних послуг:
 справа № 161/14506/16-а, с. 186;
 справа № 222/250/15-а, с. 187;
 справа № 825/506/18, с. 10;
- 10.3.4** соціального захисту та зайнятості інвалідів:
 справа № 820/1670/18, с. 150, 187.
- 108000000** Справи з приводу реалізації державної політики у сфері економіки та публічної фінансової політики:
- 108010000** організації господарської діяльності, з них:
- 108010100** державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців:
 справа № 804/8647/17, с. 31;
 справа № 820/3552/18, с. 31;
 справа № 1740/1838/18, с. 21;
- 108010200** дозвільної системи у сфері господарської діяльності; ліцензування певних видів підприємницької діяльності; нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності; реалізації державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності; розроблення й застосування національних стандартів, технічних регламентів та процедур оцінки відповідності:
 справа № 183/3656/15 (2-а/183/130/15), с. 42;
 справа № 296/1566/17, с. 37;
 справа № 323/1360/17(2-а/323/37/17), с. 42;
 справа № 461/11678/15-а, с. 42;
 справа № 591/1519/15-а, с. 37;
 справа № 813/2802/16, с. 43;
 справа № 815/801/16, с. 45;
 справа № 815/1729/16, с. 46;
 справа № 815/3916/16, с. 48;
 справа № 815/5254/16, с. 32;
 справа № 815/6372/16, с. 38;
 справа № 815/6556/15, с. 39;
 справа № 817/498/17, с. 32;
 справа № 817/864/18, с. 33;
 справа № 819/1850/17, с. 44;
 справа № 820/1214/17, с. 45;
 справа № 821/717/16, с. 48;
 справа № 823/2023/18, с. 34;
 справа № 826/2501/16, с. 33;

справа № 826/3115/17, с. 18;
 справа № 826/5252/17, с. 44;
 справа № 826/6233/17, с. 18;
 справа № 826/7786/18, с. 45;
 справа № 826/10344/15, с. 36;
 справа № 826/11539/13-а, с. 47;
 справа № 826/12293/15, с. 32;
 справа № 826/14327/16, с. 43;
 справа № 826/15057/17, с. 41;
 справа № 826/15668/18, с. 38;
 справа № 826/15691/18, с. 47;
 справа № 826/16345/17, с. 36;
 справа № 826/25848/15, с. 39;
 справа № 826/25903/15, с. 40;
 справа № 826/27039/15, с. 41;
 справа № 1340/4421/18, с. 41;

108030000 здійснення публічних закупівель, з них:

108030100 закупівель товарів, робіт і послуг для гарантованого забезпечення потреб оборони:

справа № 826/5859/16, с. 49;
 справа № 826/8854/17, с. 49;

108040000 державного регулювання цін і тарифів:

справа № 2а-12088/09/1570, с. 50;
 справа № 500/2333/18, с. 50;
 справа № 640/10503/19, с. 50;

108050000 управління об'єктами державної (комунальної) власності, зокрема про передачу об'єктів права державної та комунальної власності:

справа № 1570/9/2012, с. 60;

108060000 реалізації спеціальних владних управлінських функцій в окремих галузях економіки, зокрема у сфері:

108060100 електроенергетики (крім ядерної енергетики); енергозбереження, альтернативних джерел енергії, комбінованого виробництва електричної та теплової енергії;

108060200 житлово-комунального господарства; тепlopостачання; питного водопостачання:

справа № 157/1270/17, с. 62;
 справа № 210/2496/15-а(2-а/210/14/16), с. 61;
 справа № 640/19895/18, с. 62;

108100000 державного регулювання ринків фінансових послуг, із них:

108100100 операцій із цінними паперами:

- справа № 813/3214/17, с. 52;
- справа № 815/933/16, с. 51;
- справа № 818/163/16, с. 54;
- справа № 826/578/16, с. 53;
- справа № 826/1476/15, с. 12;
- справа № 826/2212/17, с. 53;
- справа № 826/10945/15, с. 51;
- справа № 826/16652/15, с. 52;
- справа № 910/12294/16, с. 16;
- справа № П/9901/137/18(800/426/17), с. 17;

108110000 гарантування вкладів фізичних осіб:

- справа № 804/5698/15, с. 57;
- справа № 804/6992/15, с. 56;
- справа № 818/1986/17, с. 57;
- справа № 821/3613/15-а, с. 54;
- справа № 822/1083/17, с. 54;
- справа № 823/1674/18, с. 30;
- справа № 826/7903/17, с. 55;
- справа № 826/17586/16, с. 58;
- справа № 826/19570/15, с. 58.

109000000 Справи з приводу регулювання містобудівної діяльності та землекористування, зокрема у сфері:

109010000 містобудування; архітектурної діяльності:

- справа № 200/1438/16-а(2а/200/157/16), с. 62;
- справа № 205/7145/16-а(2а/205/27/17), с. 72;
- справа № 208/537/17(2-а/208/120/17), с. 72;
- справа № 367/6388/16-а, с. 68;
- справа № 461/4009/15-а, с. 63;
- справа № 463/3507/16-а, с. 69;
- справа № 712/5885/17, с. 65;
- справа № 757/1747/13-а, с. 64;
- справа № 804/937/16, с. 29;
- справа № 808/2837/17, с. 67, 71;
- справа № 810/726/18, с. 63;
- справа № 813/578/17, с. 70;
- справа № 814/762/17, с. 70;

справа № 818/1617/16, с. 72;
справа № 821/235/18, с. 65;
справа № 822/2149/18, с. 28;
справа № 823/1850/16, с. 28;
справа № 826/5755/17, с. 65;
справа № 826/5974/16, с. 73;
справа № 826/6522/15, с. 69;
справа № 826/11229/17, с. 66;
справа № 826/15164/17, с. 67;

109020000 землеустрою; державної експертизи землевпорядної документації;

регулювання земельних відносин:

справа № 140/2220/18, с. 85;
справа № 208/5023/17(2-а/208/285/17), с. 77;
справа № 263/13201/15-а, с. 76;
справа № 350/67/15-ц, с. 17;
справа № 405/1090/17, с. 74;
справа № 440/793/19, с. 80;
справа № 440/1922/19, с. 78;
справа № 461/2364/17, с. 84;
справа № 520/2093/19, с. 84;
справа № 638/8079/16-а, с. 18;
справа № 640/9870/16-а, с. 18;
справа № 711/8370/18, с. 79;
справа № 803/553/16, с. 85;
справа № 803/1254/17, с. 74;
справа № 804/1184/16, с. 82;
справа № 804/6673/16, с. 83;
справа № 806/773/17, с. 78;
справа № 814/1241/16, с. 80;
справа № 815/628/18, с. 75;
справа № 815/4144/16, с. 85;
справа № 815/5947/15, с. 76;
справа № 816/2119/16, с. 81;
справа № 817/1814/17, с. 82;
справа № 820/1804/16, с. 83;
справа № 823/1172/17, с. 79;
справа № 823/1267/16, с. 81;
справа № 823/1695/16, с. 77;

справа № 824/11/16-а, с. 83;
 справа № 826/291/16, с. 77;
 справа № 826/765/17, с. 75;
 справа № 826/13584/16, с. 84;
 справа № 826/22287/15, с. 82;
 справа № 1940/1655/18, с. 81;

109020100 з питань здійснення публічно-владних управлінських функцій із розпорядження земельними ділянками:

справа № 306/2738/14-а, с. 98;
 справа № 316/1416/17, с. 92;
 справа № 344/10412/16-а, с. 88;
 справа № 352/669/15-а, с. 99;
 справа № 369/4991/17, с. 91;
 справа № 392/1004/17(2-а/392/96/17), с. 87;
 справа № 0440/5781/18, с. 93;
 справа № 461/3563/17, с. 89;
 справа № 465/249/15-а, с. 98;
 справа № 492/84/16-а, с. 88;
 справа № 496/2484/16-а, с. 90;
 справа № 560/3660/18, с. 91;
 справа № 702/1384/16-а, с. 89;
 справа № 727/4813/16-а, с. 91;
 справа № 0740/885/18, с. 88;
 справа № 803/1244/16, с. 97;
 справа № 806/3304/18, с. 98;
 справа № 806/3787/13-а, с. 95;
 справа № 810/1096/18, с. 96;
 справа № 810/4017/17, с. 96;
 справа № 814/3555/14, с. 94;
 справа № 815/905/17, с. 95;
 справа № 817/72/18, с. 92;
 справа № 820/2639/18, с. 93;
 справа № 820/3656/17, с. 86;
 справа № 820/4932/18, с. 99;
 справа № 826/3771/15, с. 90;
 справа № П/811/1123/16, с. 97;

109030000 примусового відчуження земельної ділянки, інших об'єктів нерухомого майна, що на ній розміщені, з мотивів суспільної необхідності:

справа № 850/8/19, с. 100;
 справа № 852/2а-7/19, с. 100;

- 109040000** державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень (зокрема прав на земельні ділянки):
справа № 820/6899/15, с. 101.
- 110000000** Справи з приводу охорони навколишнього природного середовища:
справа № 815/3007/16, с. 103;
справа № 826/9046/16, с. 29;
справа № 826/9432/17, с. 104;
- 110010000** забезпечення екологічної безпеки, зокрема при використанні природних ресурсів; екологічної безпеки поводження з відходами:
справа № 826/4278/14, с. 102.
- 112000000** Справи зі спорів з приводу реалізації публічної політики у сферах праці, зайнятості населення та соціального захисту громадян і публічної житлової політики, зокрема зі спорів щодо:
- 112010000** управління, нагляду, контролю та інших владних управлінських функцій (призначення, перерахунку та здійснення страхових виплат) у сфері відповідних видів загальнообов'язкового державного соціального страхування:
справа № 300/1695/19, с. 19;
справа № 345/1416/17, с. 105;
справа № 804/5991/17, с. 106;
справа № 807/2042/17, с. 106;
справа № 809/248/18, с. 105;
справа № 809/989/14, с. 106;
справа № 5023/4388/12, с. 18;
- 112010100** загальнообов'язкового державного соціального страхування, зокрема:
- 112010101** у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності:
справа № 754/216/17, с. 109, 175;
справа № 804/1501/18, с. 107;
справа № 820/1199/16, с. 107;
- 112010102** від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності:
справа № 127/12394/17, с. 108;
- 112010104** загальнообов'язкового державного страхування на випадок безробіття:
справа № 809/4401/15, с. 110;
справа № 1140/2661/18, с. 110;
- 112010200** загальнообов'язкового державного пенсійного страхування:
справа № 127/1849/17, с. 120;
справа № 160/3586/19, с. 11;

справа № 161/14758/16-а, с. 135;
справа № 176/797/14-а, с. 115;
справа № 180/1783/15-а, с. 123;
справа № 221/1936/16-а, с. 120;
справа № 221/4495/16-а, с. 112;
справа № 235/6160/16-а, с. 116;
справа № 241/1395/16-а, с. 139;
справа № 243/6720/17, с. 118;
справа № 264/6251/16-а, с. 126;
справа № 266/2322/16-а, с. 116;
справа № 287/15/17-а, с. 115;
справа № 308/13559/16-а, с. 118;
справа № 316/358/17, с. 140;
справа № 326/1656/16-а(2-а/326/8/2017), с. 134;
справа № 334/3253/17(2-а/334/393/17), с. 117;
справа № 344/17505/16-а, с. 113;
справа № 346/1454/17, с. 124;
справа № 346/6411/16-а, с. 124;
справа № 348/2182/16-а, с. 121;
справа № 350/294/16-а, с. 126;
справа № 365/752/16-а, с. 127;
справа № 392/17/17, с. 113, 119;
справа № 423/1324/17, с. 111;
справа № 425/964/17, с. 111;
справа № 425/1423/16-а, с. 139;
справа № 433/3146/15-а, с. 111;
справа № 442/5949/16-а, с. 113;
справа № 487/3380/16-а, с. 141;
справа № 488/629/14-а, с. 129;
справа № 489/205/16-а, с. 128;
справа № 489/2283/16-а, с. 137;
справа № 489/5283/16-а, с. 22;
справа № 489/6513/16-а, с. 123;
справа № 492/446/15-а, с. 13;
справа № 506/384/17, с. 119;
справі № 520/15025/16-а, с. 13;
справа № 521/16215/16-а, с. 136;
справа № 565/1118/17, с. 122;

справа № 576/1112/17, с. 129;
справа № 576/1393/17, с. 136;
справа № 577/2576/17, с. 14;
справа № 580/234/19, с. 128;
справа № 638/19990/16-а, с. 114;
справа № 686/1015/16-а, с. 114;
справа № 686/10117/16-а, с. 140;
справа № 686/19381/16-а, с. 120;
справа № 686/21006/16-а, с. 127;
справа № 711/6118/17, с. 134;
справа № 712/8375/16-а, с. 135;
справа № 724/436/15-а, с. 125;
справа № 727/6493/17, с. 134;
справа № 740/1894/17, с. 117;
справа № 751/11477/16-а, с. 118;
справа № 752/268/17, с. 140;
справа № 754/11370/16-а, с. 112;
справа № 758/3778/15-а, с. 130;
справа № 759/12575/15-а, с. 126;
справа № 761/14626/17, с. 121;
справа № 812/205/17, с. 121;
справа № 815/1226/18, с. 15;
справа № 826/3943/16, с. 140;

112010201 осіб, звільнених з публічної служби:

справа № 160/8324/19, с. 8;
справа № 240/5401/18, с. 10;
справа № 240/6263/18, с. 11;
справа № 350/1568/16-а, с. 142;
справа № 442/7626/16-а, с. 144;
справа № 522/2738/17, с. 14;
справа № 620/1116/20, с. 20;
справа № 669/961/16-а, с. 142;
справа № 734/1583/16-а, с. 144;
справа № 750/3652/17, с. 144;
справа № 810/1733/18, с. 143;
справа № 812/514/17, с. 142;
справа № 825/948/16, с. 143;
справа № 826/2429/17, с. 142;

112010203 громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи:

- справа № 240/4937/18, с. 11;
- справа № 240/4946/18, с. 8;
- справа № 295/1087/17, с. 145;
- справа № 344/9747/17, с. 27;
- справа № 348/2357/16-а, с. 22;
- справа № 360/915/17, с. 145;
- справа № 377/1010/17, с. 146;
- справа № 565/939/17, с. 146;
- справа № 607/13930/16-а, с. 146;

112030000 соціального захисту (крім соціального страхування):

- справа № 149/606/17, с. 158;
- справа № 165/551/17, с. 149;
- справа № 219/47/17, с. 172;
- справа № 226/1056/17, с. 156;
- справа № 227/513/17, с. 156;
- справа № 279/12162/15-а, с. 171;
- справа № 310/8280/16-а, с. 157;
- справа № 330/2181/16-а, с. 14;
- справа № 336/368/16-а(2-а/336/59/16), с. 157;
- справа № 344/8601/16-а, с. 160;
- справа № 414/2334/16-а, с. 155;
- справа № 440/3546/18, с. 160;
- справа № 442/7251/17, с. 160;
- справа № 464/5571/16-а, с. 148;
- справа № 478/962/16-а, с. 155;
- справа № 521/940/17, с. 153;
- справа № 537/2897/16-а, с. 151;
- справа № 583/3021/15-а, с. 150;
- справа № 620/334/19, с. 157;
- справа № 638/6025/16-а, с. 158;
- справа № 638/9697/17, с. 26;
- справа № 642/4506/17, с. 152;
- справа № 712/7447/16-а, с. 172;
- справа № 750/5060/17, с. 149;
- справа № 750/5074/17, с. 23;
- справа № 751/2087/16-а, с. 154, 176;
- справа № 761/18099/15-а, с. 147;

справа № 802/1638/16-а, с. 153;
справа № 804/4050/18, с. 156;
справа № 806/986/16, с. 147;
справа № 806/1368/17, с. 21;
справа № 806/2357/16, с. 159;
справа № 816/4195/15, с. 148;
справа № 817/650/17, с. 170;
справа № 818/435/16, с. 161;
справа № 822/21/18, с. 151;
справа № 822/220/18, с. 24;
справа № 822/764/18, с. 24;
справа № 822/911/17, с. 152;
справа № 822/1746/16, с. 150;
справа № 826/8546/18, с. 158;
справа № 826/27863/15, с. 152;
справа № П/811/693/17, с. 169;

112030100 осіб, звільнених із публічної служби:

справа № 742/3316/16-а, с. 161;
справа № 806/1989/18, с. 161;
справа № 817/2345/16, с. 162;
справі № 820/4905/16, с. 162;

112030200 дітей війни:

справа № 2-а-2727/11/2209, с. 163;

112030300 громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи:

справа № 149/1573/18, с. 164;
справа № 360/1740/16, с. 165;
справа № 377/797/17, с. 164;
справа № 459/1370/17, с. 166;
справа № 697/121/17, с. 22;
справа № 826/12410/16, с. 165;

112030400 сімей із дітьми:

справа № 243/10573/16-а, с. 167;
справа № 481/235/17, с. 168;
справа № 511/1562/15-а, с. 167;
справа № 821/3630/15-а, с. 169;
справа № 826/7841/17, с. 168;

112030500 осіб з інвалідністю:

справа № 824/32/19-а, с. 171;

112030600 внутрішньо переміщених осіб:

- справа № 229/1602/16-а, с. 174;
- справа № 243/6656/17, с. 176;
- справа № 265/3453/17, с. 172;
- справа № 302/757/17-а, с. 175;
- справа № 310/6279/17(2-а/310/179/17), с. 174;
- справа № 548/2056/16-а, с. 174;
- справа № 826/319/17, с. 173;

112040000 праці, зайнятості населення:

- справа № 802/1206/17-а, с. 177;
- справа № 810/1799/16, с. 179;
- справа № 820/999/17, с. 179;

112040100 праці:

- справа № 400/296/19, с. 180;
- справа № 420/5895/18, с. 176;
- справа № 804/3583/17, с. 178;
- справа № 808/4096/16, с. 181;
- справа № 817/932/16, с. 185;
- справа № 818/584/17, с. 183;
- справа № 820/6755/16, с. 177;
- справа № 822/398/17, с. 183;
- справа № 1340/5964/18, с. 181;
- справа № 2040/7558/18, с. 182;
- справа № 2140/1828/18, с. 184;

112040200 зайнятості населення, з них:**112040201** зайнятості осіб з інвалідністю:

- справа № 818/466/16, с. 185;
- справа № 820/2124/16, с. 189;
- справа № 825/699/17, с. 190.

114000000 Інші справи:

- справа № 387/168/17(2-а/387/8/17), с. 191;
- справа № 826/9779/17, с. 190.

Довідкове видання

ЗБІРНИК

правових позицій Верховного Суду

щодо захисту соціальних прав

Упорядники:

Смокович Михайло Іванович

Рибачук Андрій Іванович

Кравчук Володимир Миколайович

Видається в авторській редакції

Коректор *Я. О. Юдіна*

Комп'ютерна верстка *А. Т. Гринченка*

Підписано до друку 08.10.2020.

Формат 60×84 $\frac{1}{16}$. Папір крейдований. Гарнітура Muller.

Ум. друк. арк. 11,97. Обл.-вид. арк. 9,59. Вид. № 2325.

Тираж 200 прим.

Видавництво «Право» Національної академії правових наук України
та Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

вул. Чернишевська, 80а, Харків, 61002, Україна

Тел./факс (057) 716-45-53

Сайт: www.pravo-izdat.com.ua

E-mail для авторів: verстка@pravo-izdat.com.ua

E-mail для замовлень: sales@pravo-izdat.com.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції – серія ДК № 4219 від 01.12.2011 р.

Виготовлено у друкарні ТОВ «ПРОМАРТ»

Тел. (057) 758-35-98

Стежте за нами онлайн:

ґте fb.com/supremecourt.ua

fb.c t.me/supremecourt.ua